



ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**“Μελέτη των χαρακτηριστικών της αποστέρησης στη συνοικία
της Αγίας Τριάδας : Η εκτίμηση των φορέων”**

**“A study of Deprivation Characteristics in the district of Agia Triada:
appraising community operators”**



ΦΟΙΤΗΤΡΙΕΣ:

ΔΕΔΕ ΕΛΠΙΔΑ

ΧΡΙΣΤΟΥΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑΝΝΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ:

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΚΑΤΕΡΙΝΑ

Οκτώβριος 2023

“Ο στιγματισμός των φτωχών υπηρετεί ένα σημαντικό σκοπό. Καταρχήν αποπροσανατολίζει την προσοχή από τις πραγματικές αιτίες της φτώχειας και ανισότητας. Παράλληλα, όμως απωθεί και τους ανθρώπους από το να συμπαρασταθούν σε αυτούς που έχουν χαρακτηριστεί ως άθλιοι, τεμπέληδες, ανήθικοι και ανεπαρκείς [...] οι διαχωρισμοί που δημιουργούνται στην κοινωνία βοηθούν στην μείωση των πιθανοτήτων κοινής και συλλογικής αντίδρασης”

(Novak, 2001: 53)

Copyright@ 2023 Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, ΣΕΥ, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο. <https://sw.hmu.gr>

Το περιεχόμενο της συγκεκριμένης Πτυχιακής Εργασίας αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία των φοιτητριών Δέδε Ελπίδας και Χριστοπούλου Μαριάννας, της επιβλέπουσας καθηγήτριας Οικονόμου Κατερίνας και του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας και προστατεύονται από τους νόμους περί πνευματικής ιδιοκτησίας (Νόμος 2121/1993 και κανόνες Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν στην Ελλάδα).

Δήλωση τήρησης της ακαδημαϊκής δεοντολογίας

Οι υπογράφουσες φοιτήτριες του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του ΕΛ.ΜΕ.ΠΑ. Κρήτης.

Δέδε Ελπίδα

Μαριάννα Χριστοπούλου

δηλώνουμε υπεύθυνα ότι η παρούσα πτυχιακή εργασία με τίτλο:

**“Μελέτη των χαρακτηριστικών της αποστέρησης στη συνοικία της Αγίας Τριάδας :
Η εκτίμηση των φορέων”**

είναι στο σύνολό της προϊόν δικής μας δουλειάς και ότι όλες οι πηγές που έχουν χρησιμοποιηθεί αναφέρονται πλήρως. Επίσης δηλώνουμε ότι δεν αποτελεί προϊόν οποιασδήποτε εξωτερικής μη αδειοδοτημένης βοήθειας και ότι δεν έχει υποβληθεί σε οποιοδήποτε ίδρυμα ή οργανισμό προς αξιολόγηση, ούτε έχει δημοσιευθεί στο παρελθόν μέρος αυτής ή στο σύνολό της.

(Υπογραφή)

(Υπογραφή)

Όνοματεπώνυμο

Όνοματεπώνυμο

Μελέτη των χαρακτηριστικών της αποστέρησης στη συνοικία της Αγίας Τριάδας:
Η εκτίμηση των φορέων

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία ολοκληρώθηκε τον Οκτώβριο του 2023 και με την ολοκλήρωσή της θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την υπεύθυνη καθηγήτριά μας κ. Οικονόμου Κατερίνα, η οποία μας καθοδήγησε σε όλη τη πορεία της μελέτης, ενθαρρύνοντάς μας και επισημαίνοντας τα λάθη και τα επιτεύγματά μας πάνω από όλα με παιδαγωγικό τρόπο. Χωρίς την ηθική και πρακτική υποστήριξη της ίδιας το αποτέλεσμα της εργασίας δεν θα ήταν το ίδιο και αδιαμφισβήτητα μας βοήθησε να την ολοκληρώσουμε εντός του καθορισμένου χρονικού ορίου που έχει τεθεί για τη λήψη του πτυχίου μας. Επίσης, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τους εκπροσώπους των φορέων που δραστηριοποιούνται στη συνοικία της Αγίας Τριάδας για την καλή συνεργασία και τη θετική τους ανταπόκριση στα ερωτήματα που θέσαμε, αλλά και τη διάθεσή τους να βοηθήσουν, όπως μπορούν, και να μοιραστούν πληροφορίες μαζί μας. Τέλος, ένα πολύ μεγάλο ευχαριστώ στις φίλες, τους φίλους, τις οικογένειές μας για την ενθάρρυνση, την έγνοια και την υποστήριξη που μας περιείχαν σε όλη τη διάρκεια της ακαδημαϊκής μας πορείας και σε όσους ανθρώπους αποτελούν έμπνευση για να αγωνιζόμαστε να κατακτήσουμε τα όνειρά μας και ένα περισσότερο ελπιδοφόρο αύριο.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα μελέτη, η οποία πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της πτυχιακής εργασίας με τίτλο: "Μελέτη των χαρακτηριστικών της αποστέρησης στη συνοικία της Αγίας Τριάδας: η εκτίμηση των φορέων", βασίστηκε σε ποιοτική μελέτη με τη χρήση ημιδομημένων συνεντεύξεων, στις οποίες συμμετείχαν οι εκπρόσωποι των φορέων που δραστηριοποιούνται στην Αγία Τριάδα του Ηρακλείου Κρήτης, ώστε να διερευνηθεί το ζήτημα της αποστέρησης που την επηρεάζει άμεσα. Εξετάζονται οι έννοιες και οι διαστάσεις που περικλείουν το φαινόμενο της αποστέρησης. Εκτός αυτού αναλύονται οι παράγοντες που είναι υπαίτιοι για την ύπαρξη της αποστέρησης και οι επιπτώσεις που επιφέρει η ίδια στην ποιότητα ζωής των κατοίκων. Επίσης, οι τομείς της εκπαίδευσης, της υγείας, των στεγαστικών συνθηκών και της πρόσβασης στα υλικά αγαθά και υπηρεσίες διαταράσσονται από την ύπαρξη και την διατήρηση του φαινομένου. Επιπλέον, βάσει του θεωρητικού υλικού και των δεδομένων από τις συνεντεύξεις με τους εκπρόσωπους των φορέων, αναδεικνύεται ότι υπάρχουν εμπόδια και δυσκολίες αφενός στην καθημερινότητα των ανθρώπων που ζουν σε μια αποστερημένη κοινότητα και αφετέρου στο περιβάλλον της ίδιας της κοινότητας. Τέλος, με βάση τα παραπάνω, κρίνεται καθοριστική η ενδυνάμωση της συνοικίας, η αυτοοργάνωση των πολιτών της κοινότητας και η ριζοσπαστικοποίηση των παρεμβάσεων από τα κοινοτικά στελέχη.

Λέξεις κλειδιά: αποστέρηση, Αγία Τριάδα, υποβαθμισμένες κοινότητες, φτώχεια, κοινωνικοί φορείς

ABSTRACT

This current study is conducted as part of the undergraduate project titled "A Study of Deprivation Characteristics in the District of Agia Triada: appraising community operators" assessment of the agencies", was based on a qualitative study using semi-structured interviews, involving community operators participated active in Agia Triada, Heraklion, Crete. The objective was to look into the event of deprivation directly affecting this community. Concepts and aspects encompassing the phenomenon of deprivation are reviewed. On top of that the elements accountable for the presence of deprivation and its impact on residents' quality standard of life are been analyzed. Furthermore, domains including education, healthcare, housing conditions, and access to material goods and services are disrupted by the presence and perpetuation of this phenomenon. Moreover, based on the theoretical framework and interview data provided by the community operators, it becomes indisputable that barriers and challenges prevail both in the daily lives of individuals residing in a deprived community and within the community itself. Finally, based on the aforementioned, it is regarded crucial to empower the district, encourage citizen self-organization within the community, and radicalize interventions by community operators.

Key words: deprivation , Agia Triada, disadvantaged communities, poverty, social agencies

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περιεχόμενα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	5
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	6
ABSTRACT	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	11
Α' ΜΕΡΟΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η παρουσίαση της κοινότητας	33
2.1 Το προφίλ της Αγίας Τριάδας	33
2.2. Ιστορική αναδρομή	34
2.3. Η Αγία Τριάδα σήμερα	35
2.4 Προφίλ των κατοίκων της Αγίας Τριάδας	36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Κοινωνική Εργασία – Παρέμβαση σε καταστάσεις αποστέρησης	38
3.1.Τι είναι η Κοινωνική Εργασία	38
3.2 Τι είναι η Ριζοσπαστική Κοινωνική Εργασία	39
3.3 Πώς ορίζεται η Κοινοτική Εργασία	40
3.4 Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού σε καταστάσεις αποστέρησης στο άτομο – την οικογένεια – την κοινότητα	42
3.4.1 Ρόλοι κοινωνικού λειτουργού	42
3.4.2 Παρεμβάσεις στο άτομο και στην οικογένεια	43
3.4.3 Παρεμβάσεις στην Κοινότητα	44
3.5 Καλές πρακτικές για την αντιμετώπιση του φαινομένου της αποστέρησης	45
Β' Μέρος : ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	47
4.1	46
4.2	46
4.3	46

4.4	48
4.5 Τεχνικές συλλογής δεδομένων	52
4.6 Μέθοδος Ανάλυσης Δεδομένων	52
4.7 Δυνατότητες και περιορισμοί	53
4.8 Δυσκολίες	53
4.9 Ηθικά ζητήματα	54
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	55
Κεφάλαιο 5: Ευρήματα της έρευνας	55
5.1. Παρουσίαση των Υπηρεσιών	55
5.2 Ευρήματα της έρευνας	60
Κεφάλαιο 6^ο: Συζήτηση – Συμπεράσματα – Προτάσεις	79
6.1 Συζήτηση	79
6.2 Συμπεράσματα	84
6.3 Προτάσεις	85
Βιβλιογραφία	87
Παράρτημα I	101
Παράρτημα	103

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία επιχειρείται να διερευνηθεί και να αναδειχθεί το ζήτημα των αστικών αποστερημένων κοινοτήτων και συγκεκριμένα η συνοικία της Αγίας Τριάδας, η οποία ανήκει στον Δήμο Ηρακλείου (Δήμος Ηρακλείου χ.χ.β). Η Αγία Τριάδα αποτελεί μία κοινότητα, η οποία χαρακτηρίζεται ως γεωγραφική, καθώς οι κάτοικοί της έχουν ως κοινό χαρακτηριστικό τη γεωγραφική περιοχή (Dominelli, 2007). Η συγκεκριμένη γεωγραφική κοινότητα θεωρείται μια αποστερημένη κοινότητα, διότι οι κάτοικοι ανεξάρτητα από την κοινωνικό-οικονομική τους κατάσταση, αντιμετωπίζουν τους ίδιους παράγοντες κινδύνου, οι οποίοι είναι είτε κοινωνικοί είτε περιβαλλοντικοί. Λόγου χάρι στις αποστερημένες κοινότητες γενικότερα, αλλά και ειδικότερα στην Αγία Τριάδα, παρατηρούνται υποβαθμισμένες στεγαστικές συνθήκες, οι οποίες επηρεάζουν άμεσα τις συνθήκες ασφάλειας και υγιεινής των κατοίκων (Thomson, Kuffer, Boo, Kabaria, 2020). Αξίζει να σημειωθεί, ότι σε αυτές τις περιοχές συγκεντρώνεται σημαντικός αριθμός κατοίκων με χαμηλό κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο, οι οποίοι αντιμετωπίζουν σημαντικούς δομικούς περιορισμούς (European Social Work Education and Practice, 2021).

Αναλυτικότερα, υπάρχουν πέντε διαστάσεις, που ορίζουν μία κοινότητα ως αποστερημένη, οι οποίες είναι οι εξής: η ποιότητα της στέγασσης, της εκπαίδευσης, της απασχόλησης, του εισοδήματος και της περιθάλψης. Άλλη μία σημαντική παράμετρος της αποστέρησης αποτελεί η στέρηση υλικών αγαθών και υπηρεσιών, σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Εταιρία (2021). Σε μια μελέτη που διεξήχθη στην περιοχή της Αγίας Τριάδας, πραγματοποιήθηκε αποτίμηση των βασικών στοιχείων της φυσιογνωμίας της περιοχής. Σε αυτή την αξιολόγηση, σημειώθηκε ότι υπάρχει χαμηλή οικονομική, περιβαλλοντική και κοινωνική ανάπτυξη και αποδεικνύεται, ενδεικτικά, από τα υψηλά ποσοστά αστικής φτώχειας στην περιοχή, τις σημαντικές ελλείψεις κοινωνικών υποδομών, καθώς και του υποβαθμισμένου φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος (Δήμος Ηρακλείου, χ.χ.α). Με βάση τα παραπάνω αναδεικνύεται ότι η συγκεκριμένη συνοικία (η Αγία Τριάδα) θεωρείται υποβαθμισμένη κοινότητα, διότι δεν υπάρχει οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Ως απόρροια αυτού οι νέοι να μετακινούνται σε άλλες περιοχές εντός ή και εκτός του Ηρακλείου (Δήμος Ηρακλείου χ.χ.α). Εκτός αυτού, οι ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, όπως οι τσιγγάνοι, οι πρόσφυγες, και οι μετανάστες, καταφεύγουν σε τέτοιου είδους περιοχές, λόγω της περιορισμένης οικονομικής δυνατότητας, με αποτέλεσμα να ζουν σε ακατάλληλες συνθήκες διαβίωσης (Δήμος Ηρακλείου χ.χ.α).

Προσεγγίζοντας το ζήτημα της αποστέρησης, είναι σημαντικό να αποσαφηνιστεί η έννοια της φτώχειας, η οποία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη στέρηση. Είναι σημαντικό να αναφερθεί

ότι η αποστέρηση αφορά στον φτωχό πληθυσμό, αλλά και μέρος του μη φτωχού πληθυσμού. Το φαινόμενο της φτώχειας δεν είναι κάτι αντικειμενικό, διαφοροποιείται ανάλογα με τον χώρο και τον χρόνο και αποτελεί ένα φαινόμενο που διαρκώς μεταβάλλεται. Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι, ανάλογα με τον τρόπο που ορίζει μία κοινωνία τη φτώχεια, επιδιώκει να ποσοτικοποιήσει το φαινόμενο αλλά και να το αντιμετωπίσει (Επιστημονική Εταιρία Κοινωνικής Πολιτικής, 2004). Από όλους τους ορισμούς που έχουν δοθεί, όλοι περικλείουν δύο κεντρικές έννοιες, την απόλυτη φτώχεια (αδυναμία κάλυψης βασικών αναγκών) και τη σχετική φτώχεια (εισοδηματική ανισότητα), σύμφωνα με τον Συνήγορο του Πολίτη (χ.χ). Αξίζει να επισημανθεί ότι, εκτός από το φαινόμενο της φτώχειας, η αποστέρηση πλήττει σημαντικό αριθμό ανθρώπων εκ των οποίων δεν ανήκουν στον πληθυσμό που είναι στα όρια της φτώχειας.

Σε μια μελέτη που διεξήχθη σε διάφορες χώρες παγκοσμίως και επικεντρώθηκε στις αποστερημένες κοινότητες, αναδείχθηκε ότι οι κάτοικοι των κοινοτήτων αυτών αντιμετωπίζουν πολλαπλούς κινδύνους. Ειδικότερα, οι κάτοικοι των αναπτυσσόμενων κοινοτήτων βιώνουν σε καθημερινή βάση συναισθήματα ανασφάλειας και φόβου, λόγω αφενός των περιβαλλοντικών κινδύνων και αφετέρου των υψηλών επιπέδων βίας και εγκληματικότητας. Εκτός αυτών, παρατηρούνται ακατάλληλες, απαρχαιωμένες έως και ανύπαρκτες υποδομές τόσο στις κατοικίες όσο και στις δημόσιες δομές (European Social Work Education and Practice, 2021).

Σε κάθε χώρα, οι υποβαθμισμένες κοινότητες ταυτίζονται με τη βία, τη φτώχεια, τον φόβο και την ανασφάλεια. Χρήζει αναφοράς ο όρος “χωρικό στίγμα” (spatial stigma), που αποτελεί μια επιστημονική έννοια, βάσει της οποίας τα άτομα μιας κοινότητας χαρακτηρίζονται μόνο από τη διαμονή τους στις αποστερημένες κοινότητες, αναιρώντας οποιοδήποτε άλλο ατομικό χαρακτηριστικό τους. Επομένως, οι διαμένοντες κάτοικοι των αποστερημένων κοινοτήτων θεωρούνται, αυτομάτως, επικίνδυνοι και κατ’ επέκταση υπάρχει η αφομοίωση στερεοτύπου από τους ίδιους κατοίκους (Keene & Padilla, 2014).

Επίσης, άλλο ένα σημαντικό ζήτημα που αφορά στις αποστερημένες κοινότητες αποτελεί η ανισότητα σχετικά με την υγειονομική περίθαλψη των κατοίκων, η οποία, έχει άμεση συσχέτιση με τον νόμο της αντίστροφης περίθαλψης (inverse care law). Δηλαδή, τα άτομα με χαμηλό κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο αντιμετωπίζουν την ανισότητα στην παροχή υπηρεσιών υγείας, ανεξάρτητα από το εάν ζουν σε κάποια ανεπτυγμένη ή αναπτυσσόμενη χώρα. Στις χώρες με χαμηλό και μεσαίο κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο η υγειονομική περίθαλψη δεν καλύπτει τις σοβαρές ανάγκες των ατόμων για φροντίδα. Ενώ στις

ανεπτυγμένες χώρες ισχύει ο νόμος βάσει του οποίου παρέχονται περισσότερες υπηρεσίες σε ποσοτικό επίπεδο στα ευάλωτα κοινωνικά στρώματα, αλλά μειονεκτούν σε ποιοτικό επίπεδο, καθώς δεν καλύπτονται όλες οι ανάγκες τους (The Health Foundation, 2020). Με άλλα λόγια σύμφωνα με το Health Inequalities Portal (χ.χ). «Όσο υψηλότερη είναι η κοινωνικοοικονομική κατάσταση ενός ατόμου, τόσο πιο υγιές είναι». Επομένως, γίνεται αντιληπτό το γεγονός ότι, και στους δύο νόμους που αναφέρθηκαν, κυριαρχούν οι κοινωνικές ανισότητες στην υγεία, καθώς τα κράτη επιλέγουν να μην επενδύουν στην καθολική περίθαλψη ανεξαρτήτως οικονομικών πόρων. Βάσει των παραπάνω καθίσταται σαφές, ότι τα δεδομένα που ισχύουν για την υγειονομική περίθαλψη σε κρατικό επίπεδο, ανάγονται και σε επίπεδο κοινότητας, με αποτέλεσμα οι αποστερημένες κοινότητες να πλήττονται άμεσα.

Σε αυτό το σημείο είναι απαραίτητο να σημειωθεί ότι και στην Ψυχική Υγεία επικρατεί ο νόμος της αντίστροφης περίθαλψης. Πιο συγκεκριμένα, οι κάτοικοι των αποστερημένων κοινοτήτων έχουν λιγότερες πιθανότητες να λάβουν αποτελεσματική ψυχολογική υποστήριξη και παρέμβαση, κάτι το οποίο είναι δυσανάλογο με τις ανάγκες που έχουν άτομα που βρίσκονται σε μία χαμηλή κοινωνικοοικονομική κατάσταση (The Health Foundation, 2020).

Η πανδημία του COVID-19 έφερε στην επιφάνεια τις ήδη υπάρχουσες ανισότητες στον τομέα της Υγείας, λόγω χάρη την περιορισμένη πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης των ανθρώπων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τον διπλασιασμό των θανάτων ανθρώπων που ζουν σε αποστερημένες κοινότητες, συγκριτικά με των ατόμων που ζουν σε πιο ανεπτυγμένες κοινότητες (Health Inequalities Portal, χ.χ).

Επιπροσθέτως, ο οικονομικά ευάλωτος πληθυσμός, δεν είναι σε θέση να αποκτήσει τα απαραίτητα αγαθά για έναν ποιοτικό τρόπο ζωής, όπως αρκετή ποσότητα και ποιότητα τροφίμων, ώστε να εξασφαλίσει μια ισορροπημένη διατροφή και να μην καταφεύγει στο γρήγορο φαγητό (Tran et al., 2020).

Σύμφωνα με τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Organisation for Economic Co-operation and Development, 2022), η επίδοση των παιδιών που μεγαλώνουν σε περιβάλλον με χαμηλή κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη, είναι λιγότερο αποδοτική συγκριτικά με τους πιο προνομιούχους συνομηλίκους τους. Ειδικότερα, τα παιδιά που ζουν στις μη ανεπτυγμένες κοινότητες βιώνουν την υλική αποστέρηση, την άνιση πρόσβαση στην περίθαλψη και εκτίθενται σε υγειονομικούς κινδύνους. Επομένως, δεν υπάρχει περιθώριο εκ μέρους των παιδιών για ικανοποιητική επίδοση στη εκπαίδευσή τους, καθώς πλήττονται καθημερινά σε πολλαπλές εκφάνσεις της ζωής τους. Κατ' επέκταση θα ήταν δόκιμο να

αναφερθεί το φαινόμενο της σχολικής διαρροής, το οποίο σύμφωνα με το Ινστιτούτο Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών (2017), συνδέεται άμεσα με τις αποστερημένες κοινότητες, διότι παρατηρούνται μεγάλα ποσοστά μαθητικής διαρροής σε αγροτικές και οικονομικά στερημένες περιοχές.

Αξίζει να επισημανθεί ότι οι κάτοικοι των αποστερημένων κοινοτήτων στερούνται τις καλές ευκαιρίες εργασίας, την ευκαιρία επαγγελματικής ανέλιξης αλλά, πέραν αυτών, και θέσεων εργασίας με καλή μισθοδοσία. Η έλλειψη καλών ευκαιριών εργασίας, έχει ως αποτέλεσμα, χαμηλότερα εισοδήματα για ένα σημαντικό αριθμό κατοίκων και άρα λιγότερα χρήματα στην περιοχή συνολικά. Αρκετοί κάτοικοι βασίζονται σε επιδόματα, καθώς δεν υπάρχουν οι απαραίτητες συνθήκες για την εύρεση σταθερής απασχόλησης και αυτό με τη σειρά του περιορίζει τα χρήματα που μπορούν να διαθέσουν οι άνθρωποι στην κοινότητα την οποία διαμένουν. Επομένως, όλη η περιοχή στερείται γενικότερα χρημάτων (What Europe does for me, χ.χ).

Συνοψίζοντας, σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (2021) οι ανισότητες στον τομέα της υγείας είναι πιο έντονες στις αστικές περιοχές. Οι μετανάστες και άλλες ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, τείνουν να συγκεντρώνονται στις πιο στερημένες και περιβαλλοντικά υποβαθμισμένες περιοχές με τις λιγότερες ευκαιρίες εργασίας και εκπαίδευσης, την περιορισμένη πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας.

Σε αυτό το σημείο, είναι σημαντικό να αναφερθούν οι λόγοι που επιλέχθηκε η συνοικία της Αγίας Τριάδας, ή αλλιώς η “παλιά πόλη”, μία περιοχή με σημαντική πολιτιστική κληρονομία, ως αποστερημένη κοινότητα για το θέμα της έρευνας. Παρατηρείται ότι οι διαστάσεις της αποστερήσης συνάδουν με το προφίλ της συγκεκριμένης κοινότητας και η ίδια συγκαταλέγεται μεταξύ άλλων στις αποστερημένες κοινότητες του Δήμου Ηρακλείου. Βάσει έρευνας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (χ.χ.α), στην οποία συμμετείχε μεταξύ άλλων και ο Δήμος Ηρακλείου, βρέθηκαν ποικίλα χαρακτηριστικά που καθιστούν την Αγία Τριάδα αποστερημένη κοινότητα. Ειδικότερα, βάσει στοιχείων που δόθηκαν από την κοινωνική πρόνοια, το μορφωτικό επίπεδο των κατοίκων της Αγίας Τριάδας είναι αρκετά χαμηλό και υπάρχει μεγάλο ποσοστό αναλφάβητων. Σχετικά με την απασχόληση των κατοίκων, μόνο το 1/3 του συνολικού πληθυσμού της εργάζεται, ενώ το ποσοστό ανεργίας βρίσκεται στο 20% του ενεργού πληθυσμού, το ποσοστό αυτό είναι μεγαλύτερο από το ποσοστό ανεργίας της υπόλοιπης πόλης του Ηρακλείου. Πάνω σε αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι η πραγματική ανεργία στην περιοχή της Αγίας Τριάδας είναι αρκετά πιο αυξημένη από το ποσοστό που καταγράφεται. Υπάρχει μεγάλο μέρος του πληθυσμού που είναι μη εγγεγραμμένο, κοινωνικά περιθωριοποιημένο και εργάζεται

χωρίς ασφάλιση, σε ακατάλληλες συνθήκες εργασίας, με χαμηλή μισθοδοσία και ενδεχομένως χωρίς ένσημα. Ένα άλλο χαρακτηριστικό, που σχετίζεται με την οικονομική κατάσταση της περιοχής, είναι το υψηλό ποσοστό συνταξιούχων και γενικά η ύπαρξη μεγάλου ποσοστού ηλικιωμένων ατόμων. Οι συνθήκες στέγασης αποτυπώνουν και εκείνες την ολική εικόνα υποβάθμισης της περιοχής. Επίσης, αναφέρεται η διαμονή των κατοίκων σε εγκαταλελειμμένες και φθηνές κατοικίες προσωρινά ή μόνιμα, κάτι το οποίο παρατηρείται κυρίως από οικονομικά ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού, όπως πρόσφυγες, τσιγγάνους και μετανάστες κυρίως Αλβανικής καταγωγής (Δήμος Ηρακλείου, χ.χ.α).

Βάσει όσων έχουν ειπωθεί, καταδεικνύεται ο λόγος που χρειάζεται να διερευνηθούν οι αποστερημένες κοινότητες, καθώς βάσει της Επίσημης Εφημερίδας της Ευρωπαϊκής Ένωσης δημοσίευσε τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρώπης (2012), που κατοχυρώνει δικαιώματα για την αξιοπρέπεια, την ελευθερία, την ισότητα, την αλληλεγγύη, αυτά τα δικαιώματα φαίνεται να καταπατώνται. Η ύπαρξη αποστερημένων κοινοτήτων αναιρεί, αυτομάτως, πολλά από τα προαναφερθέντα δικαιώματα που καθιερώθηκαν από τα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία επιχειρήθηκε να διερευνηθούν τα χαρακτηριστικά μίας αποστερημένης κοινότητας και ποια από αυτά εντοπίζονται στην Αγία Τριάδα. Παράλληλα, εξετάστηκαν οι ανάγκες και οι απειλές που αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι της περιοχής και αναζητήθηκαν οι ήδη υπάρχοντες πόροι της συγκεκριμένης κοινότητας, δηλαδή, το ανθρώπινο δυναμικό και οι υλικοί πόροι που διαθέτει. Τέλος, κρίθηκε απαραίτητη η υλοποίηση της έρευνας, ώστε η ίδια να αποτελέσει πρόταση, για την αντιμετώπιση του φαινομένου της αποστέρησης, το οποίο πλήττει μία σημαντική μερίδα των κατοίκων.

Σε αυτή το σημείο δεν πρέπει να παραληφθεί ο ρόλος της Κοινωνικής Εργασίας στην παρέμβαση στις αποστερημένες κοινότητες. Τα πεδία δραστηριοποίησης, οι ρόλοι και οι αρμοδιότητες των κοινωνικών λειτουργών στις αποστερημένες κοινότητες, ποικίλουν και αποτελούν πολύ σημαντικό μέρος της Κοινωνικής Εργασίας με Κοινότητα. Οι κοινωνικοί λειτουργοί αποτελούν σημαντικούς συμμάχους των κοινωνικά ευάλωτων ατόμων, κάτι το οποίο εφαρμόζεται και σε κοινοτικό επίπεδο. Βασικούς στόχους στη δραστηριοποίηση των επαγγελματιών αποτελούν, αρχικά, η ενθάρρυνση των κατοίκων για ενεργή συμμετοχή στην κοινότητα, αλλά και η ενδυνάμωσή τους, ώστε οι ίδιοι να είναι σε θέση να αξιοποιούν τις ικανότητές τους (Saleebey, 2002). Η συγκεκριμένη πρακτική βασίζεται στην προσέγγιση από τα κάτω προς τα πάνω, η οποία ως γενικότερο σκοπό έχει την ενεργοποίηση και τη συμμετοχή

των κατοίκων σε οτιδήποτε απασχολεί την κοινότητά τους, όπως αναφέρεται από το European Social Work Education and Practice (2021).

Η πτυχιακή εργασία με τίτλο “Μελέτη των χαρακτηριστικών της αποστέρησης στη συνοικία της Αγίας Τριάδας: Η εκτίμηση των φορέων” αποτελείται από δύο μέρη, το θεωρητικό και το ερευνητικό. Το θεωρητικό μέρος περιλαμβάνει τρία κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στους εννοιολογικούς προσδιορισμούς για την αποστέρηση, αλλά και στους αιτιολογικούς παράγοντες που τη δημιουργούν, όπως και στις επιπτώσεις του φαινομένου. Στο δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται το προφίλ της συνοικίας της Αγίας Τριάδας, παράλληλα μία ιστορική αναδρομή για την εξέλιξη της υπό μελέτη περιοχής μέχρι σήμερα και εκτός αυτών αποτυπώνεται μία εικόνα για το προφίλ των κατοίκων της περιοχής. Στο τρίτο κεφάλαιο επιχειρείται η απόδοση του ρόλου της Κοινωνικής Εργασίας και το πώς παρεμβαίνει σε καταστάσεις αποστέρησης. Αναλυτικότερα θίγεται το τι είναι Κοινωνική Εργασία και τι Ριζοσπαστική Κοινωνική Εργασία, αλλά και πώς συνδέονται μεταξύ τους. Ταυτόχρονα γίνεται αναφορά στη Κοινοτική Κοινωνική Εργασία και ποιος είναι ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού σε καταστάσεις αποστέρησης σε όλα τα επίπεδα (άτομο – οικογένεια – κοινότητα). Στο τρίτο κεφάλαιο, επίσης, περιλαμβάνεται μία καλή πρακτική για την αντιμετώπιση του φαινομένου της αποστέρησης.

Το δεύτερο μέρος σχετίζεται με το ερευνητικό μέρος της πτυχιακής και περιλαμβάνει την έρευνα που υλοποιήθηκε. Στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στη μεθοδολογία της έρευνας, δηλαδή στον σκοπό, στους στόχους, στο είδος της έρευνας, στο πεδίο μελέτης και στο δείγμα, στα ερευνητικά εργαλεία που τέθηκαν σε εφαρμογή, στη μέθοδο ανάλυσης των δεδομένων, αλλά και στην εκτίμηση των δυσκολιών που προέκυψαν, καθώς και των περιορισμών και των ηθικών διλημμάτων της ερευνητικής μελέτης. Στο πέμπτο κεφάλαιο αναφέρονται τα ευρήματα της έρευνας, δηλαδή των απαντήσεων των συμμετεχόντων/ουσών στα ερωτήματα που τέθηκαν κατά την υλοποίηση των συνεντεύξεων. Στο έκτο κεφάλαιο γίνεται μία συζήτηση των δεδομένων της έρευνας και εξαγωγή συμπερασμάτων, βάσει των ερευνητικών ερωτημάτων που έχουν τεθεί. Τέλος, στο ίδιο κεφάλαιο εισάγονται προτάσεις, οι οποίες θεωρούμε ότι μπορούν να συμβάλλουν στη καταπολέμηση του φαινομένου της αποστέρησης στην περιοχή της Αγίας Τριάδας.

Α΄ ΜΕΡΟΣ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Αποστερημένες αστικές περιοχές

1.1 Εννοιολογικός προσδιορισμός της αποστέρησης

Η υγεία και η ευεξία των ανθρώπων επηρεάζεται σημαντικά από το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο ζουν. Η κοινότητα μπορεί να προσφέρει μερικά οφέλη, όπως το αίσθημα της ασφάλειας, την πρόσβαση σε ευκαιρίες για εργασία, τις υπηρεσίες, την κοινωνικοποίηση, την κοινωνική δικτύωση και το αίσθημα του ανήκειν. Εκτός από τα οφέλη της κοινότητας, είναι σημαντικό να σημειωθούν και οι αδυναμίες που μπορεί να παρουσιαστούν, όπως το αίσθημα της μοναξιάς, της ανασφάλειας, της απομάκρυνσης από την κοινότητα. (Public Health Scotland, χ.χ.) Με βάση τα παραπάνω, οι συνθήκες που επικρατούν σε μια κοινότητα διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο για την ευεξία των κατοίκων της, ανεξάρτητα από την οποιαδήποτε, κοινωνική, οικονομική και προσωπική κατάσταση τους. Βάσει μιας έρευνας που διεξήχθη από το “What works wellbeing” (2019) αναφέρεται ότι, υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στην ποιότητα ζωής των κατοίκων και την προοπτική για εξέλιξή τους με την αποστέρηση στα πλαίσια της κοινότητας.

Σε αυτό σημείο είναι δόκιμο να αναδειχθεί η άμεση σχέση που έχει το φαινόμενο της αποστέρησης με το φαινόμενο της φτώχειας, καθώς οι δύο έννοιες συγχέονται, όμως οι ίδιες έχουν σημαντικές εννοιολογικές διαφορές. Για την ακρίβεια η φτώχεια είναι ένα πολυδιάστατο φαινόμενο που διαφοροποιείται ανάλογα με τον χωρόχρονο, εκτός αυτού συνίσταται ως μια κατάσταση κατά την οποία οι άνθρωποι δεν διαθέτουν τους απαραίτητους πόρους, ώστε να ικανοποιήσουν τις βασικές τους ανάγκες, όπως τροφή, στέγαση, εκπαίδευση και υγειονομική περίθαλψη (Επιστημονική Εταιρία Κοινωνικής Πολιτικής, 2004). Το φαινόμενο αυτό συμπεριλαμβάνει δύο βασικές έννοιες, εκείνη της απόλυτης φτώχειας και αυτή της σχετικής φτώχειας. Η πρώτη αναφέρεται στην αδυναμία των ατόμων να καλύψουν τις βασικές και στοιχειώδεις ανάγκες και η σχετική φτώχεια αφορά αποκλειστικά στην εισοδηματική ανισότητα. Σε σχέση με το φαινόμενο της αποστέρησης χρειάζεται να σημειωθεί ότι αναφέρεται στη στέρηση ή στην έλλειψη πρόσβασης σε βασικούς πόρους, ευκαιρίες και δικαιώματα, τα οποία είναι απαραίτητα για τη ζωή και την ευημερία ενός ατόμου (Συνήγορος του Πολίτη, χ.χ.). Η αποστέρηση ενδέχεται να επηρεάσει τόσο τον φτωχό πληθυσμό όσο και μέρος του μη φτωχού πληθυσμού, παραδείγματα αποστέρησης περιλαμβάνουν την περιορισμένη πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, εκπαίδευσης, απασχόλησης ή πολιτικής συμμετοχής. Παρ’ όλες τις διαφορές αυτών των δύο εννοιών, η φτώχεια συχνά οδηγεί στην

αποστέρηση και η αποστέρηση υπάρχει περίπτωση να επιδεινώσει τη φτώχεια (Επιστημονική Εταιρία Κοινωνικής Πολιτικής, 2004).

Ο όρος αποστέρηση αναφέρεται στη μη απόκτηση βασικών αγαθών ή αδυναμία στη πρόσβαση στις υπηρεσίες, με άμεσο αντίκτυπο την αναξιοπρεπή διαβίωση των πολιτών (Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης, 2022). Μια κοινότητα για να προσδιοριστεί ως αποστερημένη χρειάζεται να εμφανίζει συγκεκριμένους Δείκτες Πολλαπλής Στέρησης (Index Multiple Deprivation), οι οποίοι είναι οι εξής: α) στέρηση του εισοδήματος, β) στέρηση απασχόλησης, γ) στέρηση υγείας και αναπηρίας, δ) στέρηση εκπαιδευτικών δεξιοτήτων και κατάρτισης, ε) δυσκολίες στη στέγαση και στις υπηρεσίες, στ) περιβαλλοντική αποστέρηση, ζ) έγκλημα (Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης, 2022).

Ειδικότερα, οι επτά αυτοί δείκτες αξιολογούν κατά πόσο μία κοινότητα μπορεί να χαρακτηριστεί ως αποστερημένη, ως εξής.

- Για αρχή η μέτρηση της εγκληματικότητας μετρά τον κίνδυνο προσωπικής και υλικής θυματοποίησης και αποτελείται από διάφορους δείκτες που έχουν ως βάση τον καταγεγραμμένο αριθμό βίαιων εγκλημάτων, διαρρήξεων, κλοπών και εγκληματικών ζημιών (Understanding Herefordshire χ.χ.α).
- Ο τομέας του εισοδήματος μετρά το ποσοστό του πληθυσμού που ζει σε συνθήκες εισοδηματικής στέρησης. Ο ορισμός του χαμηλού εισοδήματος που χρησιμοποιείται περιλαμβάνει τόσο τα άτομα που δεν εργάζονται όσο και εκείνα που εργάζονται, αλλά έχουν χαμηλές αποδοχές (Understanding Herefordshire, χ.χ.β.).
- Ο τομέας της στέρησης όσον αφορά την απασχόληση μετρά το ποσοστό του πληθυσμού σε ηλικία εργασίας σε μια περιοχή που δεν έχει ακούσια πρόσβαση από την αγορά εργασίας. Αυτό περιλαμβάνει άτομα που θα ήθελαν να εργαστούν, αλλά δεν μπορούν να το κάνουν λόγω ανεργίας, ασθένειας ή αναπηρίας ή υποχρεώσεων φροντίδας (Understanding Herefordshire χ.χ.γ).
- Ο τομέας της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης μετρά την έλλειψη επιτευγμάτων και δεξιοτήτων στον τοπικό πληθυσμό που αφορά τα παιδιά και τους νέους και αποτελείται από τους ακόλουθους δείκτες: Απουσία στο σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης: Το ποσοστό των εγκεκριμένων και μη εγκεκριμένων απουσιών από το σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Παραμονή στην εκπαίδευση μετά τα 16: Το ποσοστό των νέων που δεν παραμένουν στο σχολείο ή στη μη προηγμένη εκπαίδευση μετά την ηλικία των 16 ετών. Εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση:

Μέτρο των νέων ηλικίας κάτω των 21 ετών που δεν εισέρχονται στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (Understanding Herefordshire χ.χ.δ).

- Η στέριση της υγείας και η αναπηρία είναι ένας από τους τομείς που συνθέτουν τον Δείκτη Πολλαπλής Στέρισης 2019 (IMD, 2019). Ο τομέας της αποστέρησης της υγείας και της αναπηρίας αποτελείται από τους ακόλουθους δείκτες. Ο δείκτης σχετικά με την ασθένεια και την αναπηρία αξιολογεί τη σχέση μεταξύ νοσηρότητας/αναπηρίας και της ηλικίας και του φύλου. Επίσης, αποδεικνύεται ότι ορισμένες ηλικιακές ή φυλετικές ομάδες έρχονται αντιμέτωπες με αυξημένο κίνδυνο νοσηρότητας και αναπηρίας. Ο δείκτης περί της οξείας νοσηρότητας εκτιμά το ποσοστό επειγουσών εισαγωγών στο νοσοκομείο, οι οποίες αποτελούν μια ένδειξη της σοβαρότητας των προβλημάτων υγείας που αντιμετωπίζουν τα άτομα σε μια περιοχή. Επίσης, δείκτη αποτελούν οι διαταραχές άγχους και διάθεσης, που -κατά πάσα πιθανότητα- εντοπίζονται στην κοινότητα και αξιολογεί τις διαταραχές διάθεσης και άγχους, βάσει διαφόρων παραγόντων, όπως τα νοσοκομειακά επεισόδια, τη θνησιμότητα και την αυτοκτονία (Understanding Herefordshire, χ.χ.ε).
- Ο υποτομέας "εμπόδια στη στέγαση" μετρά ζητήματα που αφορούν στην πρόσβαση στη στέγαση, όπως το πόσο είναι προσιτό, με βάση την οικονομική κατάσταση των ατόμων, και αποτελείται από τους ακόλουθους δείκτες: Υπερπληθυσμός των νοικοκυριών: Το ποσοστό όλων των νοικοκυριών σε ένα που κρίνεται ότι δεν έχουν επαρκή χώρο για να καλύψουν τις ανάγκες του νοικοκυριού. Το ποσοστό των αστέγων. Προσιτότητα στέγασης: Δυσκολία πρόσβασης στην ιδιοκατοίκηση ή στην ιδιωτική αγορά ενοικίασης, εκφρασμένη ως αδυναμία οικονομικής δυνατότητας εισόδου στην ιδιοκατοίκηση ή στην ιδιωτική αγορά ενοικίασης (Understanding Herefordshire, χ.χ.στ).
- Το "εσωτερικό" περιβάλλον διαβίωσης μετρά την ποιότητα της κατοικίας και αποτελείται από τους ακόλουθους δείκτες: Σπίτια χωρίς κεντρική θέρμανση: Το ποσοστό των κατοικιών που δεν διαθέτουν κεντρική θέρμανση. Σπίτια σε κακή κατάσταση: Το ποσοστό των κοινωνικών και ιδιωτικών κατοικιών που δεν πληρούν το πρότυπο αξιοπρεπών κατοικιών (Understanding Herefordshire, χ.χ.ζ).
- Ο υποτομέας "Γεωγραφικά εμπόδια στις υπηρεσίες" αφορά στη φυσική εγγύτητα των τοπικών υπηρεσιών και αποτελείται από τους ακόλουθους δείκτες: Οδική απόσταση από ταχυδρομείο: Μέτρηση της μέσης απόστασης από το πλησιέστερο ταχυδρομείο για τα άτομα που κατοικούν στην περιοχή κατώτερου επιπέδου. Επίσης, αναφέρεται στην

οδική απόσταση από δημοτικό σχολείο, δηλαδή μετρά τη μέση απόσταση από το πλησιέστερο δημοτικό σχολείο. Οδική απόσταση από ένα γενικό κατάστημα ή σούπερ μάρκετ: Μέτρο της μέσης απόστασης από το πλησιέστερο σούπερ μάρκετ ή γενικό κατάστημα. Μετριέται, επίσης, η οδική απόσταση από ιατρείο γενικού ιατρού: Μέτρηση της μέσης απόστασης από το πλησιέστερο ιατρείο (Understanding Herefordshire, χ.χ.η).

1.1.1 Οι διαστάσεις της αποστέρησης

Το φαινόμενο της αποστέρησης περικλείει διάφορες διαστάσεις, με κύριες την κοινωνική αποστέρηση (παρουσιάζει παρόμοια χαρακτηριστικά με τον κοινωνικό αποκλεισμό, αλλά δεν ταυτίζονται), την οικονομική αποστέρηση και την υλική αποστέρηση, οι οποίες αναλύονται παρακάτω:

Μία σημαντική παράμετρος που χρειάζεται να αναφερθεί σχετικά με το ζήτημα της αποστέρησης είναι η έννοια της *κοινωνικής αποστέρησης*. Η κοινωνική αποστέρηση αναφέρεται σε μια κατάσταση κατά την οποία ένα μέλος της κοινωνίας δεν δύναται να συσχετιστεί με την κοινότητά του με τον "κανονικό" τρόπο. Κατά συνέπεια, πρόκειται για ένα σχετικό όρο, σύμφωνα με τον οποίο κάθε άτομο βιώνει την κοινωνική αποστέρηση με διαφορετικό τρόπο (Burdett, 2020). Οι έννοιες της κοινωνικής αποστέρησης και του κοινωνικού αποκλεισμού επικεντρώνονται στην αδυναμία των ατόμων να συμμετέχουν ενεργά στη ζωή της κοινότητας ή της κοινωνίας τους. Η μέτρηση της κοινωνικής αποστέρησης συνηθίζει να εστιάζει στην έλλειψη υλικών ή οικονομικών πόρων κάτι το οποίο έχει ως συνέπεια την ελλιπή κοινωνική συμμετοχή (Chandola, Conibere, 2015). Ειδικότερα, η κοινωνική αποστέρηση μπορεί να μετρηθεί, βάσει βιβλιογραφίας, σε έξι δείκτες, οι οποίοι είναι: αδυναμία πρόσβασης στο διαδίκτυο, δυσκολία διάθεσης χρημάτων για προσωπική χρήση (σχεδόν) εβδομαδιαία, αδυναμία αντικατάστασης παλιών ρούχων, αδυναμία απόκτησης δύο ζευγαριών παπουτσιών, οικονομική αδυναμία για γεύμα, ποτό, καφέ εντός του σπιτιού, οικονομική δυσκολία για συμμετοχή σε δραστηριότητα με πληρωμή αντιτίμου (Ελληνική Στατιστική Εταιρία, 2022). Αντίθετα, οι μετρήσεις του κοινωνικού αποκλεισμού επικεντρώνονται στην έλλειψη συμμετοχής σε ένα ευρύτερο φάσμα κοινωνικών, πολιτιστικών και πολιτικών δραστηριοτήτων (Levitas et al., 2007).

Επιπροσθέτως, χρήζει αναφοράς άλλος ένας σχετικός όρος με τους προαναφερθέντες, η έννοια της *πολιτισμικής αποστέρησης*, η οποία με βάση το λεξικό της Ψυχολογίας, αναφέρεται “στην έλλειψη ευκαιριών για συμμετοχή στο ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο και στην ενσωμάτωση στο

πολιτισμικό πλαίσιο μιας κοινωνίας λόγω οικονομικών στερήσεων, υποβαθμισμένων συνθηκών διαβίωσης ή διακρίσεων (Χουντουμάδη & Πατεράκη, 2008, σσ. 438- 439). Η θεωρία της πολιτισμικής αποστέρησης έχει τις ρίζες της στη δεκαετία του 1960, όπου οι κοινωνιολόγοι πίστευαν ότι υπάρχει ένα σαφές ταξικό χάσμα μεταξύ της εργατικής και της μεσαίας τάξης. Η συγκεκριμένη θεωρία υποστηρίζει ότι ορισμένες ομάδες, όπως οι κατώτερες κοινωνικές τάξεις, έχουν κατώτερα πρότυπα, αξίες, δεξιότητες και γνώσεις που τις εμποδίζουν να επιτύχουν στην εκπαίδευση. Οι κατώτερες γλωσσικές δεξιότητες και το γεγονός ότι οι γονείς της εργατικής τάξης δεν εκτιμούν την εκπαίδευση, ευθύνονται σε μεγάλο βαθμό για τις χαμηλές επιδόσεις της εργατικής τάξης και όχι για την υλική στέρηση. Η λεγόμενη θεωρία της "πολιτισμικής αποστέρησης" αναφέρεται ως "θεωρία της υποκουλτούρας της εργατικής τάξης", αντανακλώντας το γεγονός ότι η θεωρία αυτή έχει τις ρίζες της στη δεκαετία του 1960 (Thompson, 2014).

Επίσης, είναι σημαντικό να αναφερθεί και η πτυχή της *οικονομικής αποστέρησης*, η οποία επηρεάζει εξίσου την ποιότητα ζωής των ατόμων που βρίσκονται στην κοινότητα. Η οικονομική αποστέρηση αναφέρεται σε μια κατάσταση στην οποία τα μέλη μιας κοινότητας αδυνατούν ή δυσκολεύονται να καλύψουν τις βασικές τους ανάγκες και τα άτομα αντιλαμβάνονται ότι αυτά που έχουν ανάγκη ή τα αγαθά που δικαιούνται αγνοούνται ή και τους τα αρνούνται. Η στέρηση αποτελεί έναν ευρύ όρο που περιλαμβάνει την απόλυτη (όταν η στέρηση καθορίζεται από ένα ελάχιστο όριο) και τη σχετική αποστέρηση (που δεν ορίζεται από κάποιο σταθερό πρότυπο). Στον οικονομικό τομέα η έννοια της σχετικής αποστέρησης μπορεί να ερμηνευθεί ως ανισότητα. Σε μακροεπίπεδο, οι οικονομικά στερημένες χώρες χαρακτηρίζονται ως φτωχές, υπανάπτυκτες (Hang Wong, 2020). Σε αυτό το σημείο είναι δόκιμο να γίνει αναφορά στον δείκτη οικονομικής αποστέρησης (EDI), ο οποίος αναφέρεται μόνο στα δεδομένα της Αγγλίας και συνιστά ένα μέτρο αποστέρησης που παράγεται σε επίπεδο και αποτελείται από δύο τομείς: Εισόδημα και Απασχόληση. Ο συγκεκριμένος δείκτης δημιουργήθηκε για να καταπολεμηθούν οι δυσκολίες στη σύγκριση των δεικτών αποστέρησης 2004 και 2007, καθώς χρησιμοποιήθηκαν διαφορετικές μεθοδολογίες. Ο ίδιος έχει κατασκευαστεί με συνεπή τρόπο διαχρονικά και μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την παρακολούθηση της προόδου των υποβαθμισμένων γειτονιών (Hang Wong, 2020).

Μία άλλη αξιοσημείωτη έννοια που χρήζει αναφοράς είναι η στεγαστική αποστέρηση, η οποία αναφέρεται σε μία κατάσταση, όπου τα άτομα αντιμετωπίζουν ένα ή περισσότερα από τα επόμενα στεγαστικά προβλήματα: πρώτον, υγρασία, στεγαστική διαρροή, ακαταλληλότητα πατώματος ή ανεπαρκή κουφώματα. Δεύτερον, μη διαμπερές διαμέρισμα. Τρίτον, μη

διαθεσιμότητα αυτόνομου χώρου για μπάνιο ή ντους. Τέταρτον, έλλειψη εσωτερικής τουαλέτας για αποκλειστική χρήση του νοικοκυριού (Eurostat, 2023). Ακολουθούν στατιστικά δεδομένα, από έρευνα που πραγματοποιήθηκε για τα ελληνικά δεδομένα από την Ελληνική Στατιστική Εταιρία (2023), το ποσοστό του πληθυσμού που διαβιεί σε κατοικία με στενότητα χώρου ανέρχεται σε 28% για το σύνολο του πληθυσμού, σε 24,7% για τον μη φτωχό πληθυσμό και σε 42,2% για τον φτωχό πληθυσμό. Το ποσοστό του πληθυσμού που διαβιεί σε κατοικία με στενότητα χώρου το 2022 είναι μεγαλύτερο στην περίπτωση της ηλικιακής ομάδας έως και 17 ετών και ανέρχεται σε 42,4% για το σύνολο του πληθυσμού, σε 37,4% για τον μη φτωχό πληθυσμό και σε 59,5% για τον φτωχό πληθυσμό (Ελληνική Στατιστική Εταιρία 2022).

Η υλική αποστέρηση, σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Εταιρία (2022), αναφέρεται στη δυνατότητα κάλυψης εννέα αναγκών οι οποίες αποτελούν δείκτες μέτρησης της υλικής αποστέρησης. Οι ανάγκες αυτές είναι η ανάγκη για: κατανάλωση κρέατος ή ψαριού κάθε δύο μέρες, διακοπές μία φορά τον χρόνο, αποπληρωμή έκτακτων - αναγκαίων εξόδων, αποπληρωμή πάγιων λογαριασμών, έγχρωμη τηλεόραση, πλυντήριο ρούχων, αυτοκίνητο, θέρμανση/ δροσιά το καλοκαίρι, τηλέφωνο. Παρατίθενται παρακάτω, σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Εταιρία (2022), στατιστικά στοιχεία αναφορικά με την υλική αποστέρηση και τους δείκτες που συνιστούν την ύπαρξή της στην Ελλάδα Σχετικά με την ανάγκη για κατανάλωση κρέατος και ψαριού, το 32,2% των φτωχών νοικοκυριών δηλώνει ότι στερείται διατροφής που περιλαμβάνει κάθε δεύτερη ημέρα κοτόπουλο, κρέας, ψάρι ή λαχανικά ίσης θρεπτικής αξίας, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των μη φτωχών νοικοκυριών εκτιμάται σε 4,9%. Παράλληλα το 83,9% των φτωχών νοικοκυριών και το 34,2% των μη φτωχών δηλώνει οικονομική δυσκολία να καλύψει έκτακτες, αλλά αναγκαίες δαπάνες ύψους, περίπου, 410 ευρώ. Όσον αφορά στην ανάγκη για πληρωμή μίας εβδομάδας διακοπών, το 84,1% των φτωχών νοικοκυριών δηλώνει αδυναμία να καλύψει αυτήν την ανάγκη. Το αντίστοιχο ποσοστό των μη φτωχών νοικοκυριών ανέρχεται σε 41,5%. Αναφορικά με τη θέρμανση της οικίας, το 38,7% των φτωχών νοικοκυριών δηλώνει οικονομική αδυναμία για ικανοποιητική θέρμανση τον χειμώνα, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των μη φτωχών νοικοκυριών ανέρχεται σε 14,1%. Το ποσοστό των νοικοκυριών που δηλώνουν επιβάρυνση από το κόστος στέγασης ανέρχεται σε 26,7%, ενώ το ποσοστό για τα φτωχά και για τα μη φτωχά νοικοκυριά είναι 84,5% και 17,1%, αντίστοιχα. Την ίδια στιγμή, το 30,6% των νοικοκυριών που έχουν λάβει καταναλωτικό δάνειο για αγορά αγαθών και υπηρεσιών, δηλώνει ότι δυσκολεύεται πάρα πολύ στην αποπληρωμή αυτού ή των δόσεων. Αδυναμία εντοπίζεται και στην συνέπεια πληρωμής πάγιων λογαριασμών, καθώς το 60,9% των φτωχών νοικοκυριών δηλώνει δυσκολία στην έγκαιρη πληρωμή πάγιων λογαριασμών όπως αυτών του ηλεκτρικού ρεύματος, του νερού,

του φυσικού αερίου και ούτω καθ' εξής. Τέλος, φαίνεται ότι το 73,03% των φτωχών νοικοκυριών τονίζει τη μεγάλη δυσκολία που αντιμετωπίζει στις καθημερινές ανάγκες που προκύπτουν και κατά πόσο οι ίδιες καλύπτονται με το συνολικό μηνιαίο ή εβδομαδιαίο εισόδημά του (Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2022).

1.1.2 Η θεωρία της σχετικής αποστέρησης

Η θεωρία της σχετικής αποστέρησης (Relative Deprivation Theory) είναι μια θεωρία που εξηγεί την υποκειμενική δυσαρέσκεια που προκαλείται από τη σχετική θέση ενός ατόμου σε σχέση με την κατάσταση ή τη θέση ενός άλλου. Για πολλούς ανθρώπους, η σχετική στέρηση σημαίνει έλλειψη πόρων ή χρόνου για την υποστήριξη ορισμένων τρόπων ζωής, δραστηριοτήτων και ανέσεων που ένα άτομο ή μια ομάδα έχει συνηθίσει. Παρότι η συγκεκριμένη θεωρία έχει αναπτυχθεί τις προηγούμενες δεκαετίες, πολλές συναφείς μελέτες ανατρέχουν σε αυτή, όταν επιθυμούν να αντλήσουν δεδομένα αναφορικά με τη σχετική αποστέρηση (Pettigrew & Walker, 1984). Όπως ορίζεται από κοινωνικούς θεωρητικούς και πολιτικούς επιστήμονες, η θεωρία της σχετικής στέρησης υποδηλώνει ότι οι άνθρωποι, που αισθάνονται ότι στερούνται κάτι που θεωρείται σημαντικό στην κοινωνία τους (π.χ. χρήματα, δικαιώματα, πολιτική φωνή, θέση), θα οργανώσουν ή θα συμμετάσχουν σε κοινωνικά κινήματα αφιερωμένα στην απόκτηση των πραγμάτων που αισθάνονται ότι στερούνται. Για παράδειγμα, η σχετική στέρηση έχει αναφερθεί ως μία από τις αιτίες του αμερικανικού κινήματος για τα πολιτικά δικαιώματα της δεκαετίας του 1960, το οποίο είχε τις ρίζες του στον αγώνα των μαύρων Αμερικανών να αποκτήσουν κοινωνική και νομική ισότητα με τους λευκούς Αμερικανούς (Longley, 2021).

1.2: Αιτιολογικοί Παράγοντες – Επιπτώσεις αποστέρησης

1.2.1 Αιτιολογικοί παράγοντες

Μία από τις βασικότερες αιτίες της αποστέρησης αποτελεί η διαγενεακή μεταβίβαση της αποστέρησης. Ειδικότερα, οι περιοχές που βρίσκονται σε αποστέρηση βιώνουν ένα συνδυασμό κοινωνικών, οικονομικών και ατομικών - οικογενειακών προβλημάτων, καθώς και τα ίδια τα προβλήματα συνδέονται και αλληλοενισχύονται, δημιουργώντας έναν σύνθετο φαύλο κύκλο (Lloyd, 2007). Ωστόσο, πολλές μελέτες αναδεικνύουν ότι ο κύκλος αυτός παρατηρείται, αλλά μπορεί να διασπαστεί και να υποθάλπουν άλλες αιτίες. Ενδεικτικά, τα κυριότερα προβλήματα είναι η ανεργία, η στεγαστική αποστέρηση, τα χαμηλά εισοδήματα, η εγκληματικότητα, η κακή

υγεία (Lloyd, 2007). Το 1970 αναπτύχθηκε μια περιγραφική παραδοχή του κύκλου της αποστέρησης και υποστηρίζει ότι για το φαινόμενο αυτό ευθύνεται περισσότερο το περιβάλλον του ατόμου παρά το ίδιο το άτομο. Αναλυτικότερα, η θεωρία αυτή ισχυρίζεται ότι το οικογενειακό περιβάλλον, η κοινότητα και οι κοινωνίες μεταβιβάζουν την αποστέρηση από γενιά σε γενιά, με αποτέλεσμα να υφίσταται για μεγάλο χρονικό διάστημα, μειώνοντας τις πιθανότητες να διαφύγουν τα άτομα από αυτή (Burdett, 2020).

Με τα δεδομένα αυτά, χρειάζεται να παρατεθεί μία πιο αναλυτική προσέγγιση της διαγενεακής μεταβίβασης, η ίδια ορίζεται ως η διαδικασία στην οποία οι ελλειμματικοί πόροι μεταβιβάζονται από μια γενιά στην άλλη και διαχέονται σε οικονομικό, πολιτισμικό και κοινωνικό επίπεδο. Το συγκεκριμένο φαινόμενο υφίσταται τόσο στη σφαίρα του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού βίου και ο διαγενεακός χαρακτήρας του επιβεβαιώνεται, όταν βρίσκονται σε οποιαδήποτε μορφή αποστέρησης δύο και παραπάνω γενιές. Η διαγενεακή μεταβίβαση της αποστέρησης μπορεί αλλιώς να ερμηνευθεί ως φαύλος κύκλος. Καθώς η διαδικασία της λαμβάνει την ίδια μορφή, ο φαύλος κύκλος φαίνεται να εντείνεται στο πέρασμα του χρόνου, όπως και των γενεών. Οι φορείς για τη διατήρηση και ενδεχομένως ενίσχυση του φαινομένου είναι η οικογένεια και το σχολείο. Ειδικότερα, σε σχέση με το οικογενειακό περιβάλλον ένα άτομο μπορεί να “κληρονομήσει” συντελεστές που εξασφαλίζουν την ευημερία του, οι οποίοι διαχωρίζονται σε υλικούς και μη υλικούς. Οι πρώτοι αναφέρονται στο οικονομικό κεφάλαιο της οικογένειας, δηλαδή περιουσιακά στοιχεία και οι δεύτεροι σχετίζονται με το κοινωνικό - πολιτισμικό πλαίσιο στο οποίο κυμαίνεται η οικογένεια ή εναλλακτικά η κοινωνική θέση, από το οποίο απορρέουν οι δεξιότητες, οι γνώσεις, οι τρόποι συμπεριφοράς κτλ. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, ο δεύτερος παράγοντας για την αναπαραγωγή της αποστέρησης από γενιά σε γενιά είναι η εκπαίδευση. Η κοινωνική θέση του ατόμου έρχεται σε συνάρτηση με τη γεωγραφική θέση της κατοικίας του και με το μορφωτικό και κοινωνικοοικονομικό επίπεδο των γονιών του, παράγοντες οι οποίοι καθορίζουν την πιθανή ανέλιξη του ατόμου (Φιλίππακοπούλου, 2020).

Ένας άλλος παράγοντας ο οποίος αποτελεί αιτία για την ύπαρξη του φαινομένου της αποστέρησης είναι ο παράγοντας της φτώχειας. Αξιοσημείωτο είναι το φαινόμενο του κύκλου της φτώχειας, το οποίο αναφέρεται σε ένα μοτίβο, το οποίο αυτοσυντηρείται διαχρονικά και αναφέρεται σε οικογένειες οι οποίες ανά τις γενιές βιώνουν τη φτώχεια και δεν δύνανται να ξεφύγουν από εκείνη. Το ίδιο συνιστά άθροισμα οικονομικών, κοινωνικών και ψυχολογικών παραγόντων που περιορίζουν τα άτομα στη φτώχεια (Bloxham, 2023). Σε αυτό το σημείο είναι πολύ σημαντικό να γίνει αναφορά στη συσχέτιση του φαύλου κύκλου της φτώχειας και του

φαύλου κύκλου της αποστέρησης, καθώς οι ίδιοι, παρότι είναι έντονα συνδεδεμένοι, παρουσιάζουν διαφορές μεταξύ τους. Ο κύκλος της φτώχειας φαίνεται να διερευνά το εισόδημα και τις επιπτώσεις που φέρει, ενώ ο φαύλος κύκλος της αποστέρησης περιλαμβάνει γενικότερα ζητήματα αποστέρησης, όπως η εκπαίδευση και η υγεία (Burdett, 2020).

Επιπλέον, έντονη επίδραση στο φαινόμενο της αποστέρησης έχει η χαμηλή ένταση εργασίας, η οποία με τη σειρά της αποτελεί και σημαντική πιθανότητα για τον κίνδυνο φτώχειας. Αποσαφηνίζοντας τη σύνδεση των παραπάνω, η χαμηλή ένταση εργασίας συνυφάνεται με την κατάσταση, στην οποία τα ενεργά μέλη ενός νοικοκυριού δεν εργάζονται αρκετά σε σύγκριση με το δυναμικό που διαθέτουν. Αυτή η κατάσταση οφείλεται είτε στην ανεργία, είτε στην υποαπασχόληση, είτε στις χαμηλές αποδοχές από την εργασία (Eurostat, 2022). Συμπληρωματικά, χρειάζεται να διατυπωθεί σχετικά με τα παραπάνω ότι οι μειωμένες ευκαιρίες για επαγγελματική αποκατάσταση, η απουσία εξειδίκευσης και η εφαρμογή μη πρωτοπόρων πρακτικών συνιστούν παράγοντες, που επηρεάζουν τα εισοδήματα και την έκταση του φαινομένου της αποστέρησης σε μία περιοχή. Επιπροσθέτως, η αύξηση στην τάση τόσο της συνολικής όσο και της μακροχρόνιας ανεργίας από το 2011 και έπειτα καταδεικνύουν ότι θα επηρεάσει τις κοινωνίες και θα διογκώσει το ζήτημα της αποστέρησης (Ervasti & Venetoklis, 2010).

Ιδιαίτερα σημαντικός, επίσης, είναι ο τομέας της εκπαίδευσης ως προς την ενίσχυση του φαινομένου της αποστέρησης. Η εκπαίδευση αποτελεί συχνά μέσο για την διέξοδο από τη φτώχεια, ενώ με τη σειρά της η φτώχεια αποτελεί τροχοπέδη για την πρόσβαση στην εκπαίδευση. Στις αναπτυσσόμενες χώρες παρατηρείται έντονη ανισότητα σε αυτόν τον τομέα αλλά και η διαγενεακή μετάδοσή της. Η πλειονότητα των παιδιών, που εντοπίζεται ότι διαρρέουν από το σχολείο, ανήκουν σε νοικοκυριά τα οποία χαρακτηρίζονται ως φτωχά (Momo, Cabus & Groot, 2021). Αδιαμφισβήτητα, όλα τα άτομα παρουσιάζουν διαφορές σχετικά με ποικίλους παράγοντες, για παράδειγμα ανάλογα με τη φυλή, το φύλο, τη θρησκεία, τα εκπαιδευτικά προσόντα, την ηλικιακή κατηγορία που ανήκουν, καθώς και το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο. Τα άτομα, που προέρχονται από αποστερημένα και οικονομικά ασθενέστερα τμήματα της κοινωνίας, είτε αποτελούν μέρος των χαμηλά αναλφάβητων, είτε δεν διαθέτουν καθόλου δεξιότητες αλφαριθμητισμού. Οι ίδιοι απασχολούνται σε εργασίες με χαμηλό εισόδημα, το οποίο δεν αρκεί για μία ποιοτική διαβίωση, με αποτέλεσμα να ζουν σε συνθήκες φτώχειας. Από την άλλη μεριά, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, η πρόσβαση στην εκπαίδευση καθίσταται δύσκολη, καθώς ακόμη και όταν παρέχονται δωρεάν τα έξοδα, όπως η γραφική ύλη, τσάντες, τα έξοδα μεταφοράς και άλλα, αποτελεί σημαντική

δαπάνη. Όταν, λοιπόν, τα άτομα βρίσκονται σε αυτήν την οικονομική κατάσταση, οι προσδοκίες τους για την ικανοποίηση των εκπαιδευτικών τους αναγκών παύουν και τα άτομα βιώνουν την εκπαιδευτική αποστέρηση. Ως απόρροια όλων καθίσταται κατανοητός ο συλλογισμός, που διατυπώνει, ότι οι συνθήκες φτώχειας αποτελούν βασικές αιτίες της εκπαιδευτικής στέρησης (Karur, 2021).

Εν συνεχεία, χρειάζεται να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο της Euro Health Net (2019), όσο πιο δυσχερής είναι η κοινωνικοοικονομική κατάσταση ενός ατόμου, τόσο αρνητικότερες είναι οι επιπτώσεις στην υγεία του. Το φαινόμενο αυτό σχετίζεται με την επίδραση της κοινωνικής τάξης, που ανήκει ένα άτομο, στην υγεία, κάτι το οποίο φαίνεται να παρουσιάζεται σε πολλές χώρες εντονότερα. Αναντίρρητα, οι ανισότητες στην υγεία καθορίζονται σε μεγάλο βαθμό από περιβαλλοντικούς, οικονομικούς και κοινωνικούς παράγοντες, κάτι το οποίο βασικά αναφέρεται στις συνθήκες στις οποίες γεννιέται ένα άτομο, στην ανατροφή του και στην πορεία της γήρανσής του. Πιο συγκεκριμένα, ο όρος ανισότητα στην υγεία αναφέρεται σε επαναλαμβανόμενες διαφορές στην κατάσταση υγείας σε άτομα που ανήκουν σε διαφορετικές κοινωνικοοικονομικές ομάδες. Αυτές οι ανισότητες παράγονται μέσω του κοινωνικού συστήματος και ενισχύουν την άδικη μεταχείριση του ευάλωτου κοινωνικοοικονομικά πληθυσμού. Τα πιο χαρακτηριστικά στοιχεία αυτού του ορισμού είναι ότι τονίζουν τις διαφοροποιήσεις, που εμφανίζονται ως προς τα αποτελέσματα της υγείας, και ότι οι διαφοροποιήσεις αυτές απορρέουν από την ανισότητα ανάμεσα στις κοινωνικές ομάδες, οπότε δεν είναι τυχαίες, και χρειάζεται να εξεταστούν σε ένα ολιστικό πλαίσιο και όχι σε ατομικό επίπεδο (Cartney, Porham, McMaster & Cumbers, 2019). Μία άλλη έννοια που είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ανισότητα στον τομέα της υγείας είναι αυτή της αντίστροφης περίθαλψης (inverse care law). Ο νόμος της “αντίστροφης περίληψης” ορίζει ότι τα κοινωνικά μειονεκτούντα άτομα λαμβάνουν χαμηλότερης ποιότητας περίθαλψη, κάτι το οποίο είναι αντιστρόφως ανάλογο με τις ανάγκες τους, οι οποίες παρατηρείται ότι είναι υψηλότερες από τα πιο ευνοημένα κοινωνικά στρώματα. Αυτό το φαινόμενο υφίσταται σε όλες τις χώρες με χαμηλά και μεσαία εισοδήματα. Ένας άλλος σχετικός όρος, ο οποίος αναφέρεται ως ο “νόμος της δυσανάλογης περίθαλψης”, αφορά σε χώρες υψηλού εισοδήματος. Σύμφωνα με αυτόν τα πιο ευάλωτα κοινωνικά άτομα λαμβάνουν περισσότερη υγειονομική περίθαλψη, αλλά χαμηλότερης ποιότητας και η ποσότητα που λαμβάνουν, δεν αρκεί για να καλύψουν τις επιπλέον ανάγκες τους. Οι δύο νόμοι δημιουργούνται από τις κοινωνικές ανισότητες στον τομέα της περίθαλψης, καθώς και λόγω του κόστους της (Cookson, Doran, Asaria, Gupta & Mujica, 2021).

Αξίζει να επισημανθεί σε αυτό το σημείο, ότι μελέτες σχετικές με το αντικείμενο της αποστέρησης καταδεικνύουν, ότι συνοικίες που χαρακτηρίζονται από υψηλά επίπεδα στέρησης, ενδεχομένως να αντιμετωπίζουν προβλήματα ψυχικής υγείας. Σημειώνεται ότι μέχρι και μία σύντομη έκθεση σε καταστάσεις που συνάδουν με τη στέρηση, μπορεί να δημιουργήσει στο άτομο αρνητική αυτοαντίληψη και αρνητική εικόνα για τον περίγυρό του (McElroy et al. 2019). Αντίστοιχα, ο νόμος της “αντίστροφης περίθαλψης”, που προαναφέρθηκε, ισχύει και για τον τομέα της ψυχικής υγείας. Πιο αναλυτικά, οι κάτοικοι των αποστερημένων κοινοτήτων παρουσιάζουν λιγότερες πιθανότητες να λάβουν αποτελεσματική ψυχολογική υποστήριξη και παρέμβαση, κάτι το οποίο είναι δυσανάλογο με τις ανάγκες που έχουν άτομα που βρίσκονται σε μία χαμηλή κοινωνικοοικονομική κατάσταση (The Health Foundation, 2020).

Επιπροσθέτως, ιδιαίτερα σημαντικοί φαίνονται να είναι οι περιβαλλοντικοί παράγοντες, ως αιτία για την ύπαρξη αποστέρησης σε μία περιοχή. Σύμφωνα με την Αμερικάνικη Ομοσπονδία Ψυχολογίας (American Psychological Association, χ.χ.), η περιβαλλοντική αποστέρηση ορίζεται ως η απουσία των περιβαλλοντικών συνθηκών, που διεγείρουν την πνευματική και συμπεριφορική ανάπτυξη, όπως οι εκπαιδευτικές, ψυχαγωγικές και κοινωνικές ευκαιρίες. Επιπλέον, σύμφωνα με ένα περιοδικό που έχει δημοσιευθεί από το Public Health (2017), φαίνεται ότι οι η ατμοσφαιρική ρύπανση παρουσιάζεται σε μεγαλύτερα ποσοστά στις περισσότερες υποβαθμισμένες περιοχές. Σύμφωνα με το ίδιο περιοδικό, η σύνδεση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης με τη στέρηση φαίνεται να ενίσχυσε τη συσχέτιση που έχουν με τη θνησιμότητα, λόγω των αναπνευστικών νόσων που εντοπίζονται σε μεγαλύτερο βαθμό στις υποβαθμισμένες περιοχές, καθώς οι ανάγκες του πληθυσμού που είναι εκτεθειμένοι σε αυτές τις συνθήκες είναι μεγαλύτερες και δεν καλύπτονται. Επίσης, χρειάζεται να παρατεθεί το ποσοστό των ατόμων που εκτίθενται σε ατμοσφαιρική ρύπανση για τα δεδομένα της Ελλάδας, το οποίο ανέρχεται στο 19.6% (Euro Health Net, 2019).

Πέραν αυτών, άλλη μία διάσταση που χρειάζεται να θιχτεί είναι με ποιον τρόπο η φτώχεια συνδέεται με τον ρατσισμό και κατ’ επέκταση με το φαινόμενο της αποστέρησης. Το φαινόμενο της φτώχειας συνδέεται άμεσα με τον ρατσισμό και συμβάλλει στην επαναλαμβανόμενη τάση για ρατσιστικές συμπεριφορές και πρακτικές, οι οποίες με τη σειρά τους δημιουργούν περισσότερη φτώχεια. Οι εθνοτικές και φυλετικές μειονότητες πλήττονται σε μεγαλύτερο βαθμό από τη φτώχεια, καθώς η έλλειψη εκπαίδευσης, κατάλληλης και επαρκούς στέγασης και ποιοτικής περίθαλψης μεταβιβάζει τη φτώχεια από γενιά σε γενιά, με αποτέλεσμα η φτώχεια να μην προκύπτει μόνο από την άνιση κατανομή των πόρων. Ακολούθως, οι διακρίσεις σε βάρος ομάδων και ατόμων με βάση τη φυλή, τη θρησκεία, τον

σεξουαλικό προσανατολισμό και άλλα ενισχύουν τον κοινωνικό αποκλεισμό και οδηγούν τα άτομα που ανήκουν σε αυτές τις κατηγορίες στη φτωχοποίηση και την άνιση πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες. Ακόμη το φαινόμενο του ρατσισμού κάποιες φορές περιγράφεται ως ένα σύστημα πλεονεκτημάτων για τους μεν και μειονεκτημάτων για τους δε, το οποίο βασίζεται στη φυλή που ανήκουν. Οι διακρίσεις και τα ρατσιστικά κατάλοιπα των επιπτώσεών τους δημιουργούν εμπόδια σε πόρους, που θα μπορούσαν να βγάλουν τα άτομα αυτά από την κατάσταση της φτώχειας, όπως η εκπαίδευση, η επαρκής στέγαση, κ.ά. (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, 2015).

Τέλος, άλλη μία αξιοσημείωτη αναφορά αποτελεί ο παράγοντας της σεξουαλικότητας και κατά πόσο ο ίδιος επηρεάζει την ευημερία και, ως εκ τούτου, ενισχύει τη στέρηση σε βασικές ανάγκες. Φαίνεται ότι η ποιότητα ζωής των ατόμων με διαφορετική - μη ετερόφυλη σεξουαλικότητα επηρεάζεται από τα οικονομικά συστήματα, στα οποία διαβιώνουν και εργάζονται. Επίσης, η κοινωνικοοικονομική κατάσταση, οι ευκαιρίες στην εκπαίδευση, στην απασχόληση και στη στέγαση φαίνεται να επηρεάζονται άμεσα, όπως και η υγεία και η ζωή στην κοινότητα, οι οποίες αποτελούν πτυχές ευημερίας, σύμφωνα με το National Academics of Sciences (2020).

1.2.2 Επιπτώσεις

Οι επιπτώσεις του φαινομένου της αποστέρησης είναι πολυδιάστατες και επηρεάζουν ποικίλους τομείς στη διαβίωση των κατοίκων υποβαθμισμένων περιοχών. Αρχικά, το φαινόμενο της φτώχειας ενισχύει την κοινωνική παθογένεια, προξενώντας κοινωνικά προβλήματα, όπως το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, την ανεργία και την κοινωνική απομόνωση, καθώς επηρεάζει σημαντικά τη σωματική και ψυχική υγεία των ατόμων. Από την άλλη πλευρά, η αποστέρηση αποτελεί απόρροια της έλλειψης εισοδήματος και άλλων πόρων, κάτι το οποίο συνδέεται με τη διαβίωση σε συνθήκες φτώχειας (Nottingham Insight, χ.χ.).

Αρχικά μία από τις κυριότερες επιπτώσεις του φαινομένου της αποστέρησης, όπως προαναφέρθηκε, είναι οι εκείνες που πλήττουν τη σωματική και ψυχική υγεία των ατόμων. Αναλυτικότερα, σε μία μελέτη που διεξήχθη από τους Kashem et al. (2019), αναφέρθηκε ότι η ποιότητα ζωής των ατόμων επηρεάζεται από τον τρόπο που ζουν, εργάζονται και αναπτύσσονται. Παράγοντες, όπως η επαρκής εκπαίδευση, ένα αξιοπρεπές εισόδημα, το κατάλληλο στεγαστικό περιβάλλον, η επισιτιστική ασφάλεια, η αίσθηση του ανήκειν και ένα υγιές φυσικό περιβάλλον δίνουν περιθώριο στα άτομα να είναι υγιή σε όλους τους τομείς.

Παράλληλα σε μία έρευνα που πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια των φτωχότερων γειτονιών της Σκωτίας, παρουσιάζεται ότι τα άτομα που ζουν σε φτωχές γειτονιές έχουν περισσότερες πιθανότητες να πεθάνουν πρόωρα από κάποια ασθένεια. Η συγκεκριμένη έκθεση επιδιώξε τη σύνδεση μεταξύ της αποστέρησης με τα υψηλά ποσοστά ασθενειών και εξήγαγε το πόρισμα ότι οι φτωχότερες γειτονιές έχουν διπλάσιο ποσοστό ασθενειών ή πρόωρων θανάτων από ό,τι οι πλουσιότερες περιοχές. Παράλληλα, φαίνεται ότι οι άνθρωποι στις πλουσιότερες περιοχές έχουν περισσότερες πιθανότητες να ζήσουν με κακή υγεία, παρά να πεθάνουν πρόωρα, λόγω κάποιας ασθένειας. Εκτός αυτών, η μελέτη δείχνει ότι ο πρόωρος θάνατος και οι ασθένειες που σχετίζονται με τον τομέα της ψυχικής υγείας, τη διατροφή, την κατάχρηση ουσιών είναι συχνότερες στις φτωχότερες γειτονιές από ό,τι στις πλούσιες. Να επισημανθεί σε αυτό το σημείο ότι οι κυριότερες από τις αιτίες κακής υγείας και πρόωρου θανάτου αποτελούν η χρήση ναρκωτικών ουσιών, οι καρδιακές παθήσεις, η κατάθλιψη, ο καρκίνος του πνεύμονα και η χρόνια αποφρακτική πνευμονοπάθεια (Public Health Scotland, 2021).

Μία ακόμα αναφορά που χρειάζεται να επισημανθεί, εκτός από τη σχέση μεταξύ μίας γεωγραφικής περιοχής και της υγείας των κατοίκων, είναι ο στιγματισμός των ατόμων που ζουν σε υποβαθμισμένες περιοχές. Αναλυτικότερα, παρουσιάζεται ότι περιοχές με αρνητική φήμη μεταβιβάζουν την αρνητική ταυτότητα που φέρουν και στους κατοίκους της. Αυτό το φαινόμενο βασίζεται στα βαθιά ριζωμένα στερεότυπα που συνδέουν τις μειονοτικές κοινωνικές ομάδες με το έγκλημα, τη βία και τη φτώχεια. Οι συγκεκριμένες ρατσιστικές πεποιθήσεις ενισχύονται από τις εκάστοτε δομικές συνθήκες και δημιουργούν μία “γκετοποίηση” των περιοχών (Tran et al, 2021). Το φαινόμενο αυτό ονομάζεται εναλλακτικά *‘χωρικό στίγμα’* και αποτελεί μια επιστημονική έννοια, βάσει της οποίας τα άτομα μιας κοινότητας χαρακτηρίζονται μόνο από τη διαμονή τους στις αποστερημένες κοινότητες, αναιρώντας οποιοδήποτε άλλο ατομικό χαρακτηριστικό τους. Επομένως, οι διαμένοντες κάτοικοι των αποστερημένων κοινοτήτων θεωρούνται, αυτομάτως, επικίνδυνοι και κατ’ επέκταση υπάρχει η αφομοίωση στερεοτύπου από τους ίδιους κάτοικους (Keene & Padilla, 2014). Τέλος σύμφωνα με τους Tran et al (2021) καταδεικνύεται ότι το *‘χωρικό στίγμα’* δεν επηρεάζει μόνο την καθημερινότητα των κατοίκων, αλλά και την κοινωνική ζωή τους και έξω από την περιοχή που διαμένουν, δημιουργώντας επίπεδα μειονεξίας και κοινωνικής απομόνωσης για τους ίδιους.

Πολυάριθμες μελέτες έχουν δείξει ότι η σχέση μεταξύ στέρησης και εκπαίδευσης είναι ζωτικής σημασίας για την κατανόηση του σημαντικού αντίκτυπου, που έχει η στέρηση στα μετέπειτα αποτελέσματα στην ενήλικη ζωή. Η αποστέρηση μπορεί να αφήσει τους νέους με λιγότερα

προσόντα και δεξιότητες, γεγονός που με τη σειρά του μπορεί να επηρεάσει τη μελλοντική τους απασχόληση και τις αποδοχές τους, την υγεία και την κοινωνική τους ευημερία (Graham & Naworo1, 2021)

Για την πιο ολοκληρωμένη παρουσίαση των επιπτώσεων που επιφέρει το φαινόμενο της αποστέρησης, αναγκαία παρουσιάζεται η σύνδεση της εκπαίδευσης με την αποστέρηση, καθώς πληθώρα μελετών αναδεικνύουν ότι υπάρχει συσχέτιση μεταξύ τους. Ειδικότερα, επισημαίνεται ότι η σχέση μεταξύ των δύο είναι πολύ σημαντική, ώστε να κατανοηθούν καλύτερα οι επιπτώσεις της στέρησης στην ενήλικη ζωή, διότι η ίδια ενδέχεται να αφήσει τα νεαρά άτομα με περιορισμένες δεξιότητες και γνώσεις, το οποίο με τη σειρά του έχει άμεση επίδραση στις μελλοντικές τους αποδοχές. Αναφορικά με το τι επιπτώσεις της αποστέρησης, βρέθηκε σε μία μελέτη του Centre for the Use of Research and Evidence Education (2010) σύμφωνα με την οποία η επίδοση των μαθητών που ζουν στα πλαίσια της αποστέρησης είναι χαμηλότερη συγκριτικά με άλλα παιδιά δεν ζουν σε αποστερημένες κοινότητες. Για παράδειγμα μόνο το 35% των μαθητών αυτών των περιοχών παρουσίασαν τις αναμενόμενες επιδόσεις σε σύγκριση με μαθητές από άλλες περιοχές, των οποίων η επίδοση εκτιμήθηκε στο 51%. Επίσης, η αποστέρηση φάνηκε να έχει παρόμοιο αντίκτυπο στα κορίτσια και στα αγόρια και να προστεθεί ότι οι μαθητές σε αποστέρηση είναι πιθανότερο να απουσιάζουν συχνότερα/περισσότερο από το σχολείο συγκριτικά με άλλους μαθητές και πιθανότερο να αποκλειστούν από τη φοίτησή τους. Πέραν αυτών, σύμφωνα με την Εταιρία Ψυχοκοινωνικών Μελετών (2022), το φαινόμενο της αποστέρησης αποτελεί παράγοντα σχολικής διαρροής συνδυαστικά με άλλους παράγοντες. Η πρόωπη σχολική εγκατάλειψη συνδέεται άμεσα με το οικονομικοκοινωνικό στρώμα του κάθε παιδιού και με το εάν το περιβάλλον του είναι χαμηλού μορφωτικού επιπέδου. Αυτό συμβαίνει, διότι σε οικογένειες που πλήττονται από τη φτώχεια η πίεση για τη συμβολή των παιδιών στο εισόδημα της οικογένειας αυξάνεται ακόμη και σε μαθητές με υψηλή επίδοση (Εταιρία Ψυχοκοινωνικών Μελετών, 2022).

Επιπλέον, ιδιαίτερα σημαντικό είναι να διασαφηνιστεί η σχέση μεταξύ των παραβατικών - εγκληματιών συμπεριφορών και της αποστέρησης, καθώς μία σειρά από μελέτες επισημαίνουν τη σχέση μεταξύ της φτώχειας και εγκληματικών συμπεριφορών, αλλά ταυτόχρονα και τη σχέση που παρουσιάζει η υλική και κοινωνική αποστέρηση με την παραβατική συμπεριφορά, που εντοπίζεται σε μία περιοχή (Newburn, 2016). Ειδικότερα, το κοινωνικό πλαίσιο διαδραματίζει πολύ σημαντικό ρόλο, όχι μόνο στην υγεία της κοινότητας αλλά και στις παραβατικές συμπεριφορές που εντοπίζονται, καθώς υποστηρίζεται ότι δυο από τους βασικότερους ανασταλτικούς παράγοντες για την εγκληματικότητα είναι ο βαθμός σχετικής

αποστέρησης στην περιοχή, αλλά και η κοινωνική συνοχή που διαθέτουν μεταξύ τους οι κάτοικοι. Σε μία μελέτη των Kawachi, Kennedy & Wilkinson (1999) διαπιστώθηκε ότι υπάρχει συνάρτηση μεταξύ των εγκλημάτων της ιδιοκτησίας και της χαμηλής οικονομικής κατάστασης σε μία περιοχή, όπως επίσης η διάρρηξη συνδέθηκε άμεσα με τη στέρηση και το χαμηλό κοινωνικό κεφάλαιο. Άξιο αναφοράς είναι το γεγονός ότι στη συγκεκριμένη μελέτη αναφέρθηκε ότι οι περιοχές με υψηλά ποσοστά εγκληματικότητας παρουσιάζουν αυξημένα ποσοστά θνησιμότητας ως επίπτωση εγκληματικής δραστηριότητάς στην περιοχή. Συνεπώς φαίνεται ότι υπάρχει άμεση αλληλεξάρτηση μεταξύ των εγκλημάτων και της υγείας του πληθυσμού, καθώς και τα δύο φαίνεται να έχουν κοινωνική προέλευση.

Τέλος, ιδιαίτερα αξιοσημείωτη είναι η έννοια του κοινωνικού αποκλεισμού, η οποία έχει εξελιχθεί με την πάροδο του χρόνου και πλέον συμπεριλαμβάνει όλα τα άτομα και τις ομάδες που δεν έχουν πρόσβαση στην κοινωνική συμμετοχή και στις διάφορες πτυχές της κοινοτικής και πολιτιστικής ζωής. Επιπλέον, είναι μια πολυδιάστατη έννοια, η οποία περιλαμβάνει τις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές πτυχές της ζωής και δεν είναι τυχαίο που η κοινωνικοοικονομική κατάσταση του ατόμου μπορεί ενδεχομένως να ενισχύσει τον κοινωνικό αποκλεισμό του (Bellani & D'Ambrosio, 2014). Ο κοινωνικός αποκλεισμός μπορεί να επηρεάζεται από διάφορους παράγοντες, αλλά κυριότερα από τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες που ζει ένα άτομο, όπως η ανεργία, η κακή κατάσταση της υγείας του, η κακή στέγαση και οι οικονομικές δυσκολίες που αντιμετωπίζει (Building Better Opportunities Stafford & South Staffordshire, χ.χ.). Η εν λόγω έννοια του κοινωνικού αποκλεισμού είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με το φαινόμενο της αποστέρησης, αφού η ίδια αποτελεί μία από τις βασικότερες επιπτώσεις της αποστέρησης. Για την ακρίβεια, σύμφωνα με μία μελέτη των Prattley, Buffel, Marshall & Nazroo (1999) αναφορικά με τις επιπτώσεις του τόπου διαμονής στο επίπεδο και την εξέλιξη του κοινωνικού αποκλεισμού στη μετέπειτα ζωή, αποδείχθηκε ότι η διαβίωση σε μια υποβαθμισμένη περιοχή συνδέεται με αυξημένα επίπεδα αποκλεισμού. Το γεγονός αυτό επεξηγεί τα υψηλότερα ποσοστά αποκλεισμού που διαπιστώθηκαν για τις αστικές περιοχές συγκριτικά με τις αγροτικές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η παρουσίαση της κοινότητας

2.1 Το προφίλ της Αγίας Τριάδας

Η συνοικία της Αγίας Τριάδας ή «Κιζίλ Τάμπια», όπως ονομαζόταν επί Τουρκοκρατίας, αποτελεί μέρος της παλιάς πόλης και ανήκει στο Γ΄ Δημοτικό Διαμέρισμα Ηρακλείου. Η ίδια βρίσκεται μεταξύ άλλων συνοικιών εντός των Ενετικών τειχών. Πιο συγκεκριμένα αποτελείται από τις οδούς Καλοκαιρινού, Γιαμαλάκη, Παραλιακή Λεωφόρο (Βενιζέλου) και Αρχιεπισκόπου Μακαρίου. Κατά την Τουρκοκρατία υπήρξε αραιοδομημένη περιοχή. Έπειτα από την κατασκευή εργοστασίων, στα οποία κατά κύριο λόγο γινόταν επεξεργασία αγροτικών προϊόντων και αποθήκευσή τους, η περιοχή απέκτησε περισσότερο βιομηχανικό χαρακτήρα. Σε εκείνη την περιοχή κοντά στα εργοστάσια εγκαταστάθηκε το εργατικό δυναμικό της βιομηχανίας της περιοχής, το οποίο κατά κύριο λόγο αποτελούνταν από πρόσφυγες (Δήμος Ηρακλείου, χ.χ.). Όσον αφορά στην όψη και στην αρχιτεκτονική της περιοχής, σημείο αναφοράς αποτελούν οι παλιές κατοικίες που τις χαρακτηρίζει το μουσουλμανικό στοιχείο, αλλά και κάποιες νεόκτιστες και οι στενοί δρόμοι (Βολτά στην Αγία Τριάδα, χ.χ.).

Στην περιοχή υπάρχουν δύο σχολεία, το Μποδοσάκειο και το σχολείο Ευρωπαϊκής, καθώς και δύο εκκλησίες, η Αρμένικη Εκκλησία, η οποία συνδέεται με την αρμένικη κοινότητα του Ηρακλείου, και ο ναός της Αγίας Τριάδας. Επιπλέον, στη συνοικία στεγάζονται οι δομές της Κοινωνικής Πρόνοιας, δηλαδή το Κέντρο Κοινότητας, το Παράρτημα Ρομά και το Κέντρο Ένταξης Μεταναστών, τα τρία Κέντρα Κοινοτικής Φροντίδας - Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΕ.ΚΟΙ.Φ./ΑΠΗ), το Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (Κ.Η.Φ.Η) και υλοποιείται, επίσης, το πρόγραμμα Βοήθεια στο Σπίτι. Συμπληρωματικά, δραστηριοποιούνται οι Κοινωνικές Υπηρεσίες του Δήμου Ηρακλείου στην Παλιά Λαχαναγορά (Δήμος Ηρακλείου, χ.χ.). Οι υπηρεσίες της Κοινωνικής Πρόνοιας αποτελούν δράσεις που συμπληρώνουν την Διεύθυνση Κοινωνικής Ανάπτυξης του Δήμου Ηρακλείου, κατέχοντας νεωτεριστικά χαρακτηριστικά (Δήμος Ηρακλείου, 2016).

Εκτός από τους κοινωνικούς φορείς, δραστηριοποιείται ενεργά ο Περιβαλλοντικός Σύλλογος της Αγίας Τριάδας, ο οποίος ιδρύθηκε με πρωτοβουλία των κατοίκων, στοχεύοντας στην ανάπτυξη της περιοχής. Το κεντρικό σημείο της Αγίας Τριάδας είναι η πλατεία "Αϊβαλιώτη", όπου υπάρχει και το παραδοσιακό καφενείο "Αϊβαλιώτης", το οποίο λειτουργεί πολλά χρόνια στην περιοχή. Τέλος, στη συνοικία εξυπηρετούν τις ανάγκες των κατοίκων δύο μαγειρεία και ένα μπακάλικο.

2.2. Ιστορική αναδρομή

Η προαναφερόμενη Κιζίλ Τάμπια (ερυθρό πρόχωμα) ή Ξύλινη Τάμπια (Τάμπια Τασλί), ονομασίες που έχουν δοθεί από τους Οθωμανούς, αναφέρονταν στην περιοχή που βρίσκονταν ανατολικά του προμαχώνα του Αγίου Ανδρέα, από το τέμενος της Κιζίλ Τάμπιας, που βρισκόταν κοντά στη σημερινή Κλινική “Μητέρα”. Η συνοικία λάμβανε το κομμάτι μεταξύ της παραλιακής λεωφόρου Σοφ. Βενιζέλου, της λεωφόρου Αρχιεπισκόπου Μακαρίου και της βόρειας πλευράς της λεωφόρου Καλοκαιρινού, που αναφέρεται αλλιώς ως “Κιζίλ Τάμπια” και άλλοτε στη συνοικία “Γενί Τζαμί”. Στα ανατολικά έφτανε μέχρι περίπου την οδό Σαββαθιανών. Όταν κυριαρχούσαν οι Ενετοί υπήρχαν στη περιοχή πολλές εκκλησίες και μοναστήρια. Αναφέρεται ότι το 1280 μ.Χ. κτίστηκε ο Άγιος Ιωάννης βρισκόταν στη σημερινή πλατεία του Αϊβαλιώτη μέχρι το 1995, έπειτα κατεδαφίστηκε από τον Δήμο. Σημαντικό να αναφερθεί, επίσης, είναι και η ύπαρξη της Μονής της Παναγίας Ακρωτηριανής, η οποία αποτελούσε ένα από τα Ορθόδοξα μοναστήρια του Χάνδακα, που κατά την οθωμανική περίοδο μετατράπηκε σε στρατόνα και μετέπειτα σε οθωμανικό ορφανοτροφείο. Με τη δημιουργία της Κρητικής Πολιτείας, στεγάστηκε σε αυτή το Καπνοκοπήριο και αργότερα φτιάχτηκε ο σημερινός ναός της Αγίας Τριάδας και ένα Δημοτικό σχολείο.

Επίσης, στην Αγία Τριάδα υπάρχει μία Αρμένικη εκκλησία, στην οδό Λήμονου στο “Μικρό Τσαρσάκι”, η οποία κτίστηκε στη Β΄ Βυζαντινή περίοδο και κατά την οθωμανική περίοδο καθιερώθηκε οριστικά ως Αρμενική εκκλησία αφιερωμένη στον Άγιο Ιωάννη τον Πρόδρομο. Κυκλικά από την Πύλη του Αγίου Ανδρέα υπήρχαν σταφιδεργοστάσια, κάποια από αυτά σώζονται ως σήμερα και κάποια άλλα βρίσκονται στην οδό Αρχιεπισκόπου Μακαρίου.

Το 1914 ιδρύθηκε το ηλεκτρικό εργοστάσιο, η “Ηλεκτρική”, πλησίον του κόλπου του Δερματά. Σε πρόσφατες εργασίες με σκοπό τη διαμόρφωση του κόλπου και της πύλης του Δερματά, βγήκαν στην επιφάνεια τα τμήματα του παράκτιου τείχους που είχε χτιστεί και ύστερα ξανά μπαζώθηκαν. Αναφορικά με τη γειτονιά του Καράβολα είναι αξιόλογο να αναφερθεί ότι η συγκεκριμένη γειτονιά υπήρχε από το 1926 και έπειτα από τη Μικρασιατική Καταστροφή εγκαταστάθηκαν εκεί αρκετοί πρόσφυγες. Το όνομα αυτό προέρχεται από το παρωνύμιο ενός πρόσφυγα, ο οποίος ήταν ιδιοκτήτης της ταβέρνας «Καράβολα», που βρισκόταν στη συνοικία. Ο ίδιος ζούσε στη γειτονιά, το κανονικό του όνομα ήταν Παύλου Εμμανουήλ και άνοιξε την ταβέρνα αυτή το 1949, η οποία αποτελούσε σημείο αναφοράς για τους τότε κατοίκους. Η κατεδάφιση της γειτονιάς αυτής πραγματοποιήθηκε σχετικά πρόσφατα με την παρουσία του Δημάρχου. Οι ελάχιστοι κάτοικοι του Καράβολα βρισκόντουσαν εκεί για να παραστούν στην κατεδάφιση των σπιτιών τους. Σχετικά με την περιοχή της πύλης, του κόλπου του Δερματά και

του Μποδοσάκειου, η οποία ήταν γνωστή ως “Κουμ Καπί” και έως και σήμερα αποκαλείται έτσι από κάποιους, αποτελούσε συνοικία με κυρίαρχο το μουσουλμανικό στοιχείο. Τέλος, ο κόλπος του Δερματά έφτανε μέχρι τα τείχη προς την ξηρά και έπειτα πραγματοποιήθηκε επιχωμάτωση για τη διάνοιξη της παραλιακής οδού (Σταρίδα, 2018).

2.3. Η Αγία Τριάδα σήμερα

Αδιαμφισβήτητα η Αγία Τριάδα εξακολουθεί να αποτελεί μία υποβαθμισμένη περιοχή, στην οποία υπάρχουν κατοικίες με διαμένοντες χαμηλού εισοδήματος και, εκτός αυτού, πλέον υπάρχουν και κατοικίες με κοινωνικά αποκλεισμένες ομάδες όπως αυτές των μεταναστών, των προσφύγων και των τσιγγάνων, οι οποίες προσφεύγουν σε αυτή, λόγω των χαμηλών μισθώσεων των κατοικιών. Παράλληλα, εντοπίζεται μεγάλο ποσοστό μη ενεργού – ηλικιωμένου πληθυσμού. Πολεοδομικά το στοιχείο που χαρακτηρίζει αυτή τη συνοικία είναι τα στενά σοκάκια και οι πετρόκτιστες μονοκατοικίες με τις αυλές σε μικρά οικόπεδα, αλλά και οι περιμετρικές λεωφόροι με την έντονη εμπορική δραστηριότητα, για παράδειγμα η λεωφόρος Καλοκαιρινού (Σταρίδα, 2018). Τέλος, έκδηλα παρατηρεί κανείς την περιβαλλοντική υποβάθμιση που αντιμετωπίζει η περιοχή στο παραλιακό μέτωπο, η υποβάθμιση αυτή οφείλεται κυρίως στην μόλυνση του κόλπου του Δερματά, αλλά και στην ύπαρξη εγκαταλελειμμένων κτιρίων, όπως το Καπνοκτήριο (Δήμος Ηρακλείου, χ.χ.).

Ας μην λησμονηθούν, όμως, και τα θετικά χαρακτηριστικά της περιοχής. Πιο συγκεκριμένα, στη συνοικία πραγματοποιούνται ποικίλα καλλιτεχνικά και μουσικά δρώμενα, όπως το Παγκρήτιο Φεστιβάλ Δρόμου «Τέχνη Καθ’οδόν», καθώς σταδιακά υλοποιείται η διαδικασία της αστικής αναζωογόνησης της περιοχής μέσω του προγράμματος «Καιρός» στοχεύοντας στην ανάπλαση και την αναβάθμιση της περιοχής. Επίσης, η συνοικία κατέχει ιστορικά μνημεία, όπως «η Κρήνη Παλμέτη» και «η Κρήνη Δελημάρκου», τα οποία προέρχονται από την μεσαιωνική και οθωμανική εποχή και έχουν υποστεί πολλές αλλαγές λόγω της μη συχνής διατήρησής τους. Τέλος, υπάρχουν αρκετά κτίρια διαφορετικών ειδών, όπως βαλκανική αρχιτεκτονική, κτίρια με λαϊκή αρχιτεκτονική, που γειτνιάζουν με νεόδμητες κατοικίες (Δήμος Ηρακλείου, χ.χ.).

2.4 Προφίλ των κατοίκων της Αγίας Τριάδας

Βάσει της τελευταίας απογραφής, δηλαδή τον Μάρτιο του 2001, δεν υπάρχουν συγκεκριμένα στοιχεία για τον πληθυσμό της περιοχής της Αγίας Τριάδας. Σύμφωνα με την απογραφή του 1991, η περιοχή μελέτης είχε πληθυσμό 14.338 κατοίκους. Βάσει της ίδιας απογραφής ο συνολικός πληθυσμός της πόλης ήταν 132.137 κάτοικοι, άρα ποσοστό περίπου 11%. Ωστόσο, ο πραγματικός πληθυσμός είναι μεγαλύτερος και εκτιμάται ότι φθάνει τις 20.000 περίπου κάτοικοι, σε σύνολο εκτιμώμενου πληθυσμού πόλης 150.000 κάτοικοι. Η αύξηση αυτή οφείλεται στην πάροδο μίας δεκαετίας και στην περαιτέρω αστικοποίηση της περιοχής (Δήμος Ηρακλείου χ.χ.). Επίσης, βάσει στοιχείων που δόθηκαν από την Κοινωνική Πρόνοια, το μορφωτικό επίπεδο των κατοίκων της Αγίας Τριάδας είναι αρκετά χαμηλό και υπάρχει μεγάλο ποσοστό αναλφάβητων, το οποίο παρατηρείται ότι είναι χαμηλότερο του μέσου όρου της πόλης, με μεγάλο ποσοστό αναλφάβητων και ανθρώπων που δεν έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση. Σχετικά με την απασχόληση των κατοίκων, μόνο το 1/3 του συνολικού πληθυσμού της εργάζεται και πιο συγκεκριμένα το εργατικό δυναμικό της περιοχής αντιπροσωπεύει το 36,15% του συνολικού πληθυσμού του Ηρακλείου. Η καταγραμμένη ανεργία για το 1999 αναφέρεται ότι πλησιάζει το 10% του ενεργού πληθυσμού, ποσοστό αρκετά μεγαλύτερο από αυτό της υπόλοιπης πόλης του Ηρακλείου, δηλαδή στο 8%. Η οικονομική διάρθρωση του ενεργού πληθυσμού, στην πλειονότητα αντιπροσωπεύεται από τη μεγάλη συμμετοχή των εργατο-τεχνιτών, των εμποροϋπαλλήλων και υπαλλήλων γραφείου (58% του συνόλου). Περαιτέρω οικονομικά χαρακτηριστικά που διαμορφώνουν την εικόνα της οικονομικής κατάστασης της περιοχής, είναι τα χαμηλά εισοδήματα, με πληθυσμό κατά βάση εργατικό και με υψηλό ποσοστό συνταξιούχων και γενικά ανθρώπους μεγάλης ηλικίας (Δήμος Ηρακλείου, χ.χ.). Αναλυτικότερα, το ποσοστό ανεργίας βρίσκεται στο 20% του ενεργού πληθυσμού, το ποσοστό αυτό είναι μεγαλύτερο από το ποσοστό ανεργίας της υπόλοιπης πόλης του Ηρακλείου. Πάνω σε αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι η πραγματική ανεργία στην περιοχή της Αγίας Τριάδας είναι αρκετά πιο αυξημένη από το ποσοστό που καταγράφεται. Υπάρχει μεγάλο μέρος του πληθυσμού που είναι μη εγγεγραμμένο, κοινωνικά περιθωριοποιημένο και εργάζεται χωρίς ασφάλιση, σε ακατάλληλες συνθήκες εργασίας, με χαμηλή μισθοδοσία και ενδεχομένως χωρίς ένσημα.

Άξιο αναφοράς, επιπλέον, είναι το γεγονός ότι ένα σημαντικό τμήμα του πληθυσμού που δεν καταγράφεται στους μη έχοντες εργασία, είναι επειδή στηρίζονται σε άλλες μορφές απασχόλησης, όπως για παράδειγμα την εκμετάλλευση μικρών εκτάσεων γης εντός της πόλης

κλπ. Ένα άλλο χαρακτηριστικό, που σχετίζεται με την οικονομική κατάσταση της περιοχής, είναι το υψηλό ποσοστό συνταξιούχων και γενικά η ύπαρξη μεγάλου ποσοστού ηλικιωμένων ατόμων. Αυτό το φαινόμενο οφείλεται στην αδυναμία της συνοικίας να δώσει περιθώριο για οικονομική ανάπτυξη στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό της, καθώς εντοπίζονται δυσκολίες στην κοινωνικοοικονομική της ανάπτυξη, οι οποίες με τη σειρά τους ενθαρρύνουν τους νέους να καταφεύγουν σε άλλες περισσότερο πρόσφορες περιοχές, είτε εντός είτε εκτός Ηρακλείου. Ταυτόχρονα, τα νεαρά άτομα αδυνατούν να βρουν κάποιον χώρο αναψυχής στην περιοχή, προκειμένου να ανταλλάξουν τις ανησυχίες τους και να κοινωνικοποιηθούν.

Κρίσιμο είναι να αναφερθούν σε αυτό το σημείο οι συνθήκες στέγασης, οι οποίες αποτυπώνουν και εκείνες την ολική εικόνα υποβάθμισης της περιοχής. Αναφέρεται η διαμονή των κατοίκων σε εγκαταλελειμμένες και φθηνές κατοικίες, προσωρινά ή μόνιμα, κάτι το οποίο παρατηρείται κυρίως από οικονομικά ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού, όπως πρόσφυγες, τσιγγάνους και μετανάστες κυρίως Αλβανικής καταγωγής (Δήμος Ηρακλείου, χ.χ.). Συμπληρωματικά να αναφερθεί ότι έντονη παρατηρείται η παροχή επιδομάτων, αλλά και συσσιτίων από την Ενορία της Αγ. Τριάδας σε μεγάλο αριθμό ατόμων που βρίσκονται σε ανάγκη. Επίσης, όπως αναφέρθηκε, στην περιοχή κατοικούν αρκετοί πρόσφυγες, μετανάστες και Ρομά, οι οποίοι όμως δεν φαίνεται να έχουν ενταχθεί πλήρως, καθώς δεν υπάρχει κάποια μέριμνα για τη διαχείριση των ζητημάτων που τους πλήττουν. Τέλος, χρήζει αναφοράς η συμμετοχή των γυναικών της Αγίας Τριάδας στην αύξηση τους οικογενειακού κεφαλαίου, η οποία δεν ενθαρρύνεται, διότι υπάρχει μεγάλη έλλειψη βοηθητικών δομών, όπως βρεφονηπιακοί σταθμοί, που θα συντελούσε στην απασχόλησή τους. Ενώ, αναφορικά με τα περιστατικά κοινωνικού αποκλεισμού στη περιοχή, εκδηλώνονται περιπτώσεις κακοποίησης γυναικών και παραβατικών συμπεριφορών (Δήμος Ηρακλείου, χ.χ.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Κοινωνική Εργασία – Παρέμβαση σε καταστάσεις αποστέρησης

3.1.Τι είναι η Κοινωνική Εργασία

Σύμφωνα με την Εκτελεστική Επιτροπή της Διεθνούς Ομοσπονδίας της Κοινωνικής Εργασίας (IFCW, 2014:1) και του Συμβουλίου της Διεθνούς Ένωσης Σχολών Κοινωνικής Εργασίας (IASSW, 2014:1), ο ορισμός της Κοινωνικής Εργασίας διατυπώνεται ως εξής: *“Η Κοινωνική Εργασία είναι εφαρμοσμένο επάγγελμα αλλά και ακαδημαϊκό πεδίο που προωθεί την κοινωνική αλλαγή και ανάπτυξη, την κοινωνική συνοχή και την ενδυνάμωση και απελευθέρωση των ανθρώπων. Οι αρχές της κοινωνικής δικαιοσύνης, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της συλλογικής ευθύνης και του σεβασμού της διαφορετικότητας είναι κεντρικές στην κοινωνική εργασία, η οποία θεμελιώνεται από τις θεωρίες της κοινωνικής εργασίας, των κοινωνικών επιστημών, των ανθρωπιστικών επιστημών και τη γηγενή γνώση και συνδέει ανθρώπους και δομές για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της ζωής αλλά και να ενισχύσει την ευημερία τους”*. Η κοινωνική εργασία αποτελεί ένα εφαρμοσμένο επάγγελμα το οποίο εστιάζει στο γεγονός ότι η σύνδεση και η εξέταση του εκάστοτε κοινωνικοοικονομικού πλαισίου μπορεί να συντελεί στην εξέλιξη ή να αποτελεί κατασταλτικό παράγοντα για την εξέλιξη ενός ατόμου. Αδιαμφισβήτητα ο δομικός χαρακτήρας των ανισοτήτων, των διακρίσεων και της καταπίεσης είναι κάτι που πλήττει άμεσα όλα τα άτομα. Ο πρώτος κεντρικός άξονας της Κοινωνικής Εργασίας είναι η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης ή όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Freyre (1972: 11) η ανάπτυξη της αυτοσυνειδησίας, η οποία σημαίνει ότι *“μαθαίνεις να αντιμετωπίζεις με κριτική διάθεση τις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές συνθήκες, με πρόθεση να μεταβάλεις τους θεσμούς, για να συντελεστεί πλήρως ή εξανθρώπιση του ανθρώπου”*, η οποία είναι ωφέλιμο να βασίζεται σε κριτήρια όπως η φυλή, το φύλο, ο σεξουαλικός προσανατολισμός, η θρησκεία, η αναπηρία, ο πολιτισμός και ούτω καθ' εξής. Από την άλλη μεριά απαραίτητη θεωρείται η ανάπτυξη στρατηγικών, οι οποίες συνιστούν τα μέσα για την αντιμετώπιση δομικών προβλημάτων, σε συνδυασμό με την διεκδίκηση για χειραφέτηση και ενδυνάμωση των ατόμων. Ο δεύτερος άξονας της Κοινωνικής Εργασίας αφορά τις ενέργειες του Κοινωνικού Λειτουργού στο να αντιμετωπίσει το φαινόμενο της φτώχειας, με σκοπό αφενός να ανακουφίσει τον πληθυσμό που πλήττεται από αυτή και αφετέρου να ενδυναμώσει τις καταπιεσμένες ομάδες προάγοντας την κοινωνική ενσωμάτωση και συνοχή. Ο τρίτος άξονας αναφέρεται στην κοινωνική αλλαγή σε μικρο – μέσο – μακρο επίπεδο, όταν υπάρχει πρόσφορο έδαφος για να πραγματοποιηθεί. Η κοινωνική αλλαγή σχετίζεται με τα ανθρώπινα δικαιώματα και την κοινωνική δικαιοσύνη, καθώς ο απώτερος σκοπός της είναι η διεκδίκηση

των δικαιωμάτων και η επίτευξη της κοινωνικής δικαιοσύνης. Ο τέταρτος άξονας συνδέεται με την κοινωνική ανάπτυξη, η οποία αντιστοιχεί με τις στρατηγικές παρέμβασης, στηρίζεται σε ολιστικές εκτιμήσεις και παρεμβάσεις, οι οποίες ενσωματώνουν τη διεπιστημονική διεργασία, αποσκοπώντας στη λειτουργική εξέλιξη. Τέλος, είναι σημαντικό να διευκρινιστεί ότι η κοινωνική εργασία δεν υιοθετεί την αντίληψη ότι η ανάπτυξη της οικονομίας είναι απαραίτητη για την εκπλήρωση της κοινωνικής ανάπτυξης (IFCW, 2014).

3.2 Τι είναι η Ριζοσπαστική Κοινωνική Εργασία

Με βάση τα παραπάνω, είναι απαραίτητο να αναφερθεί η σύνδεση της Κοινωνικής Εργασίας με τη Ριζοσπαστική Κοινωνική Εργασία, καθώς η ριζοσπαστικοποίηση του επαγγέλματος αποτελεί απάντηση στις δομικές πιέσεις και συνδέεται άμεσα με την έννοια της κοινωνικής δικαιοσύνης και της κοινωνικής αλλαγής. Τα δεδομένα αυτά αναδεικνύουν ότι η Ριζοσπαστική Κοινωνική Εργασία δεν μπορεί να κατηγοριοποιείται ως μια ξεχωριστή μέθοδο Κοινωνικής Εργασίας, διότι η ίδια εμπλουτίζει τις θεωρίες και τις πρακτικές της Κοινωνικής Εργασίας, μέσω της προώθησης και της προάσπισης των κοινωνικών κινημάτων. Αυτό φαίνεται μέσω της δράσης των κοινωνικών λειτουργών που απασχολούνται στο πεδίο, καθώς οι ίδιοι επιδιώκουν την κοινωνική αλλαγή με κάθε εφαρμογή των πρακτικών της κοινωνικής εργασίας, χωρίς να εμμένουν σε ρητορικές για το τί χρειάζεται για την επίτευξη κοινωνικής αλλαγής (Γιάννου, Ferguson, Jones συν. , 2012). Εξάλλου, από την αρχή του επαγγέλματος, εντοπίζεται τόσο η κριτική κοινωνική εργασία όσο και η ριζοσπαστική κοινωνική εργασία, το οποίο φαίνεται τόσο από το φεμινιστικό και το αντιρατσιστικό κίνημα όσο και από πιο πρόσφατα γεγονότα, όπως η ίδρυση του Δικτύου Δράσης Κοινωνικής Εργασίας, στα οποία οι επαγγελματίες ανέπτυξαν πρακτικές χωρίς αποκλεισμούς και αντί-καταπιεστικές μεθόδους παρεμβάσεων (Ioakimidis, 2016).

Σύμφωνα με την ίδια πηγή, ο νέος ριζοσπαστισμός στην κοινωνική εργασία βασίζεται σε πέντε βασικά στοιχεία τα οποία είναι τα εξής: η δημοκρατία, η ενσυναίσθηση, η μαχητικότητα, η εναντίωση στη καταπίεση και η δομική πρακτική. Επιπροσθέτως σύμφωνα με τους (Γιάννου, Ferguson, Jones συν. , 2012) οι βασικοί στόχοι της Ριζοσπαστικής Κοινωνικής Εργασίας, μεταξύ άλλων, είναι :

- Να αποκαλύψει τις δομικές αιτίες της καταπίεσης και παράλληλα τις σχέσεις εκμετάλλευσης

- Να αναπτύξει σχέσεις εμπιστοσύνης με τους χρήστες των υπηρεσιών και να μην αναπαράγει σχέσεις ιεραρχίας
- Να υπερασπίζεται με κάθε κόστος τα δικαιώματα των εξυπηρετούμενων
- Να προάγει μοντέλα που διεγείρουν τη φαντασία τόσο των κοινωνικών λειτουργών όσο και των εξυπηρετούμενων, απορρίπτοντας τη γραφειοκρατία και τις πελατειακές σχέσεις, όπως το μοντέλο της συλλογικής δράσης και το φεμινιστικό
- Να αναπτύσσει δράσεις με σκοπό τη συσπείρωση και τον συντονισμό των κοινωνικών λειτουργών, των φοιτητών, των ακτιβιστών και των εξυπηρετούμενων
- Να εφαρμόσει δράσεις με σκοπό την προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης και την ανατροπή εκμεταλλευτικών μηχανισμών
- Να ανατρέψει τα συντηρητικά μοντέλα κοινωνικής εργασίας και ταυτόχρονα να δώσει βαρύτητα στις πραγματικές ανάγκες των ατόμων και τις ιδιαιτερότητές τους

3.3 Πώς ορίζεται η Κοινωνική Εργασία

Όπως αναφέρει ο Payne (2022), η Κοινωνική Εργασία μπορεί να χρησιμοποιηθεί τόσο ως μέσο κοινωνικών παροχών από κυβερνήσεις, αποσκοπώντας στην επίτευξη της κοινωνικής συνοχής, όσο ως μέσο κοινωνικής αλλαγής, σύμφωνα με τις Κριτικές Θεωρίες και τις Θεωρίες Ενδυνάμωσης. Σε αυτό το σημείο είναι δόκιμο να αναλυθούν οι έννοιες της Κριτικής θεωρίας και της Θεωρίας της Θεωρία της Ενδυνάμωσης. Πιο συγκεκριμένα, η Κριτική Κοινωνική Εργασία αποσκοπεί στην κοινωνική αλλαγή, εφαρμόζοντας πρακτικές οι οποίες, σε αντίθεση με τα συστήματα καταπίεσης, απενοχοποιούν και υποστηρίζουν τους εξυπηρετούμενους. Επίσης, οι κοινωνικοί λειτουργοί καλούνται, εφαρμόζοντας πρακτικές της Κριτικής Κοινωνικής Εργασίας, να αναλογίζονται εναλλακτικούς τρόπους προσέγγισης και εκτίμησης της κοινωνικής πραγματικότητας, ιδιαίτερα σε συνθήκες στις οποίες περιορίζονται οι ελευθερίες και τα δικαιώματα των ατόμων. Ένα άλλο χαρακτηριστικό της συγκεκριμένης θεωρίας είναι ότι οι κοινωνικοί λειτουργοί χρειάζεται να δημιουργούν χώρο για την ένταξη και την εφαρμογή πρακτικών ενάντια στις διακρίσεις όπως και φεμινιστικών (Payne, 2022).

Η έννοια της ενδυνάμωσης σχετίζεται με την υποστήριξη των ατόμων να είναι αυτόνομα. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω της απομόνωσης των προσωπικών και κοινωνικών επιρροών, που αποδυναμώνουν τα άτομα, και παράλληλα με την ενίσχυση της αυτοπεποίθησης των ατόμων, ώστε να χρησιμοποιούν τις δυνάμεις που ήδη διαθέτουν αλλά και αυτές που μπορούν να

αναπτύξουν (Payne, 2022). Με βάση τα παραπάνω αξίζει να σημειωθεί ότι με βάση τη Θεωρία της Ενδυνάμωσης, οι κοινωνικοί λειτουργοί οφείλουν να κατανοούν διεξοδικά τις ευάλωτες ομάδες και τα συστήματα που αποτρέπουν τα άτομα να έχουν μία αξιοπρεπή ζωή. Για την επίτευξη αυτού οι επαγγελματίες ακολουθούν πέντε βασικά βήματα: α) προσδιορισμός προβλημάτων, β) εντοπισμός δυνατών, γ) στοχοθέτηση, δ) υλοποίηση παρεμβάσεων, ε) αξιολόγηση παρέμβασης (United Way of the National Capital Area, 2022).

Οι βασικές αξίες που διέπουν την Κοινοτική εργασία είναι: *“η ισότητα, η αντιμετώπιση των διακρίσεων, η κοινωνική δικαιοσύνη, η συλλογική δράση και η ενδυνάμωση της κοινότητας”* (Payne, 2022: 424). Αποτελεί κοινή παραδοχή το γεγονός ότι η Κοινοτική Εργασία είναι συνυφασμένη με την κοινωνική αλλαγή και την κοινωνική δικαιοσύνη. Παρότι οι κοινοτικές παρεμβάσεις, όπως αναφέρθηκε, μπορούν να υλοποιηθούν σε οποιαδήποτε κοινότητα, διακρίνονται ορισμένες κοινότητες, οι οποίες παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς χαρακτηρίζονται υποβαθμισμένες αστικές κοινότητες, όπως η συνοικία της Αγίας Τριάδας, οι καταυλισμοί των τσιγγάνων, οι κοινότητες των τοξικομανών κτλ. Τα μέλη αυτών των κοινοτήτων ζουν κατά κανόνα σε συνθήκες στέρησης και καταπίεσης και βιώνουν διακρίσεις σε διάφορους τομείς της ζωής τους. Παράγοντες αυτών των διακρίσεων αποτελούν φαινόμενα όπως ο κοινωνικός αποκλεισμός, η φτώχεια οι ταξικές ανισότητες και παράλληλα ανισότητες που σχετίζονται με την αναπηρία ή των σεξουαλικό προσανατολισμό. Για την πιο άμεση παρέμβαση σε καταστάσεις, που βασίζονται σε τέτοιου είδους ανισότητες, η Κοινοτική Εργασία υιοθετεί το μοντέλο της κοινοτικής δράσης, το οποίο, υποστηρίζοντας τις ευάλωτες και ευπαθείς ομάδες, αποβαίνει στην αμφισβήτηση και στη σύγκρουσή ενδεχομένως με θεσμικά συστήματα (Ζαϊμάκης, 2011: 81-82). Επιπροσθέτως, σύμφωνα με τον Ζαϊμάκη (2011: 83). *“Η κοινοτική εργασία βασίζεται σε ένα ρεύμα σκέψης που υποστηρίζει πως η γέννηση των κοινωνικών προβλημάτων έχει δομικό χαρακτήρα, πως οι απαντήσεις στα προβλήματα απαιτούν κριτική συνειδητοποίηση και συλλογικές αποφάσεις, και πως μέσα από την πολιτισμική και κοινωνική ανάπτυξη των τοπικών κοινωνιών απελευθερώνονται δυναμικές που μπορούν να αξιοποιηθούν για την κάλυψη των ανθρώπινων αναγκών”*.

3.4 Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού σε καταστάσεις αποστέρησης στο άτομο – την οικογένεια – την κοινότητα

3.4.1 Ρόλοι κοινωνικού λειτουργού

Εν συνεχεία πρόκειται να γίνει αναφορά στους ρόλους του κοινοτικού στελέχους στα πλαίσια της Κοινότητας γενικότερα, αλλά και ειδικότερα σε καταστάσεις αποστέρησης, όπου η παρέμβαση των κοινωνικών λειτουργών θεωρείται κρίσιμη. Οι βασικοί ρόλοι που καλείται να αποδώσει ένας κοινωνικός λειτουργός στα πλαίσια της κοινότητας είναι ο ρόλος του υποστηρικτή, του διαμεσολαβητή, του εμπειρογνώμονα, του συνηγού και του κοινωνικού ακτιβιστή.

Ο ρόλος του υποστηρικτή περιλαμβάνει την προώθηση των κατοίκων στο να ανακαλύψουν τα προβλήματά τους, όπως οι ίδιοι τα αντιλαμβάνονται και να μεταβιβάσουν την όποια δυσαρέσκεια σχετικά με αυτά σε κίνητρο για συλλογική δράση. Από την άλλη ο ρόλος του διαμεσολαβητή σχετίζεται με την ευθύνη του επαγγελματία να επιλύσει τις διαφορές ανάμεσα στις υποομάδες και να μεταφέρει αιτήματα, όπως και να αναλάβει τη διαπραγμάτευση με τις αρχές. Ο κοινωνικός λειτουργός καλείται να αποδώσει το κύρος του εμπειρογνώμονα, καθώς ο ίδιος διαθέτει το γνωστικό αντικείμενο του κλάδου της Κοινωνικής Εργασίας και τα απαραίτητα εργαλεία και γνώσεις για την αντιμετώπιση των ζητημάτων. Για παράδειγμα ο κοινωνικός λειτουργός είναι εκείνος που γνωρίζει μέσω της αξιοποίησης εργαλείων και της αποτίμησης του δυναμικού που διαθέτει η κοινότητα, να πραγματοποιήσει την εκτίμηση αναγκών και κατ' επέκταση τον κοινωνικό σχεδιασμό. Αναφορικά με τον ρόλο του συνηγού, ο επαγγελματίας είναι υπέρ των δικαιωμάτων των κατοίκων και εκπροσωπεί τα δικαιώματά τους είτε απέναντι σε Οργανώσεις είτε δημοσίου είτε ιδιωτικού τομέα. Πέραν αυτών, ο κοινωνικός λειτουργός ως κοινωνικός ακτιβιστής δεν διστάζει να έρθει σε αντιπαράθεση με οποιαδήποτε προνομιούχα ομάδα για τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων, κάτι το οποίο δεν μπορεί να αντιστοιχεί με ουδετερότητα (Σταθόπουλος, 2017: 187-198).

Επιπροσθέτως σύμφωνα με τα λεγόμενα της Machin η οποία τοποθετείται υπέρ του ριζοσπαστικού μοντέλου, αναφέρει χαρακτηριστικά ότι *“το προσωπικό είναι πολιτικό”*. Κάτι το οποίο επιβεβαιώνει το γεγονός ότι και η ιδεολογία των επαγγελματιών έρχεται σε συνάρτηση με τις προσωπικές τους πεποιθήσεις (Banks, 2015). Τέλος, είναι απαραίτητο οι κοινωνικοί λειτουργοί με βάση την ηθική και τις αξίες του επαγγέλματος, να διασφαλίζουν την ισότιμη πρόσβαση σε υπηρεσίες και αγαθά σε όλους τους ανθρώπους χωρίς κοινωνικές διακρίσεις. Συχνά αυτή η ανάγκη για κινητοποίηση κατά των αδικιών φαίνεται να παραγκωνίζει τις υποχρεώσεις των επαγγελματιών απέναντι στην υπηρεσία που εργάζονται (Banks, 2015).

3.4.2 Παρεμβάσεις στο άτομο και στην οικογένεια

Τα άτομα και οι οικογένειες έχουν πολλές βασικές ανάγκες για να επιβιώσουν, όπως η τροφή, η ένδυση και η στέγαση, καθώς και η υγειονομική περίθαλψη. Οι κοινωνικοί λειτουργοί πρέπει να είναι σε θέση να αντιληφθούν τις ανάγκες των ανθρώπων σε διάφορα περιβάλλοντα και να τους παραπέμψουν σε φορείς κοινωνικών υπηρεσιών που θα αντλήσουν τους κατάλληλους πόρους, όπως το υλικό πόροι αλλά και το κοινωνικό κεφάλαιο που διατίθενται (Miller, 2022). Κρίνεται απαραίτητο να αναφερθεί ότι σε μερικές περιπτώσεις πολλά άτομα που βρίσκονται σε συνθήκες φτώχειας και χρήζουν βοήθεια, δεν ζητούν κάποιου είδους παρέμβαση, με αποτέλεσμα η κατάσταση να επιδεινώνεται και να μην αποκτούν τους απαραίτητους πόρους (IFSW, 2010). Σε αυτό το σημείο, ο κοινωνικός λειτουργός μπορεί να παρέμβει σε υπηρεσίες συνηγορίας ή σε οργανισμούς κοινωνικών υπηρεσιών και να αποτελέσει "γέφυρα" μεταξύ των εξυπηρετούμενων και των φορέων, εκ των οποίων μπορούν να συντελέσουν στην αντιμετώπιση της φτώχειας. Εκτός αυτού, έχει τη δυνατότητα να προβεί σε αξιολόγηση κινδύνου και να εργάζεται δημιουργικά και καινοτόμα για να βοηθήσει τους ανθρώπους (άτομα και κοινότητες) να κατανοήσουν την κατάστασή τους και να αλλάξουν τη συμπεριφορά και το περιβάλλον τους, όπου είναι δυνατόν. Οι κοινωνικοί λειτουργοί οφείλουν να εστιάσουν στην ενίσχυση των πόρων και των ευκαιριών που υπάρχουν σε συνδυασμό με τις ικανότητες των ατόμων, δημιουργώντας ένα μοντέλο που έχει τη δυνατότητα να αντιμετωπίσει τον κοινωνικό και τον οικονομικό αποκλεισμό, και την κοινωνική αποσύνθεση, η οποία αποτελεί ένα βασικό στοιχείο για την εξάλειψη της φτώχειας. Οι κοινωνικοί λειτουργοί χρειάζεται να εστιάσουν στην ενίσχυση των πόρων και των ευκαιριών μαζί με τις προσωπικές ικανότητες των ατόμων. (IFSW 2010).

3.4.3 Παρεμβάσεις στην Κοινότητα

Οι επαγγελματίες που εργάζονται στην κοινότητα διαδραματίζουν αρκετούς και σημαντικούς ρόλους. Αρχικά, έχουν την ευθύνη να εντοπίσουν τις περιθωριοποιημένες ομάδες στην περιοχή και έπειτα να τις ενθαρρύνουν να συμμετέχουν ενεργά σε δράσεις που πραγματοποιούνται στην κοινότητα αλλά και έξω από αυτή. Παράλληλα οι κοινωνικοί λειτουργοί, είναι υπεύθυνοι για την ανάπτυξη και την ενίσχυση δεξιοτήτων που θα καθιστούν τους εξυπηρετούμενους αυτόνομους να διεκδικούν τα δικαιώματά τους και μέσω αυτού να μπορέσουν να ενδυναμωθούν. Απαραίτητη προϋπόθεση για αυτό βέβαια αποτελεί η ανάπτυξη σχέσεων εμπιστοσύνης μεταξύ επαγγελματιών και εξυπηρετούμενων. Επιπλέον, οι κοινωνικοί

λειτουργοί θα πρέπει να εξασφαλίζουν ότι όλοι οι κάτοικοι έχουν πρόσβαση σε πόρους και γνώσεις που τους είναι χρήσιμες και τέλος είναι σημαντικό να ενδυναμώνουν και να ενισχύουν την αυτοοργάνωση και τη συμμετοχή των κατοίκων σε δράσεις για την ανάπτυξη της κοινότητας, ώστε να παρακινήθούν να συμμετέχουν ενεργά στην κοινότητα (European Social Work Education and Practice, 2021). Η εργασία του κοινωνικού λειτουργού σε μία υποβαθμισμένη κοινότητα κάθε άλλο παρά εύκολη υπόθεση μπορεί να θεωρηθεί. Οι ίδιοι έχουν την υποχρέωση να καλύψουν πληθώρα αναγκών, με έλλειψη πόρων, προσωπικού και κατάλληλης εκπαίδευσης, χωρίς την κατάλληλη εποπτεία και ανατροφοδότηση, με άμεσο αντίκτυπο στην επαγγελματική τους κόπωση και την προσωπική τους ζωή (European Social Work Education and Practice, 2021). Επιπλέον, είναι σημαντικό να μην παραλειφθεί η έννοια της αυτοοργάνωσης, η οποία θεωρείται μία από τους αποτελεσματικότερους μηχανισμούς υποστήριξης, υπεράσπισης, ανάπτυξης πόρων και κοινοτικής αλλαγής σε παγκόσμιο επίπεδο (Cohen, Shaari, Mondros, 2014). Οι ομάδες αυτοοργάνωσης είναι άτυπες ατόμων που συγκεντρώνονται με σκοπό την αντιμετώπιση των συλλογικών προβλημάτων. Ένα βασικό χαρακτηριστικό της αυτοοργάνωσης αποτελεί η αμοιβαία υποστήριξη μεταξύ των ατόμων, οι σκοποί της αυτοοργάνωσης αναπροσαρμόζονται ανάλογα με τις ανάγκες και την εκάστοτε κατάσταση. Η ίδια συχνά χρησιμοποιείται ως μέσο για τη καταπολέμηση της φτώχειας και την ενδυνάμωση (Khasnabis et al, 2010).

3.5 Καλές πρακτικές για την αντιμετώπιση του φαινομένου της αποστέρησης

Ένα παράδειγμα καλής πρακτικής, το οποίο υλοποιείται στα πλαίσια της αντιμετώπισης της καταπολέμησης του κοινωνικού αλλά και του οικονομικού αποκλεισμού, που αποτελούν παραμέτρους του φαινομένου της αποστέρησης είναι το πρόγραμμα “PRAKSIS”. Παρακάτω πρόκειται να παρατεθούν στοιχεία σχετικά με την συγκεκριμένη οργάνωση, όπως τους στόχους της, το είδος της, τους βασικούς άξονες από τους οποίους αποτελείται, τα εργαλεία που χρησιμοποιεί και μία αξιολόγηση σχετικά με την πορεία του συγκεκριμένου οργανισμού, αναλυτικότερα :

Όνομα : PRAKSIS

Χώρα : Ελλάδα

Είδος: ανεξάρτητη οργάνωση της Κοινωνίας των Πολιτών (μη Κερδοσκοπικό Σωματείο), με κύριο στόχο τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την υλοποίηση προγραμμάτων αναπτυξιακής, ανθρωπιστικής και ιατρικής δράσης.

Σκοπός: Η PRAKSIS, έχει ως πρωταρχικό σκοπό τη στήριξη των ατόμων που βιώνουν κοινωνικό ή/και οικονομικό αποκλεισμό, την καταπολέμηση αυτού του αποκλεισμού και την εφαρμογή πολιτικών που ενισχύουν τη ένταξη, την ενδυνάμωση των ευάλωτων κοινωνικών μέτρων. Για τον σκοπό αυτό υλοποιεί δράσεις καταπολέμησης της φτώχειας, οι οποίες έχουν δύο βασικούς άξονες: την παρέμβαση και την πρόληψη.

Βασικοί άξονες: Από το 2004, τα προγράμματα, οι δράσεις και οι παρεμβάσεις της PRAKSIS παρέχουν υπηρεσίες, βοήθεια και στήριξη σε ευπαθείς κοινωνικά ομάδες – ανεξάρτητα από ταυτότητα φύλου, σεξουαλικό προσανατολισμό, καταγωγή, εθνικότητα, πολιτικά ή θρησκευτικά πιστεύω. Όλες οι υπηρεσίες της PRAKSIS παρέχονται δωρεάν και χωρίς κριτήρια. Οι ωφελούμενοι και λήπτες υπηρεσιών είναι Έλληνες άποροι, άστεγοι, ανασφάλιστοι, οικονομικοί μετανάστες, αιτούντες άσυλο, πρόσφυγες, ασυνόδετοι ανήλικοι, θύματα διεθνικής σωματεμπορίας (trafficking), εργάτες-τριες του σεξ, χρήστες ναρκωτικών ουσιών, Roma, οροθετικοί (HIV/AIDS), άνθρωποι που ζουν με AIDS (PLWA), πάσχοντες σε ηπατίτιδες Β και C, άντρες που κάνουν σεξ με άντρες (Men having Sex with Men – MSM), κρατούμενοι, αποφυλακισμένοι, Ελληνικές οικογένειες που πλήττονται από την οικονομική κρίση.

Πιο συγκεκριμένα, υπάρχουν σταθερές δομές της PRAKSIS, για παράδειγμα το “Community Centre” στην Αθήνα, το Πολυϊατρείο το οποίο βρίσκεται στη Θεσσαλονίκη, τα Κέντρο, τα Κέντρα Ημερήσιας Υποδοχής Αστέγων σε Αθήνα και Πειραιά αλλά και στις Κινητές Ιατρικές Μονάδες. Επίσης, διατίθενται υπηρεσίες για όλα τα άτομα που υφίστανται διακρίσεις, κοινωνικό αποκλεισμό και στερούνται βασικά αγαθά και υγειονομική περίθαλψη. Ταυτόχρονα, πραγματοποιούνται δράσεις και προγράμματα με προληπτικό χαρακτήρα όπως το “ΣΥΝ στο ΠΛΗΝ- Κοινωνική Κατοικία”, “EMLPOYABILITY” στο Κέντρο Αλληλεγγύης στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη, το “European Minimum Income Network 2 (EMIN2)” κ.α. Η PRAKSIS, μέσω της διεκδίκησης των δικαιωμάτων, την συμμετοχή σε δευτεροβάθμια όργανα, όπως για παράδειγμα Δίκτυο για την Καταπολέμηση της Φτώχειας και το Δίκτυο για το Δικαίωμα στη Στέγη και τη Κατοικία, συμβάλλει άμεσα στην ανταλλαγή καλών πρακτικών, την άσκηση πίεσης αλλά και την καταπολέμηση της φτώχειας.

Εργαλεία: Τα μέσα για τις δράσεις των προγραμμάτων της PRAKSIS είναι μεταξύ άλλων: οι δημοσιεύσεις, τα συνέδρια, τα εκπαιδευτικά σεμινάρια, οι μελέτες και αναλύσεις, επιχορηγήσεις, υποτροφίες υποστήριξη και διαχείριση κοινωνικών και ιατρικών οργανισμών

Αξιολόγηση: ΟΙ δράσεις της PRAKSIS έχουν ξεκινήσει να υλοποιούνται σε ανεπίσημη μορφή από το 2004 με ποικίλες παρεμβάσεις, έκτοτε οι δράσεις της έχουν πολλαπλασιαστεί και

εκτείνονται σε όλη την Ελλάδα και κυρίως στην Αττική, την Κεντρική Μακεδονία, στα νησιά της Λέσβου, Σάμου και Χίου και στην ευρύτερη περιοχή της Πάτρας. Οι Ιατρικές Κινητές Μονάδες της βρίσκονται σε επιφυλακή και πάντα ανάλογα με τις ανάγκες που προκύπτουν (π.χ. νησιά Βορείου Αιγαίου, Δωδεκάνησα, από Θεσσαλονίκη μέχρι Προμαχώνα κ.α. (PRAKSIS, χ.χ.).

Β΄ ΜΕΡΟΣ: ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

4.1 Σκοπός και στόχοι

Ο σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν η διερεύνηση των χαρακτηριστικών μιας αποστερημένης κοινότητας και ποια από αυτά εντοπίζονται στη συνοικία της Αγίας Τριάδας, μέσα από τον «λόγο» των εκπροσώπων των φορέων που δραστηριοποιούνται στην περιοχή. Επίσης, εξετάστηκαν ποιες είναι οι υπηρεσίες που παρέχουν οι τοπικοί φορείς, οι οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν στην κάλυψη των αναγκών και επομένως στην καταπολέμηση της αποστερήσης, ποιες είναι δυσκολίες που αποτελούν τροχοπέδη στην επιδίωξη αυτής της προσπάθειας και πώς μπορούν να αντιμετωπιστούν. Ως στόχοι τέθηκαν η εκτίμηση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, της έκφρασης της πολιτιστικής ζωής, των κοινωνικών σχέσεων και αλληλοεπιδράσεων που αναπτύσσονται, της τοπικής οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης και της σχέσης της τοπικής αυτοδιοίκησης με την περιοχή.

4.2 Ερευνητικά ερωτήματα

- Ποια είναι η εκτίμηση των τοπικών φορέων, οργανώσεων και υπηρεσιών κοινωνικής πολιτικής που εδράζουν στην συνοικία της Αγίας Τριάδας για τα ζητήματα αποστερήσης που αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι της περιοχής;
- Ποια είναι κατά τη γνώμη τους τα κυριότερα προβλήματα που επιδρούν στην ποιότητα ζωής στη συνοικία;
- Ποιος θεωρούν ότι μπορεί να κάνει κάτι για αυτά;
- Ποια είναι η δική τους δράση και συμβολή στην αντιμετώπιση των Συλλογικών προβλημάτων;

4.3 Ερευνητική μέθοδος

Στην παρούσα έρευνα διερευνήθηκε η άποψη και η δραστηριοποίηση των φορέων στην συνοικία της Αγίας Τριάδας όσον αφορά το φαινόμενο της αποστερήσης στην περιοχή και τις προεκτάσεις του, και κατά πόσο οι ίδιοι δύνανται να καταπολεμήσουν το φαινόμενο της αποστερήσης.

Χρησιμοποιήθηκε η ποιοτική έρευνα, η οποία ενθαρρύνει την ενδεδειγμένη έρευνα σε μικρά δείγματα, αποσκοπώντας στην εύρεση εμπειριστατωμένων νοημάτων. Η ποιοτική έρευνα μας επιτρέπει να κατανοήσουμε την ανθρώπινη εμπειρία, καθώς η ίδια επικεντρώνεται στην ανάλυση των εμπειριών των συνεντευξιαζόμενων. Παράλληλα, δίνει τη δυνατότητα να διερευνηθεί το κοινωνικό πλαίσιο στο υπό μελέτη θέμα, κάτι το οποίο είναι πολύ σημαντικό για το φαινόμενο της αποστέρησης. Εκτός αυτών η ίδια εφαρμόζεται σε μεγάλο βαθμό στην Κοινωνική Εργασία και άλλων ανάλογων επιστημών, στις οποίες οι ερευνητές επιδιώκουν να δημιουργήσουν μια σφαιρική εικόνα σε σχέση με πολύπλοκα κοινωνικά προβλήματα (Ράτσικα, 2020)

Για τη διεξαγωγή της έρευνας χρησιμοποιήθηκε η συνέντευξη ως ερευνητικό εργαλείο, και πιο συγκεκριμένα η ημιδομημένη συνέντευξη. Το συγκεκριμένο ερευνητικό εργαλείο επιλέχθηκε, διότι το φαινόμενο που διερευνήθηκε, δηλαδή το φαινόμενο της αποστέρησης, έχει διαμορφωθεί διαχρονικά με σύνθετο και περίπλοκο τρόπο, ώστε δυσκολεύει η χρήση ποσοτικών μεθόδων αποτύπωσης και απόδοσης. Το ίδιο περικλείει ποικίλες μορφές αξιών, προσδοκιών και επιλογών, που οι ίδιες φέροντας έναν έντονο βιωματικό και υποκειμενικό χαρακτήρα μπορούν να αποτυπωθούν πολύ πιο εύκολα μέσω ποιοτικών μεθόδων. Η ημιδομημένη εις βάθος συνέντευξη χρησιμοποιείται κατά κύριο λόγο σε ποιοτικές μελέτες και περιέχει προκαθορισμένες, κατά μια έννοια, ερωτήσεις, αποσκοπώντας στην κάλυψη των βασικών θεμάτων της συνέντευξης. Χρήζει αναφοράς η ευελιξία που παρουσιάζει η ημιδομημένη συνέντευξη στα εξής: στην αναπροσαρμογή των ερωτήσεων ανάλογα με τον συνεντευξιαζόμενο, στην ενδεδειγμένη διερεύνηση κάποιων θεμάτων που οι ερωτώμενοι κρίνονται αρμόδιοι, και ως προς την σειρά των ερωτήσεων, αλλά και ως προς την προσθήκη ή την αφαίρεση ερωτήσεων (Ισαρη & Πούρκος, 2015).

Στην ημιδομημένη συνέντευξη χρησιμοποιήθηκε συγκεκριμένος οδηγός, με βασικούς άξονες τον ρόλο της κάθε υπηρεσίας και την εκτίμηση αναγκών της κοινότητας (βλ. Παράρτημα Ι). Στην ημιδομημένη συνέντευξη χρησιμοποιήθηκαν δύο συγκεκριμένοι οδηγοί, δηλαδή ένας οδηγός για τους τοπικούς φορείς και ένας οδηγός για τις κοινωνικές υπηρεσίες. Αυτό επιλέχθηκε, επειδή οι εκπρόσωποι των φορέων που συμμετείχαν στην έρευνα κατείχαν διαφορετικά στοιχεία και πληροφορίες που μπορούσαν να συμβάλλουν διερεύνηση του θέματος της έρευνας.

4.4 Πεδίο μελέτης και ορισμός του δείγματος

Το πεδίο μελέτης και ο πληθυσμός στόχος της παρούσας έρευνας αποτέλεσαν όλοι οι φορείς που δραστηριοποιούνται στη συνοικία της Αγίας Τριάδας, η οποία εντάσσεται στα πλαίσια των αποστερημένων κοινοτήτων, οι οποίες εντοπίζονται στον Δήμο Ηρακλείου Κρήτης.

Η δειγματοληψία που επιλέξαμε για την εύρεση του δείγματός μας είναι η σκόπιμη δειγματοληψία, η οποία επιλέχθηκε με βάση την κρίση των αναλυτριών. Η ίδια αποτελεί μια μέθοδο χωρίς πιθανότητες και είναι προτιμότερη όταν ο ερευνητής θέλει να αντιστοιχίσει το δείγμα με την επίτευξη του στόχου και του σκοπού της έρευνας. Ειδικότερα, οι ερωτώμενοι επιλέγονται με το κριτήριο, ώστε οι πληροφορίες που θα συλλεχθούν να είναι οι πιο κατάλληλες, αλλά και σύμφωνα με τη γνώση των ερευνητών σχετικά με τους στόχους της έρευνας (Kelly, Bourgeault & Dingwall, 2010).

Επιδιώξαμε να συνομιλήσουμε με τους/τις εκπροσώπους όλων των υπηρεσιών και φορέων της συνοικίας της Αγ. Τριάδας, προκειμένου να συλλέξουμε όσες περισσότερες πληροφορίες και στοιχεία για το ζήτημα της αποστέρησης στην περιοχή. Το δείγμα μας αποτελείται από πρόσωπα κλειδιά, καθώς κατέχουν θέσεις ευθύνης και είναι καλοί γνώστες του αντικειμένου. Αναλυτικότερα τα πρόσωπα κλειδιά μπορούν να παρέχουν αξιόπιστες πληροφορίες σχετικά με το υπό μελέτη θέμα, παράλληλα κατέχουν ολοκληρωμένη εικόνα μιας κοινότητας. Εκτός αυτών έχουν πιο συχνά τριβή με την οικονομική και νομική υπόσταση μιας κοινότητας. Ως μειονέκτημα συγκαταλέγεται, μεταξύ άλλων, η δυσκολία στην προσέγγιση αυτών των ατόμων. Επιπροσθέτως, υπάρχουν μεγάλες πιθανότητες τα πρόσωπα ελίτ να ετεροκατευθύνουν τη συνέντευξη προς τη θεματική της συνέντευξη που εκείνοι επιθυμούν (Ράτσικα, χ.χ.)

Πιο συγκεκριμένα, το δείγμα μας αποτελείται από εκπροσώπους των παρακάτω φορέων: το Κέντρο Κοινότητας, (δύο άτομα)

1. το Κέντρο Κοινοτικής Φροντίδας Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων της Αγίας Τριάδας, (ένα άτομο)
2. το Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων, (ένα άτομο)
3. τον Περιβαλλοντικό Σύλλογο, (ένα άτομο)
4. το Παράρτημα Ρομά, (ένα άτομο)
5. το 2ο Δημοτικό Σχολείο - Μποδοσάκειο, (ένα άτομο)
6. τον εκπρόσωπο του 1ου γεωγραφικού διαμερίσματος (ένα άτομο)
7. τον εκπρόσωπο της εκκλησίας (ένα άτομο)
8. καφενείο : “Αϊβαλιώτης” (ιδιοκτήτης, ένα άτομο)

Η προσέγγιση του δείγματος πραγματοποιήθηκε έπειτα από έρευνα των φοιτητριών σχετικά με τους αρμόδιους φορείς που δραστηριοποιούνται στην Αγία Τριάδα και στη συνέχεια κατόπιν τηλεφωνικής επικοινωνίας με τους ίδιους φορείς πραγματοποιήθηκε ενημέρωση των ίδιων για τον σκοπό της έρευνας στην οποία κλήθηκαν να συμμετάσχουν.

Στην αρχή όλων συνεντεύξεων καταγράφηκαν τα κοινωνικο-δημογραφικά στοιχεία των ερωτώμενων, όπως, τα χρόνια απασχόλησης στον φορέα, το μορφωτικό επίπεδο και τον τόπο διαμονής, δηλαδή αν διαμένουν ή όχι στην συνοικία της Αγίας Τριάδας.

Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν δέκα άτομα, οι οποίοι εκπροσωπούν τους φορείς που δραστηριοποιούνται στη συνοικία της Αγίας Τριάδας, από αυτά τα δέκα άτομα οι έξι ήταν γυναίκες και οι τέσσερις ήταν άνδρες. Όλοι οι ερωτώμενοι είναι κάτοικοι Ηρακλείου και οι τέσσερις από αυτούς κατοικούν στην Αγία Τριάδα. Επιπροσθέτως, όλοι οι συνεντευξιζόμενοι, εκτός από δύο έχουν ολοκληρώσει την Γ' βάρθμια εκπαίδευση, και δραστηριοποιούνται στην Αγία Τριάδα και γενικότερα στο Ηράκλειο από τρία έως και εικοσιπέντε χρόνια. Οι θέσεις τους στους φορείς διαφοροποιούνται ανάλογα με τη δραστηριότητα και το είδος του φορέα, αναλυτικότερα, οι πέντε από τους ερωτώμενους είναι κοινωνικοί λειτουργοί, η μία δασκάλα σε δημοτικό σχολείο, ένας άλλος ερωτώμενος είναι ο πρόεδρος του Περιβαλλοντικού συλλόγου, ένας άλλος είναι αντιπρόσωπος του 1^{ου} Γεωγραφικού Διαμερίσματος, ένας από τους ερωτώμενους επίσης είναι ο ιδιοκτήτης του καφενείου "Αϊβαλιώτη" και ένας άλλος είναι παπάς στην ενορία της Αγίας Τριάδας. Όλα τα άτομα ενημερώθηκαν για τον σκοπό της έρευνας και υπέγραψαν ένα έντυπο συναίνεσης διασφαλίζοντας την ανωνυμία τους, καθώς με τον τρόπο αυτό διασφαλίστηκε και η συναίνεσή τους για την απομαγνητοφώνηση των συνεντεύξεων βλ. Παράρτημα II).

Ακολουθεί πίνακας με τα συγκεντρωτικά στοιχεία του προφίλ του δείγματός μας:

Ερωτώμενος/οί	Φύλο	Μορφωτικό επίπεδο	Χρόνια δραστηριοποίησης στην περιοχή της Αγίας Τριάδας	Τόπος διαμονής	Θέση στον φορέα/Κοινωνική Υπηρεσία
1	Άνδρας	Γ'βάθμια εκπαίδευση	13	Ηράκλειο - Αγία τριάδα	Πρόεδρος
2	Γυναίκα	Γ'βάθμια εκπαίδευση	25	Ηράκλειο - Αγία Τριάδα	Δασκάλα
3	Άνδρας	Β'βάθμια εκπαίδευση	20	Ηράκλειο	Παπάς

Μελέτη των χαρακτηριστικών της αποστέρησης στη συνοικία της Αγίας Τριάδας:
Η εκτίμηση των φορέων

4	Γυναίκα	Γ'βάθμια εκπαίδευση	2.5	Ηράκλειο	Κοινωνική Λειτουργός
5	Γυναίκα	Γ'βάθμια εκπαίδευση	17	Ηράκλειο	Κοινωνική Λειτουργός
6	Γυναίκα	Γ'βάθμια εκπαίδευση	3	Ηράκλειο	Κοινωνική Λειτουργός
7	Γυναίκα	Γ'βάθμια εκπαίδευση	12	Ηράκλειο	Κοινωνική Λειτουργός
8	Άνδρας	Β'βάθμια εκπαίδευση	5	Ηράκλειο-Αγία Τριάδα	Ιδιοκτήτης "Αϊβαλιώτη"
9	Άνδρας	Γ'βάθμια εκπαίδευση	4	Ηράκλειο-Αγία Τριάδα	Αντιπρόσωπος Ιου Γεωγραφικού Διαμερίσματος
10	Γυναίκα	Γ'βάθμια εκπαίδευση	11	Ηράκλειο	Κοινωνική Λειτουργός

4.5 Τεχνικές συλλογής δεδομένων

Η παρούσα έρευνα άρχισε τον Μάιο του 2023 και ολοκληρώθηκε τον Αύγουστο του ίδιου χρόνου. Για τη συλλογή των δεδομένων υλοποιήθηκε η ποιοτική έρευνα και πιο συγκεκριμένα ημιδομημένη συνέντευξη, θέτοντας ερωτήσεις που ανταποκρινόταν στα ερευνητικά ερωτήματα. Αξίζει να προστεθεί ότι υπήρχε το περιθώριο στο να διεξαχθεί μια συζήτηση με τους/τις συμμετέχοντες/ συμμετέχουσες αναφορικά με το υπό διερεύνηση φαινόμενο, καθώς το χρονικό όριο που διατέθηκε ήταν είκοσι με τριάντα λεπτά. Για την αποτελεσματική αποτύπωση των δεδομένων, σε αρκετές συνεντεύξεις τα ερωτήματα δεν ακολούθησαν την προκαθορισμένη σειρά, ώστε να μη διακοπεί η ροή της συνέντευξης. Όλες οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν δια ζώσης, κάτι το οποίο φάνηκε να λειτουργήσει, καθώς η επικοινωνία ήταν ευκολότερη. Η πλειονότητα των συνεντεύξεων μαγνητοφωνήθηκαν, με εξαίρεση μια, που ο συντευξιαζόμενος δεν επιθυμούσε την μαγνητοφώνηση. Έπειτα, οι συνεντεύξεις απομαγνητοφωνήθηκαν και καταγράφηκαν τα δεδομένα τους. Χρειάζεται να αναφερθεί ότι δόθηκαν στους ερωτώμενους έντυπα συναίνεσης για την συγκατάθεση στην μαγνητοφώνηση, το οποίο υπέγραψαν οι ίδιοι.

4.6 Μέθοδος Ανάλυσης Δεδομένων

Η μέθοδος που ακολουθήθηκε για την κωδικοποίηση, την επεξεργασία και την ανάλυση των ευρημάτων ήταν η θεματική ανάλυση, που εμπεριέχει πέντε στάδια βάσει Braun, & Clarke (2006). Αρχικά, οι συνεντεύξεις μελετήθηκαν εκτενώς και λεπτομερώς, με σκοπό την εξοικείωση και την κατανόηση των στοιχείων που χρησιμοποιήθηκαν ως δεδομένα. Συνακόλουθα, εφαρμόστηκε η μέθοδος: “επιλεκτικής αφαίρεσης και αναγωγής”, “κωδικοποίησης” των απαραίτητων δεδομένων που ανταποκρινόταν στα ερευνητικά ερωτήματα της έρευνας. Στη συνέχεια, για να εξασφαλιστούν τα ανάλογα δεδομένα κάτω από το εκάστοτε θέμα, απαραίτητη προϋπόθεση ήταν η οριστικοποίηση των προβλεπόμενων θεματικών ενότητων, καθώς και η ακριβής ονομασία κάθε ενότητας, προκειμένου να υπάρχει συσχέτιση με τα στοιχεία που είχαν προκύψει. Αποτυπώθηκαν αποσπάσματα τα οποία αντιστοιχούσαν σε θεματικές ενότητες, καθώς και τα οποία αποτελούν τεκμηριωμένη απάντηση στα ερευνητικά ερωτήματα τα οποία έχουν τεθεί. Τέλος, η ανάλυση των συνεντεύξεων συντέλεσε στο να διεξαχθούν τα αποτελέσματα της έρευνας.

4.7 Δυνατότητες και περιορισμοί

Ένας από τους περιορισμούς αυτής της έρευνας, υπήρξε το μικρό δείγμα που ήταν διαθέσιμο. Αναλυτικότερα, οι φορείς που δραστηριοποιούνται μόνο στη συνοικία της Αγίας Τριάδας αφενός δεν είναι πολλοί, αφετέρου οι περισσότεροι από τους φορείς, οι οποίοι δραστηριοποιούνται στη συγκεκριμένη περιοχή, απασχολούνται και σε άλλες περιοχές με αποτέλεσμα να μην διαθέτουν όλοι οι φορείς απόλυτα ολοκληρωμένη εικόνα για την Αγία Τριάδα. Το γεγονός αυτό επηρεάζει την αντικειμενικότητα της έρευνας, επειδή όσο πιο μικρό είναι το δείγμα τόσο λιγότερο αντικειμενική παρουσιάζεται. Παρά ταύτα, σε αντίθεση με την ποσοτική έρευνα, η ποιοτική είναι κοινώς αποδεκτό ότι δεν παρέχει την ίδια αντικειμενικότητα. Μας δίνει, όμως, τη δυνατότητα να διαμορφώσουμε μία εικόνα για τη κοινωνική πραγματικότητα μίας κοινότητας, καθώς συνιστά μία βιωματική σχέση αλληλεπίδρασης στην οποία ο ερωτώμενος έχει την ευκαιρία να μεταφέρει τη δική του οπτική και το πώς ο ίδιος βιώνει μία κατάσταση.

4.8 Δυσκολίες

Εν συνεχεία θα ακολουθήσει η αναφορά των δυσκολιών που προέκυψαν κατά την εκπόνηση της συγκεκριμένης έρευνας. Αρχικά οι φορείς, οι οποίοι δραστηριοποιούνται στην Αγία

Τριάδα, δεν είναι πολλοί, καθώς η ίδια αποτελεί μία σχετικά μικρή περιοχή και, εκτός αυτού, πολλοί από τους ίδιους, λόγω φόρτου εργασίας, ήταν δύσκολο να προγραμματίσουν κάποια συνάντηση. Ωστόσο με όσους προσεγγίστηκαν πραγματοποιήθηκε συνέντευξη, παρά τον περιορισμένο χρόνο που είχαν στη διάθεσή τους και όλοι θέλησαν να συμμετάσχουν και να μεταφέρουν τη δική τους οπτική σχετικά με τη συγκεκριμένη συνοικία. Μόνο μία από τις συνεντεύξεις ακυρώθηκε, αλλά επαναπρογραμματίστηκε μετά από ορισμένο διάστημα.

Μία επιπλέον δυσκολία υπήρξε γενικότερα στη διεκπεραίωση της έρευνας, καθώς λόγω της απειρίας των ερευνητριών -εφόσον ήταν η πρώτη τους επαφή με τον τομέα της έρευνας- η διαδικασία τόσο της υλοποίησης των συνεντεύξεων αλλά και της ανάλυσης υπήρξαν επιβραδυντικές. Πιο συγκεκριμένα αποτελεί κοινό τόπο, ότι η ανάλυση στην ποιοτική έρευνα είναι αρκετά χρονοβόρα, λόγω του μεγάλου όγκου πληροφοριών, οι οποίες πρέπει να ταξινομηθούν και να αναλυθούν.

4.9 Ηθικά ζητήματα

Κύριο μέλημα στα πλαίσια της ηθικής μίας έρευνας αποτελεί το ζήτημα της εχεμύθειας και της προστασίας των προσωπικών δεδομένων και πως η ίδια διαφυλάσσεται μεταξύ των ερευνητών και των συνεντευξιαζόμενων. Αποτελεί υποχρέωση των συνεντευκτών η τήρηση της ανωνυμίας αλλά και της διαφύλαξης της ανωνυμίας των δεδομένων που δόθηκαν. Αναφορικά με τη μαγνητοφώνηση των συνεντεύξεων που υλοποιήθηκαν, οι ερευνήτριες έκαναν την ανάλογη ενημέρωση σχετικά με τα πλαίσια της έρευνας, δηλαδή ότι αποτελεί πτυχιακή εργασία για το Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο. Ενημέρωσαν, επίσης, τους συνεντευξιαζόμενους για τον σκοπό και τους στόχους της έρευνας, πριν το ξεκίνημα των συνεντεύξεων, ώστε να δοθεί η απαραίτητη έγκριση των ερωτώμενων μέσω προφορικής αλλά και γραπτής συναίνεσης. Με αυτόν τον τρόπο διαφυλάχθηκαν τα δικαιώματα, τα προσωπικά δεδομένα των συνεντευξιαζόμενων, αλλά και η συνεργασία στα πλαίσια της συνέντευξης με τις ερευνήτριες.

Θα ήταν δόκιμο να προστεθεί η αντικειμενικότητα του ερευνητή, ο οποίος καλείται στα πλαίσια των συνεντεύξεων να κρατήσει απόσταση από τον ερωτώμενο, ώστε να μπορεί να αντιληφθεί το πρόβλημα καλύτερα. Ο ίδιος παράλληλα χρειάζεται να είναι αμερόληπτος απέναντι στον συνεντευξιαζόμενο, διότι είναι σημαντικό να διατηρηθεί ισορροπία στη μεταξύ τους αλληλεπίδραση και η κρίση του ερωτώμενου να μην επηρεάσει την αντίληψη του συνεντευκτή για το ζήτημα που διερευνάται (Τριανταφυλλίδου, χ.χ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

5.1 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΦΟΡΕΩΝ

Κεφάλαιο 5: Ευρήματα της έρευνας

5.1. Παρουσίαση των Υπηρεσιών

Οι υπηρεσίες με τις οποίες συνεργαστήκαμε για την εκπόνηση της πτυχιακής μας εργασίας, ήταν οι εξής:

1. το Κέντρο Κοινότητας του Ηρακλείου που στεγάζεται στην περιοχή της Αγίας Τριάδας
2. το Κέντρο Κοινοτικής Φροντίδας Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΕΚΟΙΦΑΠΗ) Αγίας Τριάδας,
3. το Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ)
4. ο Περιβαλλοντικός Σύλλογος Αίας Τριάδας
5. το Παράρτημα Ρομά,
6. το 2ο Δημοτικό Σχολείο – Μποδοσάκειο
7. ο εκπρόσωπος του 1ου γεωγραφικού διαμερίσματος
8. η εκκλησία
9. το καφενείο: “Αϊβαλιώτης”

Παρακάτω παρατίθενται κάποια στοιχεία του προφίλ των υπηρεσιών, τα οποία αντλήθηκαν από το διαδίκτυο και τις συνεντεύξεις με τους εκπροσώπους τους, που εργάζονται σε αυτές:

1. Κέντρο Κοινότητας του Δήμου Ηρακλείου

Το συγκεκριμένο κέντρο λειτουργεί από την 1η Νοέμβρη του 2017, ως σημαντική δομή υποστήριξης και κοινωνικής ανάπτυξης στην τοπική κοινότητα. Οι τρεις κεντρικοί άξονες που προσφέρει η δομή ανταποκρίνονται σε σημαντικές ανάγκες των πολιτών και της κοινωνίας γενικότερα. Στην Κεντρική Δομή του Κέντρου Κοινότητας τα χαρακτηριστικά των ωφελούμενων είναι κατά κύριο λόγο η ελληνική ιθαγένεια και το χαρακτηριστικό της φτώχειας: *“Εμείς που είμαστε για τους Έλληνες κατά κύριο λόγο, εμείς δεν έχουμε μετανάστες, έχουμε μόνο κάποιους οι οποίοι έχουν πάρει ελληνική ιθαγένεια πλέον. Δηλαδή πλέον έχουν ελληνική ταυτότητα, Ευρωπαίοι πολίτες, οι οποίοι, ας πούμε, έχουν έρθει από την Κύπρο, έχουν παντρευτεί, έχουν κάνει οικογένειες και μετά ο ελληνικός πληθυσμός, ο οποίος, όμως, η αλήθεια είναι κάποιιοι, είναι στο όριο της φτώχειας και κάτω από το όριο της φτώχειας, δηλαδή είναι στη*

γραμμή που λέμε” (Συν. 4). Το Κέντρο απαρτίζεται από διάφορες ειδικότητες, όπως, 4 Κοινωνικοί Λειτουργοί, 1 ψυχολόγος και Ένας διοικητικός υπάλληλος.

Οι ωφελούμενοι των υπηρεσιών είναι κατά βάση Έλληνες ή Ευρωπαίοι πολίτες και λαμβάνουν τις εξής υπηρεσίες:

- Υποδοχή - Ενημέρωση - Υποστήριξη των πολιτών
- Συνεργασία με Υπηρεσίες και Δομές
- Παροχή Υπηρεσιών για τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και την κοινωνική ένταξη

Ο συντονισμός της δομής με τη Διεύθυνση Κοινωνικής Ανάπτυξης του Δήμου Ηρακλείου αποτελεί σημαντικό μέρος του Εθνικού Μηχανισμού Συντονισμού και Αξιολόγησης κοινωνικών πολιτικών, ενισχύοντας τη δυνατότητα παρακολούθησης και προσαρμογής των υπηρεσιών σύμφωνα με τις ανάγκες της κοινωνίας.

Επίσης, μέσω των υπηρεσιών, το Κέντρο Κοινότητας αποσκοπεί στην εξάλειψη του φαινομένου της φτώχειας και των κοινωνικών διακρίσεων που οδηγούν στον κοινωνικό αποκλεισμό, την προώθηση στην αγορά εργασίας, καθώς και προσπαθεί να παρέχει στήριξη στον θεσμό της οικογένειας (Δήμος Ηρακλείου, 2016).

2. Παράρτημα Ρομά

Τη 1η Γενάρη του 2017 ξεκίνησε η λειτουργία του Επιχειρησιακού Προγράμματος "Κρήτη 2014-2020", δημιουργώντας το Τμήμα “Παράρτημα Ρομά”, το οποίο εντάσσεται στο Κέντρο Κοινότητας και βάσει της απόφασης ένταξης πράξης του Περιφερειάρχη Κρήτης με αρ. πρωτ. 5151/ 30-10-2019, η χρηματοδότηση της λειτουργίας της δομής τέθηκε σε παράταση μέχρι την 30/09/2023 (Δήμος Ηρακλείου, 2016) Στο Παράρτημα Ρομά όπως είναι φανερό, το χαρακτηριστικό των ωφελούμενων είναι να ανήκουν στην πληθυσμιακή ομάδα των τσιγγάνων ή Ρομά.

Το συγκεκριμένο τμήμα αποσκοπεί:

- Στην ενίσχυση της κοινωνικής ενσωμάτωσης και της προώθησης στην αγορά εργασίας μιας συγκεκριμένης μερίδας του πληθυσμού που βιώνει πολλαπλές κοινωνικές διακρίσεις και ζει σε ακατάλληλες συνθήκες διαβίωσης, όπως ο καταυλισμός.
- Στην κοινωνική προστασία, στην ένταξη στην αγορά εργασίας και στην ενσωμάτωση των χρηστών υπηρεσιών μέσω της διαδικασίας της παραπομπής του Παραρτήματος με τις υπηρεσίες που απαιτείται.

- Στην συνεργασία και στην ενίσχυση της δικτύωσης των υπηρεσιών που αφορούν τον πληθυσμό των Ρομά και να δραστηριοποιηθεί σχετικά με τα θέματα που αφορούν τον πληθυσμό αυτόν.

Η υπηρεσία στελεχώνεται απο τις παρακάτω ειδικότητες

- 1 Κοινωνικός Λειτουργός
- 1 Κοινωνιολόγος
- 1 Ψυχολόγος
- 2 Νοσηλεύτριες
- 1 Οικονομικός Διοικητικός
- 1 Διαμεσολαβητής
- 1 Γιατρός (Δήμος Ηρακλείου, 2016)

3. Κέντρο Κοινοτικής Φροντίδας και Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΕΚΟΙΦΑΠΗ)

Το Κέντρο Κοινοτικής Φροντίδας και Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων της Αγίας Τριάδας του Ηρακλείου ξεκίνησε την λειτουργία του το 2002 και παρέχει τις ακόλουθες υπηρεσίες:

- Πρόληψη και διαχείριση κοινωνικών προβλημάτων
- Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας, όπως Φυσικοθεραπεία, Υπηρεσία Νοσηλευτικής Φροντίδας και Οικογενειακής Φροντίδας και Εργοθεραπεία
- Οργάνωση δράσεων και ανάπτυξη προγραμμάτων στην κοινότητα, ενθαρρύνοντας την συμμετοχή, την αλληλεγγύη και την δικτύωση (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2011).

Η συγκεκριμένη υπηρεσία έχει τις εξής ειδικότητες: δύο κοινωνικοί λειτουργοί, μια οικογενειακή βοηθός, ένας φυσικοθεραπευτής, ένας γιατρός, μια ψυχολόγος

4. Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ)

Το Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων Αγίας Τριάδας ιδρύθηκε το 2008 και εξυπηρετεί άτομα ανήκουν στην Τρίτη Ηλικία και τα κοινωνικοοικονομικά τους στοιχεία να είναι τέτοια, ώστε να υπάρχει ανάγκη για την ημερήσια παραμονή τους στο ΚΗΦΗ. Η δομή

αυτή απαρτίζεται από επαγγελματίες: 1 νοσηλεύτρια, 1 κοινωνική λειτουργό, 2 Επιμελήτριες Πρόνοιας, παρέχοντας τις εξής σημαντικές υπηρεσίες στους ηλικιωμένους:

- Νοσηλευτική περίθαλψη και ιατρική παρακολούθηση
- Ψυχοσυναισθηματική υποστήριξη
- Εξασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωση
- Ενημέρωση και εκπαίδευση σε θέματα αγωγής υγείας
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής των ωφελούμενων εντάσσοντας τους σε Προγράμματα δημιουργικής απασχόλησης, ανάπτυξης λειτουργικών και κοινωνικών δεξιοτήτων (Δήμος Ηρακλείου, 2008).

Θα αποτελούσε παράλειψη, εάν δεν αναφερθούν τα προβλήματα, που αντιμετωπίζουν οι ωφελούμενοι. Η γενικότερη εικόνα που μεταφέρθηκε από τους φορείς είναι ότι εντοπίζεται δυσκολία για εύρεση εργασίας και οι άνθρωποι βασίζονται σε μεγάλο βαθμό από τα επιδόματα, 'όπως αναφέρεται σε μια συνέντευξη: *“Η δυσκολία εύρεσης εργασίας. Ένα πολύ μεγάλο πρόβλημα ή ακόμη ότι έχουν περιουσιακό στοιχείο από την οικογένεια, δηλαδή τους έχει αφήσει κάτι κληρονομιά ο πατέρας, η μάνα, την οποία δυστυχώς στις μέρες μας δεν μπορεί να τη στηρίξει, με αποτέλεσμα να μην έχει ρευστό, να έχει περιουσία και να μην μπορεί να τη στηρίξει, να μην μπορεί να ζήσει από αυτήν. Κατά κύριο λόγο είναι η έλλειψη εργασίας. Αυτό. Αλλά είναι και πολλά προβλήματα, δηλαδή η έλλειψη εργασίας, ας πούμε και προβλήματα όπως αναπηρικά θέματα, τα οποία δεν αφήνουν τη δυνατότητα να δουλέψει”* (Συν. 4). Το γεγονός αυτό επιβεβαιώθηκε και από κάποια άλλη ερωτώμενη, η οποία σημείωσε το εξής: *“Δεν έχουν κάποιο εισόδημα τις περισσότερες φορές γιατί δεν έχουν κάποιες γνώσεις για να μπορούν να κάνουν κάποια εργασία, αλλά αυτό που έχω δει εγώ είναι ότι τους αρκεί να πάρουν ένα επίδομα για να μπορέσουν να ζήσουν δεν είναι το πρόβλημα τους να βρουν μια δουλειά”* (Συν. 6).

Επιπλέον, αξίζει να αναφερθεί ότι οι **ωφελούμενοι των υπηρεσιών που απευθύνονται** σε Κεντρικές Υπηρεσίες αποτύπωσαν ότι οι κάτοικοι της Αγίας Τριάδας χρησιμοποιούν τις Υπηρεσίες, όπως όλοι οι κάτοικοι του Δήμου Ηρακλείου, δεν φαίνεται να υπάρχει υπερεκπροσώπηση της Αγίας Τριάδας: *“Ναι, χρησιμοποιούν από την Αγία Τριάδα πολλοί, μα σας είπα ότι ο πληθυσμός είναι μεγάλος πληθυσμός και προέρχεται από αυτές τις περιοχές, Δειλινά, Καμίνια. και Αγία τριάδα* (Συν. 4).

Σημαντικό θεωρείται να προστεθεί ότι η **απήχηση των Υπηρεσιών** είναι πολύ μεγάλη στους πολίτες του Ηρακλείου και συγκεκριμένα απευθύνονται εκεί όλο τον χρόνο κυρίως για να λάβουν τα επιδόματα. Για παράδειγμα τους καλοκαιρινούς μήνες που εργάζονται στον κλάδο

του τουρισμού και όταν ολοκληρώνεται η τουριστική περίοδος, συντάσσουν αιτήσεις για να λάβουν το επίδομα. Βέβαια, όπως διαβεβαίωσαν οι φορείς, υπάρχουν κάποια άτομα τα οποία δεν απασχολούνται σε κάποιο τομέα εργασίας και ανανεώνουν το επίδομα κάθε έξι μήνες.

5. 2ο Δημοτικό Σχολείο Ηρακλείου - Μποδοσάκειο

Η λειτουργία του σχολείου ξεκίνησε από το 1928 και οι μαθητές προέρχονται τόσο από την περιοχή της Αγίας Τριάδας όσο και από άλλες περιοχές. Το κτίριο στο οποίο στεγάζεται στο σχολείο θα μπορούσε να θεωρηθεί τυπικό δείγμα αρχιτεκτονικής της εποχής του, καθώς και όταν χτίστηκε άρχισε το ρεύμα του Μοντερνισμού στην Ελλάδα γενικότερα και στο Ηράκλειο ειδικότερα (2^ο Δημοτικό Σχολείο Ηρακλείου – Μποδοσάκειο, 2017) .

6. Περιβαλλοντικός Σύλλογος

Ο Περιβαλλοντικό Σύλλογος ιδρύθηκε το 2010 και αποσκοπεί στην ανάπτυξη και αναζωογόνηση της Αγίας Τριάδας. Ο Περιβαλλοντικός Σύλλογος της Αγίας Τριάδας απευθύνεται στους κατοίκους της συγκεκριμένης περιοχής, καθώς όλοι οι υπόλοιποι φορείς απευθύνονται είτε σε όλους τους κατοίκους της Πρώτης Γεωγραφικής Κοινότητας, όπως είτε σε όλους τους κατοίκους του Ηρακλείου ανεξάρτητα από την Γεωγραφική Κοινότητα στην οποία διαβιώνουν. Ο αριθμός των απασχολούμενων αναφέρθηκε ότι είναι περιορισμένος, καθώς η πληθώρα αναγκών των πολιτών δεν καλύπτονται από τις παρεχόμενες υπηρεσίες.

7. 1ο Γεωγραφικό Διαμέρισμα

Το 1ο Γεωγραφικό διαμέρισμα προέκυψε από το άρθρο 117 παραγράφου 1 του Νέου Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων ΦΕΚ 114/8-2006 τεύχους Α, αποσκοπώντας την δημοτική αποκέντρωση και τον καλύτερο χειρισμό των υποθέσεων που αφορούν τις τοπικές κοινότητες, στοχεύοντας την άμεση και επαρκή εξυπηρέτηση των πολιτών του Δήμου. Επίσης, βάσει του άρθρου 118 του νέου Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα, είναι ωφέλιμο ο κάθε Δήμος να έχει ιδιαίτερο δημοτικό κατάστημα με δικό του Σύμβουλο, Πρόεδρο, κατέχοντας αρμοδιότητες που αρμόζει στη κάθε εξουσία, σύμφωνα με το άρθρο 119 του ίδιου κώδικα (Δήμος Ηρακλείου, 2006).

5.2 Ευρήματα της έρευνας

5.2.1. Προφίλ, ρόλος και υπηρεσίες των Φορέων:

Στον πρώτο θεματικό άξονα επιχειρήθηκε η άντληση πληροφοριών για το **προφίλ** των αντιπροσώπων των φορέων, οι οποίοι δραστηριοποιούνται στην Αγία Τριάδα. Αρχικά τέθηκαν κάποια ερωτήματα σχετικά με τα βασικά στοιχεία των ερωτώμενων, όπως το ονοματεπώνυμο τους, η θέση τους στον φορέα, το μορφωτικό τους επίπεδο και τα χρόνια απασχόλησης τους, ώστε να δημιουργηθεί μία πρώτη εικόνα σε σχέση με τους συνεντευξιζόμενους. Όλοι οι εκπρόσωποι με εξαίρεση έναν, έχουν ολοκληρώσει την Γ'βάθμια εκπαίδευση και απασχολούνται στην Αγία Τριάδα από τρία έως και εικοσιπέντε χρόνια (αναλυτικά βλ. προφίλ συμμετεχόντων σελ. τάδε).

Έπειτα οι επόμενες ερωτήσεις που τέθηκαν στον επόμενο άξονα, αφορούσαν στα στοιχεία του φορέα στον οποίο απασχολούνται οι ερωτώμενοι, όπως το όνομα του φορέα και τον σκοπό του, τον αριθμό των απασχολούμενων αλλά και ποιες ειδικότητες υπάρχουν, πόσα χρόνια δραστηριοποιείται ο φορέας στην περιοχή της Αγίας Τριάδας και σε ποιους χρήστες απευθύνεται και τέλος ποιος είναι ο αριθμός των ωφελούμενων.

Αναλυτικότερα, στις Κοινωνικές Υπηρεσίες που προσεγγίστηκαν ως φορείς δραστηριοποίησης αναφέρθηκαν ποικίλες **ειδικότητες**, όπως κοινωνικός λειτουργός, ψυχολόγος, κοινωνιολόγος, οικογενειακός βοηθός, φυσικοθεραπευτής, εργοθεραπευτής, νοσηλεύτης, διερμηνέας και διοικητικοί υπάλληλοι.

Αναφορικά με τον **σκοπό** των κοινωνικών φορέων ειπώθηκε σε γενικές γραμμές η χορήγηση επιδομάτων σίτισης και στέγασης, αναπηρίας, κλπ. Επίσης, *«Πέρα από αυτό όμως, είναι και άλλες, έρχεται ο κόσμος ενημερώνεται για διάφορες δράσεις βρίσκουμε εργασία, κάνουμε επιδοματική πολιτική, στήριξη ψυχολογική και ένταξη των μεταναστών. Στο κάτω τμήμα υπάρχει παρουσία στους Ρομά ανάλογα με το τμήμα. Ανάλογα με το ποιος είναι, έχουμε ευρύ φάσμα υπηρεσιών»* (συν. 4).

Ως σκοπός των Συλλόγων ορίστηκε από τον αντίστοιχο αντιπρόσωπο ως : *“η ανάπτυξη και στην αναζωογόνηση της Αγίας Τριάδας”* (Συνεντ. 1). Συνεχίζοντας σχετικά με τους χρήστες Υπηρεσιών, μόνο ο Περιβαλλοντικός Σύλλογος της Αγίας Τριάδας απευθύνεται στους κατοίκους της Αγίας Τριάδας, καθώς όλοι οι υπόλοιποι φορείς απευθύνονται είτε όλους τους κατοίκους της Πρώτης Γεωγραφικής Κοινότητας, όπως για παράδειγμα το ΚΕΚΟΙΦΑΠΗ, είτε σε όλους τους κατοίκους του Ηρακλείου ανεξάρτητα από την Γεωγραφική Κοινότητα στην οποία διαβιώνουν όπως το ΚΗΦΗ, όσον αφορά το Κέντρο Κοινότητας απευθύνεται σε όλους

τους κατοίκους του Ηρακλείου Κρήτης. Ο αριθμός των απασχολούμενων αναφέρθηκε ότι είναι περιορισμένος, καθώς για την εξυπηρέτηση των εξυπηρετούμενων σε Υπηρεσίες όπως το Κέντρο Κοινότητας, που αφορά όλους τους δημότες Ηράκλειου, είναι αδύνατον να αρκεί το υπάρχον προσωπικό, δεδομένου αυτών τονίστηκε η υποστελέχωση των φορέων.

Ο επόμενος άξονας των ερωτήσεων περιέχει ερωτήσεις αναφορικά με **τον ρόλο των φορέων και την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών**. Συγκεκριμένα η πλειονότητα των φορέων, ως μία εκ των βασικών υπηρεσιών που παρέχει φαίνεται να είναι η επιδοματική πολιτική και οι εισαγγελικές παραγγελίες, Επίσης, άλλος φορέας, ως περεταίρω υπηρεσίες φαίνεται να έχει τη σχολική διαρροή των Ρομά, διεξαγωγή ερευνών αναφορικά με το συγκεκριμένο πληθυσμό, θέματα υγείας και την γενικότερη ομαλή ένταξή τους στον Δήμο Ηρακλείου. Σε έναν άλλο κοινωνικό φορέα παρέχεται νοσηλευτική φροντίδα, κοινωνική εργασία με το άτομο με την οικογένεια, με την κοινότητα. Ό,τι συμπεριλαμβάνει όλα αυτά, συμβουλευτική, την καθημερινή δημιουργική απασχόληση, τη νοητική ενδυνάμωση με ασκήσεις. Σίτιση, την ατομική υγιεινή των ωφελούμενων κ.ά. Ένας άλλος κοινωνικός φορέας απευθύνεται σε όλους τους κατοίκους της πρώτης κοινότητας, όλων των ηλικιών, κυρίως τους ευάλωτους, αλλά χωρίς να αποκλείει και άλλες κοινωνικές ομάδες. Όλοι οι κάτοικοι μπορούν να λάβουν υπηρεσίες, πληροφορίες, καθοδήγηση και συμβουλευτική.

Στην ερώτηση αναφορικά με την **απήχηση των Υπηρεσιών**, δόθηκαν ενδιαφέρουσες απαντήσεις, που δηλώνουν τη θέση των Υπηρεσιών στην κοινότητα της Αγ. Τριάδας. Όπως τόνισε μία ερωτώμενη : *“Μεγάλη απήχηση. Αρκετά μεγάλη απήχηση μπορώ να πω. Ο κόσμος απευθύνεται ειδικά τους καλοκαιρινούς μήνες που δουλεύουν στα ξενοδοχεία και μετά θα σταματήσουν τα ξενοδοχεία έρχονται εδώ πέρα και θέλουν να πάρουν το επίδομα, αλλά λόγω του ότι δεν συμπληρώνουν, ας πούμε έχουν παραπάνω εισοδήματα δεν το παίρνουν. Υπάρχουν όμως και σταθερά άτομα που έρχονται κάθε εξάμηνο να ανανεώσουν και δεν δουλεύουν. Η ζήτηση είναι πολύ μεγάλη όσον αφορά τα επιδόματα. Έχουμε αρκετό κόσμο κάθε μέρα»* (Συν. 4).

Η επόμενη ερώτηση αναφερόταν **στα χαρακτηριστικά των ωφελούμενων**, τα οποία ανάλογα με τον Φορέα διαφοροποιούνται. Κάποιες υπηρεσίες θέτουν ως προϋπόθεση την ελληνική ιθαγένεια και το χαρακτηριστικό της φτώχειας, με βάση τα λεγόμενα της ερωτώμενης: *“Εμείς που είμαστε για τους Έλληνες κατά κύριο λόγο, εμείς δεν έχουμε μετανάστες, έχουμε μόνο κάποιους, οι οποίοι έχουν πάρει ελληνική ιθαγένεια πλέον. Δηλαδή πλέον έχουν ελληνική ταυτότητα, Ευρωπαίοι πολίτες, οι οποίοι, ας πούμε, έχουν έρθει από την Κύπρο, έχουν παντρευτεί, έχουν κάνει οικογένειες και μετά ο ελληνικός πληθυσμός, ο οποίος, όμως, η αλήθεια είναι κάποιος, είναι στο όριο της φτώχειας και κάτω από το όριο της φτώχειας, δηλαδή είναι στη*

γραμμή που λέμε” (Συν. 4). Υπάρχουν, όμως και υπηρεσίες, που απευθύνονται σε συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού, όπως οι Ρομά, οι ηλικιωμένοι σε συνδυασμό με τα κοινωνικοοικονομικά τους στοιχεία. Όπως καθίσταται σαφές, βασικό κοινό χαρακτηριστικό μεταξύ όλων ωφελούμενων φαίνεται να είναι η ευαλωτότητα.

Έπειτα οι συνεντευξιζόμενοι ερωτήθηκαν σχετικά με **τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ωφελούμενοι**. Η γενικότερη εικόνα που μεταφέρθηκε από τους φορείς είναι ότι υπάρχουν δυσκολίες εύρεσης εργασίας και οι άνθρωποι βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στα επιδόματα. Μία από τους ερωτώμενους ανέφερε: *“Η δυσκολία εύρεσης εργασίας. Ένα πολύ μεγάλο πρόβλημα ή ακόμη ότι έχουν περιουσιακό στοιχείο από την οικογένεια, δηλαδή τους έχει αφήσει κάτι κληρονομιά ο πατέρας, η μάνα, την οποία δυστυχώς στις μέρες μας δεν μπορεί να τη στηρίζει, με αποτέλεσμα να μην έχει ρευστό, να έχει περιουσία και να μην μπορεί να τη στηρίζει, να μην μπορεί να ζήσει από αυτήν. Κατά κύριο λόγο είναι η έλλειψη εργασίας. Αυτό. Αλλά είναι και πολλά προβλήματα, δηλαδή η έλλειψη εργασίας, ας πούμε και προβλήματα όπως αναπηρικά θέματα, τα οποία δεν αφήνουν τη δυνατότητα να δουλέψει”* (Συν 4). Το γεγονός αυτό επιβεβαιώθηκε και από κάποια άλλη ερωτώμενη η οποία σημείωσε το εξής: *“Δεν έχουν κάποιο εισόδημα τις περισσότερες φορές, γιατί δεν έχουν κάποιες γνώσεις για να μπορούν να κάνουν κάποια εργασία, αλλά αυτό που έχω δει εγώ είναι ότι τους αρκεί να πάρουν ένα επίδομα για να μπορέσουν να ζήσουν, δεν είναι το πρόβλημα τους να βρουν μια δουλειά”* (Συν. 6).

Στη συνέχεια το ερώτημα σε **ποιες περιοχές κατοικούν κυρίως οι ωφελούμενοι**, απευθύνθηκε μόνο σε Κεντρικές Υπηρεσίες, διότι για παράδειγμα ο Περιβαλλοντικός Σύλλογος της Αγίας Τριάδας απευθύνεται μόνο στους κατοίκους της συγκεκριμένης συνοικίας. Οι απαντήσεις των εκπροσώπων σε μεγάλο βαθμό αποτύπωσαν ότι οι κάτοικοι της Αγίας Τριάδας χρησιμοποιούν τις Υπηρεσίες, όπως όλοι οι κάτοικοι του Δήμου, δηλαδή δεν φαίνεται να υπάρχει υπερεκπροσώπηση της Αγίας Τριάδας, όπως αναφέρθηκε : *“Ναι, χρησιμοποιούν από την Αγία Τριάδα πολλοί, μα σας είπα ότι ο πληθυσμός είναι μεγάλος πληθυσμός και προέρχεται από αυτές τις περιοχές, Δειλινά, Καμίνια. και Αγία τριάδα* (Συν. 4).

Έπειτα ερωτήθηκαν **εάν οι παρεχόμενες υπηρεσίες βοηθούν στη βελτίωση της ζωής των κατοίκων**. Ερώτημα που είχε θετική ανταπόκριση, καθώς η πλειονότητα των φορέων θεωρούν ότι οι υπηρεσίες που παρέχονται είναι αποτελεσματικές, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι αρκούν για να αντιμετωπίσουν όλα τα ζητήματα, τα οποία πλήττουν τους κατοίκους. Μία εκπρόσωπος δήλωσε ότι: *“Από την εμπειρία μου ναι. Πιστεύω ότι είναι πάρα πολύ σημαντικές. Και για τον ευάλωτο οικονομικά πληθυσμό. Είναι κέντρα γειτονιάς για όλες τις ηλικίες”* (Συν. 10). Παράλληλα από μία άλλη ερωτώμενη αναφέρεται ότι: *«Κοιτάζτε να δείτε, θεωρώ ότι μέχρι ένα*

βαθμό μπορούν να βοηθήσουν. Φυσικά αυτό δεν είναι το βέλτιστο, έτσι; Το επίδομα είναι για να σε στηρίζει σε μια περίοδο της ζωής σου που δεν μπορείς καν να επιβιώσεις. Δηλαδή να μπορέσεις να έχεις τα βασικά. Όμως ας πούμε είναι ένα ποσό ελάχιστο για έναν που θέλει να έχει μια ποιότητα ζωής. Όπως ο καθένας φυσικά την αντιλαμβάνεται. Είναι δύσκολο. Δεν είναι εύκολο. Θεωρώ δηλαδή ότι από τη μια τους στηρίζεις τους βοηθάει, αλλά δεν μπορεί να είναι χρόνιο, δεν μπορεί να είναι μόνιμο, πώς να το πω; Είναι σαν μπάλωμα, λειτουργεί περισσότερο (Συν.. 4). Ενώ μία άλλη ερωτώμενη προσθέτει: “Θεωρώ ότι βοηθούν, απλά δεν φαίνεται. Φαίνεται σε βάθος χρόνου, σιγά σιγά” (Συν. 5)

Εν συνεχεία οι συνεντευξιαζόμενοι όλων των φορέων ερωτήθηκαν για το τι άλλο θα μπορούσε να βοηθήσει **στη βελτίωση της ζωής των κατοίκων, αλλά και στην αποφυγή της αποστέρησης**. Η ερώτηση αυτή αφορά αφενός τις Κοινωνικές Υπηρεσίες αφετέρου τους τοπικούς φορείς, καθώς για τους μεν η βελτίωση της ζωής των κατοίκων αποτελεί πλαίσιο του δικού τους επαγγελματικού εύρους και για τους δε επηρεάζονται και οι ίδιοι από τις πρωτοβουλίες που παίρνουν για τη συγκεκριμένη κοινότητα. Οι φορείς των Κοινωνικών Υπηρεσιών είχαν προτείνει στο παρελθόν να αποκτήσει πιο ενεργό ρόλο η Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης (πρώην Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού) στην εύρεση εργασίας των ατόμων με το ατομικό σχέδιο δράσης, το οποίο εκτιμά τα προσόντα των εξυπηρετούμενων και αναλόγως κρίνουν με τι αρμόζει σε κάθε περίπτωση. Μία από τους ερωτώμενους τοποθετήθηκε με τον εξής τρόπο, απαντώντας: “[...] Με το ατομικό σχέδιο δράσης που γινόταν στην φόρμα και ξέρουν, ας πούμε, ακριβώς τι τύπου προσόντα θα έχει ο καθένας” (Συν.4). Επίσης σε μια από τις συνεντεύξεις αναφέρθηκε και η δυσκολία που εντοπίζεται στα κριτήρια και στο ποσό των επιδομάτων, τα οποία δεν επαρκούν για τους ανθρώπους που βρίσκονται στο όριο της φτώχειας, πιο συγκεκριμένα ειπώθηκε: “Δεν ξέρω δηλαδή, τι να διορθώσει το τι να αλλάξει είναι συγκεκριμένο. Επίσης δεν μπορεί το όριο φτώχειας είναι για τους ανθρώπους που πραγματικά ζουν στο όριο της φτώχειας. Τι θα αλλάξει, τι να του ζητήσει; Η τα κριτήρια θα μπορεί να το πάρει κάποιος;” (Συν.4). Επίσης, στο ίδιο θέμα, ενδιαφέρον παρουσιάστηκε η άποψη της ένταξης των οικονομικών ευπαθών ατόμων στην αγορά εργασίας που θα μπορούσαν να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις με βάση τα δυνατά τους σημεία και γενικότερα την ιδιοσυγκρασία τους: “Θα ήταν προτιμότερο οι περισσότεροι από αυτούς να μπορούν να ενταχθούν στην αγορά εργασίας, αν υπήρχαν κάποιες θέσεις που θα μπορούσαν να πάνε” (Συν. 6). Ένα άτομο που συμμετείχε στην έρευνα θίγει, επίσης, τη μαζικότητα που απαιτούν οι παρεμβάσεις, αλλά και το σχέδιο της ανάπλασης: “Το σχέδιο ανάπλασης της Αγίας Τριάδας και οι κάτοικοι, πιστεύω ότι πρέπει να συμπαρασταθούν σε όλους αυτούς τους φορείς συλλόγους, στο διαμέρισμα. Να μπορέσει να κάνει κάτι, μαζικά” (Συν. 9).

Έπειτα ακολούθησε η ερώτηση σε σχέση με τις **δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι φορείς** για την περάτωση του έργου τους. Όπως μας ανέφεραν, μία από τις βασικές δυσκολίες όλων των φορέων είναι η ελλιπής χρηματοδότηση όπως σημειώνει ένας από τους συνεντευξιαζόμενους: *“Κάποια θέματα λειτουργικά. Όσον αφορά εδώ στη δομή βλέπουμε ότι ο χώρος είναι μικρός. Εντάξει, είναι δύσκολο να αλλάξουν ολόκληρο κτίριο. Δεν είναι εύκολο. Και επειδή είμαστε και χρηματοδοτούμενο πρόγραμμα. Οπότε δεν είναι τόσο εύκολο”*. (Συν. 7). Ειδικότερα για τις Κοινωνικές Υπηρεσίες αναφέρθηκε συχνά το φαινόμενο της υποστελέχωσης των υπηρεσιών και οι ακατάλληλες κτιριακές υποδομές, οι οποίες λειτουργούν και καλούνται να παρέχουν υπηρεσίες. Οι συμβάσεις των επαγγελματιών αποτελεί μια σημαντική δυσκολία για τη λειτουργία των φορέων που δραστηριοποιούνται στην περιοχή, διότι οι συμβάσεις είναι ορισμένου χρόνου. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να υφίσταται το ενδεχόμενο για τη λήξη της σύμβασης, γεγονός που το επιβεβαιώνει και ένα απόσπασμα της ακόλουθης συνέντευξης: *“Ένα άλλο σημαντικό κομμάτι ας πούμε είναι και οι συμβάσεις μας αποτελεί και αυτό ένα μεγάλο θέμα. Γιατί; Γιατί εμείς εδώ, παρόλο που υποτίθεται είμαστε με ανανεώσιμες συμβάσεις μέσω ΕΣΠΑ, εντάξει για εμάς είναι και αυτό ένα θέμα κάθε φορά που είναι να πλησιάσει ο καιρός να δούμε, θα ανανεωθούμε, δεν θα ανανεωθούμε* (Συν. 4). Επίσης, στην ίδια συνέντευξη αναφέρθηκε και ο μεγάλος φόρτος εργασίας, λόγω των αναγκών της κοινότητας και του υποστελεχωμένου προσωπικού, αναγκάζονται οι επαγγελματίες να απασχολούνται και σε μη εργάσιμες ώρες, όπως σε ώρες που βρίσκονται στο σπίτι τους. *“Μετά έχουμε αρκετά φόρτο εργασίας. Έχουμε αρκετά ραντεβού και πολλές φορές δεν χωράει να τα βάλουμε, με αποτέλεσμα να παίρνουμε και δουλειές και στο σπίτι”*. Μια άλλη δυσκολία που αντιμετωπίζουν οι φορείς είναι η ανάληψη παραπάνω καθηκόντων από όσα προβλέπει το νομικό καθηκοντολόγιό τους, λόγω της έλλειψης προσωπικού, όπως διευκρινίζεται στο παρακάτω απόσπασμα: *“Τώρα γενικότερα υπάρχουν δυσκολίες ανάλογα. Με το κάθε ένα τώρα δεν έχουμε υπαλλήλους, ας πούμε και αναγκαζόμαστε να κάνουμε το τηλεφωνικό κάνουμε όλοι το τηλεφωνικό”* (Συν. 4). Συμπληρωματικά, εκφράστηκε ότι οι δυσκολίες των υπηρεσιών είναι η διαχείριση των ίδιων των εξυπηρετούμενων, με την έννοια της εξάρτησης τους από τα επιδόματα και αυτό οδηγεί στην παθητικοποίηση των ίδιων, καθώς οι ίδιοι έχουν την αίσθηση ότι δεν μπορούν να βρουν εργασία. Επιπροσθέτως, παρατηρείται, η έλλειψη προσωπικού : *“Οι δυσκολίες που υπάρχουν είναι από την πλευρά των κατοίκων και η βαθιά υποστελέχωση των υπηρεσιών”* [...] *Δεν έχουν κάποιο εισόδημα τις περισσότερες φορές, γιατί δεν έχουν κάποιες γνώσεις για να μπορούν να κάνουν κάποια εργασία, αλλά αυτό που έχω δει εγώ είναι, ότι τους αρκεί να πάρουν ένα επίδομα για να μπορέσουν να ζήσουν, δεν είναι το πρόβλημά τους να βρουν μια δουλειά* (Συν. 6). Η πλειοψηφία των συνεντεύξεων παρουσίασε την κακή συνεργασία μεταξύ της τοπικής

αυτοδιοίκησης και των φορέων, όπως είπαν: *“Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουμε ως φορέας είναι από το δήμο. Είναι δυστυχώς η κακή συνεργασία (Συν. 9).*

Ύστερα οι συνεντευξιζόμενοι ερωτήθηκαν για το εάν έχουν οι ίδιοι κάποιες **προτάσεις για τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν ως φορείς**, οι περισσότεροι ανέφεραν για την ενίσχυση του προσωπικού και τη βελτίωση των υποδομών και των εγκαταστάσεων, καθώς οι ήδη υπάρχουσες δεν διευκολύνουν τη λειτουργία των φορέων: *“Θα λυνόταν αν υπήρχε παραπάνω προσωπικό, πιο κατάλληλες δομές, εντάξει παίζει και τον ρόλο του όμως αυτό”* (Συνεντ. 6).

Η επόμενη ερώτηση αφορά **στη συνεργασία και τη σχέση των φορέων με την τοπική αυτοδιοίκηση**. Οι περισσότεροι φορείς δήλωσαν ότι συνεργάζονται με την τοπική αυτοδιοίκηση, καθώς υπάγονται στον Δήμο Ηρακλείου. Παρ’ όλα αυτά οι προσδοκίες των φορέων σχετικά με την παρέμβαση της τοπικής αυτοδιοίκησης, σε ζητήματα όπως αυτό της αποστέρησης, φαίνεται να μην ανταποκρίνονται. Ορισμένοι από τους φορείς φαίνεται να διεκδικούν είτε από την ίδια την τοπική αυτοδιοίκηση, είτε από εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα την αναβάθμιση της περιοχής, στα οποία η τοπική αυτοδιοίκηση δεν ανταποκρίνεται. Όπως αναφέρει χαρακτηριστικά ένας από τους ερωτώμενους: *“Ναι έχουμε σχέσεις με την τοπική αυτοδιοίκηση, είναι διεκδικητική η σχέση μας”* (Συν. 1). Σε μια άλλη συνέντευξη αναφέρεται ότι υπάρχει συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση, αλλά δεν διευκρινίζεται αν η συνεργασία ανταποκρίνεται στις προσδοκίες που έχουν οι φορείς: *“Υπάρχει συνεργασία ναι, υπάρχει με την τοπική αυτοδιοίκηση. Είμαστε σε συνεχή συνεργασία και δε με τη διεύθυνση, στην οποία ανήκουμε εμείς έχουμε όλες τις περιοχές του Ηρακλείου”* (Συν. 4). Επιπλέον αναφέρεται ότι δεν υπάρχει επικοινωνία και συνεργασία με τον Δήμο και αυτό αποτελεί ένα από τα βασικότερα προβλήματα που παρουσιάζονται. *“Δηλαδή, η δυσκολία είναι να συνεννοηθούμε με τον δήμο”* (Συν. 9).

Η τελευταία ερώτηση αυτού του άξονα αναφερόταν **στην επάρκεια ή μη των πόρων** που διατίθενται για το έργο που καλούνται να αποδώσουν οι φορείς. Οι περισσότεροι εκπρόσωποι ανέφεραν ότι οι πόροι δεν φαίνεται να επαρκούν. Μία από τους συνεντευξιζόμενους απάντησε: *«Κοιτάζτε, αρκετοί τώρα τελευταία, το τελευταίο διάστημα έχουμε μετακομίσει εδώ. Παραπάνω από ένας χρόνος μετακομίσαμε εδώ, παλαιότερα εκεί που ήμασταν, ήταν χάλια οι συνθήκες. Δηλαδή ήμασταν όλοι μαζί. Τώρα εδώ είναι καλύτερα τα πράγματα. Ωστόσο και πάλι αυτό που λέμε, το να καλέσεις ένα περιστατικό που υπήρχε σαν πρόβλημα, υπάρχει ακόμα λόγω της ακαταλληλότητας του χώρου. Στα εισαγγελικά, δεν υπάρχει ηχομόνωση, πως να το πω δεν είναι εφικτό* (Συν. 4).

5.2.2 Ζητήματα αποστέρησης: προβλήματα και ανάγκες

5.2.2.1 Οικιστική υποβάθμιση

Εγκαταλελειμμένα κτίρια

Τα ζητήματα που πλήττουν την συνοικία της Αγίας Τριάδας και χαρακτηρίζεται ως αποστερημένη κοινότητά σύμφωνα με τους φορείς είναι κυρίως ότι παρατηρείται με μία πρώτη ματιά έντονη **οικιστική υποβάθμιση**. Ομόφωνα οι συνεντευξιαζόμενοι ανέφεραν για πληθώρα εγκαταλελειμμένων σπιτιών και για όσα δεν είναι εγκαταλελειμμένα ότι οι στεγαστικές συνθήκες είναι σε κακή κατάσταση λόγω του ότι είναι απαρχαιωμένα. Μία συνεντευξιαζόμενη μας μεταφέρει την εικόνα της οικιστικής εγκατάλειψης, αναφέροντας: *“άμα πας πιο πάνω από την Αγία Τριάδα μέχρι εδώ στην πάνω πλευρά είναι εγκαταλελειμμένα, η Ντεντικιάδων είναι κυρίως εγκαταλελειμμένη”* (Συν. 2). Αξίζει να προστεθεί ότι η πληθώρα εγκαταλελειμμένων ή και ετοιμόρροπων κτιρίων μπορούν να επιφέρουν κινδύνους σύμφωνα με όσα ειπώθηκαν ομόφωνα στις συνεντεύξεις: *«Υπάρχουν πολλά σπίτια εγκαταλελειμμένα και όλο αυτό επιφέρουν κινδύνους»* (συν 4).

Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να νοικιάζονται από οικονομικά ευάλωτο πληθυσμό, ο οποίος μπορεί να αντεπεξέλθει στην ενοικίαση και, όπως αναφέρουν οι συνεντευξιαζόμενοι, αυτά τα άτομα είναι συνήθως είναι μετανάστες ή Ρομά. Χαρακτηριστικά η ίδια συνεντευξιαζόμενη είπε *“γιατί αυτά τα σπιτάκια που είναι ψιλό εγκαταλελειμμένα είναι αυτοί που τα νοικιάζουν ή οι Ρομά ή οι πολύ φτωχοί, για να μπορούν να ανταπεξέλθουν στο ενοίκιο και να έχουν ανάγκη από βοήθεια οικονομική”* (Συν. 2).

Η έλλειψη πρασίνου και οι ανύπαρκτοι χώροι αναψυχής

Είναι φανερό ότι στη συνοικία της Αγίας Τριάδας στερείται φυσικού περιβάλλοντος και χώρων επικοινωνίας και αναψυχής των κατοίκων. Το δεδομένο αυτό επιβεβαιώθηκε και στην έρευνα, καθώς οι φορείς θίγουν τους ανύπαρκτους χώρους αναψυχής και το ανύπαρκτο πράσινο με τα σκουπίδια να επιβαρύνουν την περιοχή, όπως επισημαίνεται σε μια από τις συνεντεύξεις: *“χώροι αναψυχής δεν υπάρχουν τίποτα μόνο η πλατεία Αϊβαλιώτη”* (συν. 2), και προσθέτει μια άλλη ερωτώμενη: *“Ας πούμε εντάξει σε αυτό υστερεί το πράσινο, δεν έχει μια παιδική χαρά έχει και αυτή νιώθεις ότι είσαι δεν ξέρω και εγώ που. Μεσ στα σκουπίδια είναι, πάρκο δεν έχει. Να πεις ότι θα πας να κάνεις μια βόλτα”* (συν 4). Διαπιστώνεται έντονα ότι τόσο το πράσινο όσο και οι παιδικές χαρές και τα πάρκα είναι ανύπαρκτα στην συνοικία, γεγονός που έχει αντίκτυπο στην αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου του νεανικού πληθυσμού και στον περιορισμό της

ψυχαγωγίας. “Το πράσινο είναι μηδενικό, υπάρχουν 2 πλατείες με το ζόρι. Τα παιδιά δεν μπορούν να παίζουν. Στα σχολεία από την άλλη κλείνουν τις πόρτες και δεν έχουν τα παιδιά να πάνε. Ας πούμε να παίζουν στο γήπεδο εκεί” (Συν 8.)

Οι τεχνικές υποδομές

Τα προβλήματα στην περιοχή που επηρεάζουν άμεσα την ποιότητα ζωής στην Αγία Τριάδα είναι οι ελλείψεις ή και οι ανύπαρκτες **τεχνικές υποδομές** από την τεχνική υπηρεσία του δήμου. Σχετικά με αυτές αναφέρθηκαν κυρίως θέματα ύδρευσης, ηλεκτροφωτισμού, και αποχέτευσης. Αναλυτικότερα, όσον αφορά το **δίκτυο ύδρευσης**, ο πρώτος ερωτώμενος ανέφερε: “Το νερό, η ύδρευση στην Αγία Τριάδα, το δίκτυο δεν έχει συνεχή ροή, έχει μερικές ώρες την ημέρα και όχι πάντα, πολλές φορές έχει μετά από 2 ημέρες και εκεί έχουμε πρόβλημα” (Συν. 1). Στα ίδια τεχνικά προβλήματα, ένας άλλος ερωτώμενος επισήμανε: “Υπάρχουν ελλείψεις. Κόβεται το νερό για 3 μέρες. Γενικότερα υπάρχει πρόβλημα με την ύδρευση” (Συν 8.).

Επίσης, ως τεχνικό πρόβλημα αναφέρθηκε η **απαρχαιωμένη αποχέτευση** της περιοχής, γεγονός που δεν συμβαδίζει με τις υπόλοιπες υποδομές του Ηρακλείου, όπως ειπώθηκε χαρακτηριστικά από έναν ερωτώμενο : “ υπάρχουν ακόμα αποχέτευσεις που ήταν τα παλιά που λέγανε που είχαν φτιάξει οι ενετοί”, και προσέθεσε ότι: “...η ύδρευση και η αποχέτευση είναι η ίδια πενήντα χρόνια” (Συν. 9).

Ακόμη, ο ίδιος ερωτώμενος συμπεριέλαβε ως κύριο πρόβλημα την **έλλειψη ηλεκτροφωτισμού** στα στενά της συνοικίας, το οποίο φέρει περισσότερα προβλήματα, όπως τα συναισθήματα φόβου και ανασφάλειας για όποιο άτομο περνάει από τα στενά τις βραδινές ώρες με την ανησυχία για κάποια κλοπή ή οποιαδήποτε είδους παραβατική συμπεριφορά: “Εγώ δηλαδή έχω φτύσει αίμα, για τον ηλεκτροφωτισμό. Έχει σκοτάδι, φοβούνται οι γυναίκες να περάσουν εκεί που είναι το πάρκινγκ του του Δήμου. Σβήνουν τα φώτα. Λέω παιδιά, τι γίνεται ξανά σβήνουν τα φώτα, κάποιιοι κατεβάζουν τον διακόπτη”. (Συν. 9). Το γεγονός αυτό προβάλλει τον φόβο που ενδεχομένως δημιουργείται στους κατοίκους της περιοχής, καθώς η κακή κατάσταση του ηλεκτροφωτισμού η ύπαρξη στενών δρόμων και των εγκαταλελειμμένων κτηρίων σε συνδυασμό με την παραβατικότητα, που παρατηρείται στην περιοχή, τους προκαλεί ανασφάλεια. Χαρακτηριστικά μία ερωτώμενη αναφέρει “Θεωρώ αυτό ακριβώς, ότι είναι μια περιοχή, που καταρχήν να πω και το δικό μου συναίσθημα, από όταν περνάω από κει μέσα, εγώ νιώθω κάποιες φορές και λίγο... Φοβάμαι. Ίσως γιατί; Υπάρχουν πολλά εγκαταλελειμμένα κτίρια, το βράδυ μπορεί να είναι λίγο πιο σκοτεινά από ό,τι θα έπρεπε Αυτή είναι η προσωπική μου άποψη” (Συν. 5).

Τα πολεοδομικά προβλήματα

Αξίζει να προστεθεί ότι διαχρονικά προκύπτουν **πολεοδομικά προβλήματα**, όπως οι στενοί δρόμοι, κάτι το οποίο σε συνδυασμό με τις αναφορές για τον ηλεκτροφωτισμό φαίνεται να απασχολεί μεγάλο μέρος των κατοίκων εάν όχι όλων, όπως ειπώθηκε “*Από ότι έχω δει όχι, είναι στενά. Καταρχήν στους δρόμους δεν μπορεί να περάσει ένα αυτοκίνητο και μπορεί να μπλέξει εκεί μέσα και δεν ξέρεις που να βγεις*” (συν.5). Η ύπαρξη στενών δρόμων είναι κάτι το οποίο απασχολεί όπως φαίνεται τους κατοίκους, λόγω αδυναμίας πρόσβασης στην περιοχή, και, όπως αναφέρεται, αυτό τους προβληματίζει κυρίως σε περίπτωση πυρκαγιάς, διότι η πυροσβεστική δεν μπορεί να έχει πρόσβαση στην περιοχή. Αναφέρεται από έναν ερωτώμενο μία περίπτωση έκτακτης ανάγκης, ο οποίος επικοινωνήσε με την πυροσβεστική: “*μας ξανακαλέσατε, δεν μπορούμε να μπούμε στην Αγία Τριάδα, το έχω ζήσει σε φωτιά ειδοποίησα και τα κανάλια*”. (Συν. 9). Κάποιος άλλος ανέφερε ότι το συγκεκριμένο ζήτημα διευθετήθηκε “*Επίσης, ένα μεγάλο πρόβλημα της περιοχής ήταν σε σχέση με το αν κάποιο σπίτι, έπαιρνε φωτιά. Πώς θα έρθει η Πυροσβεστική; Λύθηκε και αυτό βάλαν πυροσβεστικούς κρουνοί. Πριν από λίγο διάστημα έγινε ένα μεγάλο έργο. Και πλέον λύθηκε και αυτό το θέμα*” (Συν. 10). Όμως σε αντίθεση με αυτόν τον ισχυρισμό έρχεται η αναφορά μίας άλλης ερωτώμενης που τοποθετήθηκε στο ίδιο ζήτημα: “*μας έχουν πάρει και ένα μικρό πυροσβεστικό, αλλά άμα δεν έχει νερό, τι να το κάνεις; Χωράει να μπει, αλλά έχει τελειώσει το νερό. Αν δεν έχει τελειώσει πυρόσβεση που έχουν αφήσει τις δεξαμενές ορθάνοιχτες και βρέχει και δεν μαζεύεται, έχουν κάνει ολόκληρο το σύστημα και δεν έχουν φτιάξει τις δεξαμενές, και οι 2 είναι σκαμμένες απλά σκαμμένες και οι υπόλοιπες 2 δεν έχουν σκαφτεί καν*” (Συν. 2).

5.2.2.2 Τα κοινωνικά προβλήματα στη συνοικία

Η φτώχεια στην περιοχή

Το φαινόμενο της φτώχειας αποτελεί έναν πολύ σημαντικό παράγοντα για την ύπαρξη αποστέρησης σε μία κοινότητα, καθώς είναι άρρηκτα συνδεδεμένα. Επίσης, έγινε αναφορά κατά προσέγγιση από έναν από τους ερωτώμενους στο ποσοστό των ατόμων που βρίσκονται σε αποστέρηση, συγκεκριμένα ανέφερε ο ερωτώμενος 3 ότι : “*Η παλιά πόλη που βρίσκεται εντός των τειχών νομίζω ότι ένα 65% τουλάχιστον βρίσκεται σε αποστέρηση*”. Όπως παρατίθεται από τους ερωτώμενους στην συνοικία της Αγίας Τριάδας το φαινόμενο της

φτώχειας δεν φαίνεται να εκλείπει, όπως αναφέρει και ένας ερωτώμενος: “Πιο πολλοί είναι κάτοικοι οι φτωχοί. Δεν έχουν πολλά εισοδήματα” (Συν. 9).

Από την άλλη μεριά παρουσιάζεται μία διαφορετική οπτική σχετικά με το συγκεκριμένο ζήτημα, καθώς μία ερμηνεία είναι ότι η υποδηλωμένη εργασία αποτελεί κατασταλτικό παράγοντα για την ακριβή μέτρηση της φτώχειας στη περιοχή, εφόσον κάποια άτομα ενδεχομένως απασχολούνται ως φροντιστές ή ως καθαριστές κτλ, όπως αναφέρει μία άλλη ερωτώμενη: “ Όμως εκεί δεν μπορούμε να πούμε απόλυτα ότι οι άνθρωποι αυτοί είναι φτωχοί. Και οικονομικά αδύναμοι, διότι μπορεί ας πούμε, βλέπουμε να παίρνουν επιδόματα και να δουλεύουν, είτε φροντίζοντας ηλικιωμένους είτε κάνοντας καθαριότητα. Δεν μπορείς να το αποδείξεις λέμε τώρα, αλλά το ξέρεις επί της ουσίας” (Συν. 10). Έγινε αναφορά κατά προσέγγιση από έναν από τους ερωτώμενους στο ποσοστό των ατόμων που βρίσκονται σε αποστέρηση, συγκεκριμένα ανέφερε ο ερωτώμενος 3 ότι: “Η παλιά πόλη που βρίσκεται εντός των τειχών νομίζω ότι ένα 65% τουλάχιστον βρίσκεται σε αποστέρηση”. Τέλος, στην ίδια συνέντευξη, αποτυπώθηκε το πρόβλημα της μη πρόσβασης στα αγαθά και στις υπηρεσίες λόγω της αποστέρησης: *ναι υπάρχει πρόβλημα και υπάρχει πρόβλημα στο να πληρώσουν οι άλλοι το ρεύμα τους, να πάνε σε κάποιον γιατρό* (Συν. 3).

Η περιορισμένη οικονομική δραστηριότητα

Μία άλλη διάσταση στην τάση του ενεργού πληθυσμού να καταφεύγει σε άλλες περιοχές για μόνιμη εγκατάσταση είναι η περιορισμένη κίνηση της οικονομίας στην περιοχή.

Όταν τέθηκε η ερώτηση, για το ποια είναι η οικονομική δραστηριότητά στην περιοχή ένας συνεντευξιαζόμενος χαρακτήρισε την οικονομική δραστηριότητα ως “νέκρα” (Συν.1), , καθώς δεν υπάρχει ούτε η κίνηση ούτε οικονομικό ενδιαφέρον για την περιοχή Το γεγονός ότι τα ήδη υπάρχοντα μαγαζιά είναι ελάχιστα, φανερώνει ότι η Αγία Τριάδα δεν αποτελεί μία περιοχή για επένδυση, όπως αποτυπώνεται και παρακάτω: “Καταρχάς σε όλη την περιοχή υπάρχουν δυο καφενεία, ο Αϊβαλιώτης και ο Φούσκας, οπότε ο κόσμος δεν έχει που να πάει” (Συν 1).

Ως απόρροια όλων αυτών παρατηρείται μετακίνηση του γηγενή πληθυσμού σε νεαρές ηλικίες, καθώς οι ευκαιρίες φαίνονται να είναι περιορισμένες για τους ίδιους και τις οικογένειές τους, οπότε καταφεύγουν σε άλλες περιοχές. Ελάχιστοι είναι αυτοί που έχουν ενασχόληση στην Αγία Τριάδα. Ένας συνεντευξιαζόμενος παραθέτει: “στο μεγαλύτερο ποσοστό οι άνθρωποι είναι ηλικιωμένοι, περνούν την καθημερινότητά τους με πολύ απλά πράγματα. Όσοι εργάζονται αναγκάζονται και φεύγουν, γιατί οι δουλειές τους είναι έξω (Συν. 1). Αυτό επαληθεύεται και από

μία άλλη ερωτώμενη: «Γιατί ίσως και το γεγονός ότι δεν έχει κάποιο πάρκο για τα παιδιά και τα λοιπά είναι και ο λόγος που φεύγουν τα νέα ζευγάρια. Θα μπορούσε και εδώ να φτιάξουν την κατοικία τους τέλος πάντων» (Συν. 10). Η μετακίνηση των νέων και ειδικά των νέων ζευγαριών σε άλλες περιοχές, έχει ως αποτέλεσμα η περιοχή να κατοικείται από ηλικιωμένους: «Αυτό είναι το πρόβλημα της Αγίας Τριάδας ότι έγινε γηροκομείο» (Συν. 9).

Η παραβατικότητα στην περιοχή και το αίσθημα ανασφάλειας

Μία άλλη διάσταση της αποστέρησης αποτελεί η **ύπαρξη παραβατικών συμπεριφορών** στις αποστερημένες περιοχές, ένα ζήτημα που προκαλεί φόβο στους κατοίκους. Αναφορικά με την παραβατικότητα αναφέρονται γεγονότα κλοπών, ιδιαίτερα σε μεγαλύτερες ηλικίες, που είναι περισσότερο ευάλωτοι, και σε κάποιες συνεντεύξεις αναφέρθηκε η χρήση ουσιών: “Και ναι υπάρχουν και υπάρχει εγκληματικότητα, αρκετές φορές μας έχουν παραπονεθεί οι άνθρωποι που τους έκλεψαν, μπήκαν στο σπίτι και τους πήραν ότι υπήρχαν, γιατί βρίσκουν ευάλωτους αυτούς τους ανθρώπους, γιατί είναι σε μεγάλη ηλικία και ναρκωτικά βέβαια εγκληματικότητα υπάρχουνε” (Συν. 3).

Η **παραβατικότητα**, όπως προαναφέρθηκε παραπάνω, πλήττει άμεσα την ποιότητα ζωής των κατοίκων: “Δεν είναι τόσο ασφαλής, ειδικά τη νύχτα, δηλαδή πολλές περιπτώσεις κλοπών γυναικών, ηλικιωμένων κυρίως, που προσπάθησαν να αρπάξουν την τσάντα τους και τις έχουν ρίξει κάτω, με συνέπεια να έχουν τραυματισμούς” (Συν 10). Οι παραπάνω αναφορές καταδεικνύουν την περιστασιακή ένταση στη συνοικία, κάτι το οποίο ενδέχεται να δημιουργεί το αίσθημα της ανασφάλειας.. Παράλληλα, ο στιγματισμός της περιοχής ως παραβατική, φαίνεται να αποτρέπει την εγκατάσταση, τόσο σε φοιτητές, για τους οποίους θα μπορούσε να αποτελέσει κατάλληλη τοποθεσία για εγκατάσταση λόγω της κεντρικής γεωγραφικής θέσης, όσο και σε άλλα άτομα τα οποία χρειάζονται να διαμένουν κοντά στο κέντρο της πόλης. Εξαιτίας του φόβου, εκφράστηκε ότι: “όμως φοιτητές δεν έρχονται να μείνουν, φοβούνται να έρθουν και ειδικά οι γονείς, όταν έρχονται να δουν τη γειτονιά εδώ, ενώ παλιά ήτανε τίγκα φοιτητές στην Αγία Τριάδα” (Συν 2).

5.2.2.3 Οι κοινωνικές σχέσεις στη συνοικία

Σχέσεις μεταξύ μη Ρομά και Ρομά κατοίκων

Κατά κοινή ομολογία παρατηρούνται εντάσεις μεταξύ τόσο των Ρομά κατοίκων μεταξύ τους όσο και με τους υπόλοιπους κατοίκους της περιοχής. Οι συγκρούσεις μεταξύ τους

περιλαμβάνουν έντονους τσακωμούς σε λεκτικό επίπεδο, όμως δεν διευκρινίζεται αν υπάρχει και σωματική βία. Επίσης, αναφέρθηκε από έναν συνεντευξιαζόμενο ότι έχουν υπάρξει περιστατικά βανδαλισμού ιδιωτικής περιουσίας: *«Αυτοί τσακώνονται μεταξύ τους και οι μετανάστες και οι τσιγγάνοι. Οι τσιγγάνοι κάνουν πολύ φασαρία. Εννοείται ότι υπάρχει διάκριση, άμα χαλάσουν κάτι στην ιδιωτική περιουσία κάποιου γείτονα. Εννοείται ότι θα τσακωθούμε μαζί τους και ό,τι γίνεται, είναι η δική μας περιουσία»* (Συν. 8). *“Όχι οι κάτοικοι με τους αλλοδαπούς, οι αλλοδαποί μεταξύ τους κάνουνε, τσακώνονται, δεν ξέρω και εγώ τώρα τι ακριβώς γίνεται, μου το λένε την άλλη μέρα, ας πούμε. Ότι έγινε εδώ, χαμός. ”* (συν 2). Σε αυτό το σημείο χρειάζεται να διευκρινιστεί το γεγονός ότι οι συνεντευξιαζόμενοι δεν αναφέρονται στους Ρομά γενικότερα ως Έλληνες και ειδικότερα ως κάτοικοι της Αγίας Τριάδας.

Οι σχέσεις των γηγενών με τους μετανάστες

Διερευνώντας τις σχέσεις μεταξύ γηγενών και μεταναστών, ειπώθηκε ότι οικογενειάρχες μετανάστες φαίνεται να έχουν ενταχθεί ομαλά στη συνοικία, δεν φαίνεται να υπάρχουν εντάσεις μεταξύ των μεταναστών και άλλων κατοίκων της περιοχής: *“όταν πρωτοήρθαν οι πρώτοι μετανάστες ενσωματώθηκαν, διότι εδώ γέννησαν τα παιδιά τους, έκαναν τα σπίτια τους, αλλά φύγανε δεν χρειαζόταν μετά να μένουν σε χάλια σπίτια και φθηνά ενοίκια και πήγαν σε άλλες γειτονιές όμως εδώ πέρα εμείς τους δεχτήκαμε, διότι ήταν οικογενειάρχες αυτοί».* (Συν 2). Σε μία άλλη συνέντευξη αναφέρθηκε: *“Οι κυρίες, ας πούμε που έρχονται μέσα και κάνουν γυμναστική. Έχουν μια πολύ καλή σχέση και αποδοχή αυτές οι συγκεκριμένες. Πιστεύω ότι πλέον αξιολογούν λίγο το ποιόν του άλλου. Δεν το βλέπουν ότι είναι μετανάστες να τους κάνουν στην άκρη”.* (Συν. 10).

Οι σχέσεις των γηγενών μεταξύ τους

Φαίνεται να μην υπάρχουν σοβαρές **προστριβές** ανάμεσα στους γηγενείς κατοίκους. Όπως ειπώθηκε γνωρίζονται μεταξύ τους και έχουν τυπικές, αν όχι φιλικές σχέσεις και δεν έχουν αποξενωθεί μεταξύ τους, όπως συμβαίνει συνήθως στις μεγαλουπόλεις: *“Οι κάτοικοι είναι κοντά ο ένας στον άλλον, γνωρίζονται έχουν γεννηθεί εδώ, έχουν μεγαλώσει εδώ, έχουν μεγαλώσει εδώ τα παιδιά τους, ειδικά τότε που γκρεμίστηκε το τρίτο σχολείο... Δεν μπορώ να σου πω ότι δεν έχουν σχέση μεταξύ τους, λένε καμιά καλημέρα ο ένας τον άλλον, δεν έχει αυτές τις μεγάλες πολυκατοικίες, είναι πολύ λίγες οι μεγάλες πολυκατοικίες, γνωρίζονται μεταξύ τους, δηλαδή εγώ, όταν έρχομαι εδώ λέω και καμιά καλημέρα στους, μπορεί να μην ξέρω ούτε το όνομά*

τους, αλλά τους βλέπω, με βλέπουν στο φαρμακείο, [...] λέω και καμιά καλημέρα σε ανθρώπους στο δρόμο, έχει κρατηθεί... (Συν 2).

Η αλληλεγγύη στην περιοχή

Χαρακτηριστικά αναφέρθηκε η ύπαρξη αλληλεγγύης μεταξύ των κατοίκων και η ενσωμάτωση των αλλοεθνών κατοίκων της περιοχής, βάσει των λεγομένων των ερωτώμενων: "Πιστεύω ότι πλέον αξιολογούν λίγο το ποιόν του άλλου. Δεν το βλέπουν ότι είναι μετανάστες στην άκρη (Συν 10). Επίσης, αξίζει να σημειωθεί ότι στην ερώτηση που τέθηκε, εάν υπάρχει κοινωνικός αποκλεισμός στην περιοχή, η συνεντευξιαζόμενη ανταποκρίθηκε με τον εξής τρόπο: "Όχι, ίσα ίσα, ας πούμε και οι ίδιοι οι ηλικιωμένοι βοηθάνε πολλές φορές, δηλαδή, μου λένε, ήρθε η τάδε και έχει ένα μωράκι. Έχεις εσύ ρούχα;" (Συν 10).

5.2.2.4 Ο ρόλος και η λειτουργία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Η ευθύνη

Η πλειονότητα των φορέων εκτιμά ότι το μεγαλύτερο μερίδιο ευθύνης για την αναβάθμιση της Αγίας Τριάδας, φέρει η **Τοπική Αυτοδιοίκηση** και κατ' επέκταση το Κράτος. Υποστηρίζουν ότι, λόγω του θεσμικού της ρόλου, η Τοπική Αυτοδιοίκηση οφείλει να συμβάλλει πιο άμεσα στη διευθέτηση των ζητημάτων της περιοχής. Αναλυτικότερα, μια συμμετέχουσα αναφέρει ενδεικτικά: "Ναι, σε αυτή τη φάση είναι, δεν ξέρω, θεωρώ ότι και το κράτος και η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να βοηθήσουν, ίσως η τοπική αυτοδιοίκηση" (συν 4) και συμπληρώνεται από μια άλλη συνεντευξιαζόμενη, ότι: "είναι ωραία περιοχή αλλά δεν την εκμεταλλεύεται, ακόμα και το κράτος και το πρόγραμμα που έχει εγκριθεί δεν δουλεύει, δεν έχει λεφτά ο δήμος για μας πάντα, δεν έχει ο δήμος για μας και τα χρήματα προφανώς για αυτό το πρόγραμμα πήγαν αλλού [...]. Το κεντρικό κράτος τώρα μια χαρά τα κάνει, και τα προγράμματα μας τα εγκρίνει, ο δήμος δεν μας βοηθάει" (συν 2).

Έλλειψη εμπιστοσύνης

Συνακόλουθα, ένας άλλος εκπρόσωπος που συμμετείχε στη συνέντευξη τονίζει ότι θεωρεί περιορισμένη έως ανύπαρκτη την παρέμβαση της τοπικής αυτοδιοίκησης για την κάλυψη των αναγκών και την επίλυση των προβλημάτων στην περιοχή. Ισχυρίζεται ότι αντιμετωπίζει δυσκολίες στη συνεργασία του ως φορέας με την τοπική αυτοδιοίκηση, χωρίς να υπάρχει

θετική ανταπόκριση στα αιτήματά τους Χαρακτηριστικά δήλωσε: “Δηλαδή, η δυσκολία είναι να συνεννοηθούμε. Με τον δήμο. Όχι ο κόσμος. Ο δήμος. Ιδίως η Δημοτική αρχή τελευταία, η οποία είχε αφήσει στο έλεος, δεν έχει κάνει τίποτα απολύτως. Μόνο τώρα γιατί είναι εκλογές” (συν 9) [...] Για να σας πω την πικρή αλήθεια. Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουμε ως φορέας είναι από τον δήμο είναι δυστυχώς η κακή συνεργασία” (συν 9). Όλα τα παραπάνω έχουν ως αποτέλεσμα την απογοήτευση του κόσμου και την **έλλειψη εμπιστοσύνης απέναντι στις τοπικές αρχές**: “Ότι ο κόσμος έχει αρχίσει και απογοητεύεται. Χάνει την εμπιστοσύνη του. Αλλά δεν ξέρω και, όταν δεν μπορεί να μας εξασφαλίσει την ασφάλεια μας, πώς μπορεί, ας πούμε, να μας εξασφαλίσει την ανάπτυξη περιοχών”. (Συν. 4).

5.2.2.5. Δραστηριοποίηση – Συμβολή των φορέων

Ο Περιβαλλοντικός σύλλογος δίπλα στα προβλήματα των κατοίκων
Ο Περιβαλλοντικός Σύλλογος ιδρύθηκε από τα μέλη της περιοχής λόγω της αναγκαιότητας επίλυσης σημαντικών προβλημάτων που πλήττουν την συνοικία. Ο σκοπός της ίδρυσης του συλλόγου στοχεύει στην αναζωογόνηση του φυσικού περιβάλλοντος, και όπως αναφέρεται: “στην ανάπτυξη και στην αναζωογόνηση της Αγίας Τριάδας” (Συν. 1). Επίσης, υποστηρίζεται ότι ο συγκεκριμένος σύλλογος αποτελεί ένα φορέα, που βρίσκεται κοντά στους κατοίκους, ακούει τις ανάγκες τους και ασχολείται ενεργά με την επίλυση των προβλημάτων τους “ο σύλλογος έχει μία αίσθηση στους κατοίκους ότι υπάρχει κάτι που μπορεί να τους βοηθήσει, που είναι δίπλα τους στα προβλήματά τους, έχουν κάπου να απευθυνθούν αμέσως στη γειτονιά” (Συν. 1).

Η δράση και η συμβολή των φορέων που δραστηριοποιούνται στη συνοικία της Αγίας Τριάδας φαίνεται να είναι ενεργή, αλλά η ίδια δεν αρκεί για την αντιμετώπιση των συλλογικών προβλημάτων. Όπως παραθέτει ένας συνεντευξιαζόμενος “Δεν θα το έλεγα, γιατί δεν έχω καταφέρει να πετύχω αυτά που τουλάχιστον ήθελα, οι διαδικασίες με τις υπηρεσίες με τον χώρο είναι δύσκολες υπάρχει πολύ γραφειοκρατία στην διαχείριση των θεμάτων, στην συνεννόηση με τις υπηρεσίες και προσπαθούμε σιγά σιγά, ελπίζω να είμαστε σε κάποια φάση ευχαριστημένοι αλλά προς το παρόν όχι” (Συν.1).

Εκτενέστερα, όπως αναφέρει ο ίδιος συνεντευξιαζόμενος, η δράση του Περιβαλλοντικού Συλλόγου φαίνεται να είναι κομβική, καθώς έχει λάβει πρωτοβουλίες για κρίσιμα ζητήματα, που η ίδια η Τοπική Αυτοδιοίκηση δεν φαίνεται να έχει μεριμνήσει. Συγκεκριμένα αναφέρει: “Καταρχάς έχουμε προωθήσει α) την αναθεώρηση του πολεοδομικού σχεδίου της περιοχής έχουμε β) επιδιώξει και απαιτήσει από τον δήμο να κάνει κάποιες κινήσεις που θα βοηθήσουν στην

περιοχή, παραδείγματος χάρη ένα δίκτυο πυρόσβεσης, γιατί η περιοχή δεν έχει συνέχεια το δίκτυό της, δεν έχει νερό, οπότε γίνεται ένα σημαντικό έργο πυρόσβεσης με δεξαμενές που ανά πάσα στιγμή και με πολλούς κρουνούς σε κάθε γωνιά να μπορεί να αντιμετωπιστεί η περίπτωση της πυρκαγιάς, διότι λόγω των στενών η πυροσβεστική δεν μπορεί να φτάσει”. (Συν. 1). Επίσης, επισημαίνεται ότι ο Περιβαλλοντικός σύλλογος έχει ενταχθεί σε ένα πρόγραμμα αναπαλαίωσης παλιών πόλεων”. Η ενεργός δράση του αναγνωρίζεται και από την τοπική αυτοδιοίκηση, καθώς, όπως ειπώθηκε από τον ερωτώμενο: “ Αυτό που άκουσα από τους δημοτικούς συμβούλους τη Δευτέρα το βράδυ που είχαμε συζήτηση για την Αγία Τριάδα, άκουσα από πολλούς ότι είναι από τους πιο δραστήριους συλλόγους του Ηρακλείου” (Συν 1).

Η συμβολή του Κέντρου Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ)

Παράλληλα χρήζει αναφοράς η δραστηριοποίηση του Κέντρου Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ), το οποίο, παρότι δεν εξυπηρετεί αποκλειστικά την περιοχή της Αγίας Τριάδας, παρέχει σταθερά βοήθεια και σε κατοίκους της Αγίας Τριάδας. Ειδικότερα, παρόλο που το συγκεκριμένο Κέντρο έχει περιορισμένη διαθεσιμότητα ως προς τον αριθμό εξυπηρετούμενων που μπορεί να δεχθεί, αυτή τη στιγμή προσφέρει υποστήριξη σε επτά κατοίκους από την περιοχή της Αγίας Τριάδας. Μπορεί ο αριθμός των εξυπηρετούμενων να είναι μικρός, αλλά δέχονται σταθερά υποστήριξη σε θέματα διεκπεραίωσης υγείας, επιδομάτων, σύνταξης, τραπεζικές υποθέσεις κλπ. Επίσης ιδιαίτερα σημαντική φαίνεται να είναι η συμβολή των υπηρεσιών του ΚΗΦΗ, καθώς διαχειρίζεται τόσο ζητήματα υγείας των ατόμων όσο και γραφειοκρατικά ζητήματα που ενδεχομένως δεν είναι σε θέση να επιλύσουν μόνοι τους, αναφέρθηκε: : [...] φανταστείτε τώρα ένα άτομο το οποίο είναι ας πούμε 60. 70 ετών, το οποίο μένει μόνο του. Έχει κάποια θέματα υγείας. Και θα πρέπει και να διεκπεραιώσουν και κάποιες υποθέσεις. Και να μη λαμβάνει κάποια σύνταξη. Από πουθενά. Οπότε εκεί, έχουν γίνει ενέργειες και για τη σύνταξη. Και για κάποια επιδόματα. Και για κάποιες άλλες υποθέσεις με τράπεζες και τα λοιπά” (Συν. 7).

Η δράση της εκκλησίας

Η εκκλησία με τη σειρά της, όπως αναφέρθηκε, συντελεί όσο είναι δυνατόν στην υποστήριξη της κοινότητας σε οικονομικό και σε ψυχολογικό επίπεδο. Πιο συγκεκριμένα προβαίνει στην οργάνωση συσσιτίου, ώστε να αντιμετωπίσει κατά κάποιον τρόπο την επισιτιστική κρίση των ατόμων στην περιοχή και να ενδυναμώσει ψυχολογικά τους ανθρώπους. Χαρακτηριστικά

ειπώθηκε “ Δεν είναι τυχαίο ότι το συσσίτιο που έχουμε οργανώσει εμείς εδώ έρχονται άτομα από 50 χρονών. [...] Η εκκλησία βοηθά αρκετό κόσμο, όχι μόνο οικονομικά, αλλά με τους φορείς του δήμου και όσο της επιτρέπει ο νόμος. Το κάνει και οικονομικά και ψυχολογικά, με τα συσσίτια, κάπως βοηθάμε. [...] η εκκλησία δεν έχει τη δυνατότητες που είχε (Συν 3).

Κάποιες άτυπες δράσεις – ατομικές πρωτοβουλίες;

Παράλληλα στην περιοχή της Αγίας Τριάδας εντοπίζονται και άλλες δράσεις, όπως άτυπες δράσεις μίας ομάδας, η οποία έχει συσπειρωθεί από έναν νεαρό κάτοικο της περιοχής, οι οποίες σχετίζονται με τον καθαρισμό και τον καλλωπισμό της περιοχής. Συγκεκριμένα αναφέρθηκε ότι: “Τώρα είναι ένας νεαρός, ο οποίος θέλει να κάνει μια ομάδα, τέλος πάντων μαζεύει κόσμο στην πλατεία Αϊβαλιώτη και πάνε βόφουνε, πάνε καθαρίζουνε, τώρα τελευταία γίνεται αυτό ένας πιτσιρικάς εδώ στο λύκειο πάει, 16 - 17 χρονών, ναι τώρα τελευταία γίνεται αυτό”.

Δράσεις των κατοίκων

Γενικότερα η συγκεκριμένη κοινότητα φαίνεται να αυτενεργεί σε περιπτώσεις που χρήζουν παρέμβασης, όπως χαρακτηριστικά αναφέρθηκε από έναν ερωτώμενο: “ Μέχρι διάνοιξης δρόμου και μέχρι τσαμπουκά ας πούμε, πήγαμε και ανοίξαμε δρόμο. Το πιστεύεις αυτό; Έχω ανοίξει δρόμο... Φυτέψαμε κάποια δέντρα μόνοι μας. Φυτέψαμε ένα πάρκο μόνοι μας. Εντάξει”. (Συν. 9).

Πολιτιστική δράση Δήμου Ηρακλείου – Τέχνη Καθ’ Οδόν

Τέλος, χρειάζεται να αναφερθεί μία πολιτιστική δράση που διοργανώνεται από τον Δήμο Ηρακλείου, η οποία πραγματοποιείται κάθε χρόνο, οι δράσεις αυτές εκτείνονται σε όλες τις περιοχές του δήμου, ανάμεσα σε αυτές και στην Αγία Τριάδα και περιλαμβάνουν εικαστικά, μουσικά και θεατρικά δρώμενα κατά κύριο λόγο. Από τη συγκεκριμένη δράση έχει αναδειχθεί ιδιαίτερα το εικαστικό στοιχείο στη συνοικία, καθώς αποτελούν μοναδικό χαρακτηριστικό της περιοχής οι ζωγραφισμένοι τείχη με “γκράφιτι” αναφέρεται ότι: “Αυτό είναι πάλι του δήμου, ένα πρόγραμμα που κάνουν τα τελευταία χρόνια, το καθ’ οδόν. Η τέχνη καθ’ οδόν” (Συν 10).

Το αίσθημα απογοήτευσης των κατοίκων και των φορέων

Τέλος, παρά τη δραστηριοποίηση κάποιων φορέων και κατοίκων, ανεξάρτητα από το εάν αρκεί, ώστε να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα της κοινότητας, καθίσταται φανερό από τα λεγόμενα των ερωτώμενων ότι σημαντικό ρόλο διαδραματίζει και η **απογοήτευση** τόσο των φορέων όσο και των κατοίκων, η οποία τους αποθαρρύνει από το να επιδιώξουν περαιτέρω προσπάθειες για την καταπολέμηση των προβλημάτων, με τα οποία έρχονται αντιμέτωποι. Σχετικά με αυτό ένας συνεντευξιαζόμενος θίγει το γεγονός ότι η διεκδίκηση, εάν δεν αποφέρει κάποιο αποτέλεσμα στο άμεσο παρόν για αυτούς που μάχονται, είναι πιθανόν να ματαιωθούν και έπειτα να τα παρατήσουν: *“Βέβαια. Έχω πει αυτή την κουβέντα. Περνάνε οι γενιές, εμείς είμαστε τώρα. Φύγανε τα παιδιά μας και τα εγγόνια μας. Ένας θέλει να κάνει κάτι για αυτή τη ζωή. Ο άλλος για την επόμενη. Για αυτή θέλουμε να κάνουμε. Παλεύουμε για αυτή τη ζωή. [..] Φύγαν τα παιδιά μας, θα δούμε και τα εγγόνια μας”* (Συν. 9).

5.2.2.6. Δυνατότητες και προτάσεις

Η ιστορικότητα και η γεωγραφική θέση της συνοικίας

Οι ίδιοι οι φορείς αναγνωρίζουν κάποιες δυνατότητες της Αγίας Τριάδας οι οποίες, εάν αξιοποιηθούν, μπορούν να συντελέσουν στην αντιμετώπιση των συλλογικών προβλημάτων που πλήττουν την περιοχή. Όπως αναφέρεται από μια συμμετέχουσα, η **ιστορικότητα** είναι ένα από τα αναξιοποίητα χαρακτηριστικά της περιοχής, το οποίο όσο μένει αναξιοποίητο, δεν επιτρέπει την ανάπτυξή της. Χρειάζεται να συντονιστούν ενέργειες προς την ανάδειξη της ιστορίας και του πολιτισμού της συγκεκριμένης κοινότητας. Η ίδια αναφέρει: *“Είναι πολύ ωραίο που περιοχές, όπως η Αγία Τριάδα, που έχουν και μια ιστορικότητα, ας πούμε, να υπάρχει μεγαλύτερο ενδιαφέρον από την τοπική αυτοδιοίκηση, γιατί επί της ουσίας ο πολιτισμός είναι και η δύναμή μας”* (Συν 4).

Η ίδια συμπληρώνει ότι η περιοχή, εκτός από την πλούσια ιστορία της, διαθέτει και άλλες δυνατότητες. Για παράδειγμα η γεωγραφική της θέση αποτελεί μία διευκόλυνση για άτομα που θέλουν να κινούνται στο κέντρο της πόλης, χωρίς να χρειάζονται απαραίτητα μεταφορικό μέσο και, εκτός αυτού, υπάρχει πρόσβαση στον παραλιακό δρόμο αλλά και σε μαγαζιά του κέντρου: *“Κοιτάζτε να δείτε η Αγία Τριάδα, όπως είπα και πριν, είναι μια περιοχή που έχει πολλά συν. Είναι κοντά στο κέντρο, έχει μια ιστορικότητα, είναι κοντά στην παραλία”* (Συν. 4).

Βελτίωση τεχνικών υποδομών

Μελέτη των χαρακτηριστικών της αποστέρησης στη συνοικία της Αγίας Τριάδας:
Η εκτίμηση των φορέων

Εκτός αυτών αναφέρθηκαν και ορισμένες προτάσεις, οι οποίες αφορούσαν κυρίως στη βελτίωση των τεχνικών υποδομών της περιοχής, όπως ο ηλεκτροφωτισμός και οι αποχετεύσεις: “ Τώρα τις προτάσεις μου, τις υπέβαλα προχθές. Ήταν καμιά εικοσαριά προτάσεις. Από τον ηλεκτροφωτισμό, την αποχέτευση” (Συν. 9). Επιπλέον, αναφέρθηκε μία πρόταση για τη δημιουργία γηπέδων ή κάποιου γυμναστηρίου για να έχουν τα παιδιά της περιοχής να παίζουν σε κάποιο μέρος: “Για ένα γήπεδο μπάσκετ, είχα πει, για γήπεδο ποδοσφαίρου που έχουμε μια ομάδα της περιοχής της Αγίας τριάδας. Είχε ένα γηπεδάκι στα τείχη και είχα προτείνει τότε στο δήμο να το κάνουν από κάτω, που είχε ένα χώρο μεγάλο. Όχι για παιχνίδι, αλλά να πηγαίνουν τα παιδιά. [...] το μουσείο φυσικής ιστορίας, για να γίνει γυμναστήριο. Να μπορέσουν τα παιδιά να πηγαίνουν, να παίζουν αυτά λείπουν από την περιοχή. Όλη η περιοχή δεν έχει ένα γυμναστήριο και τα παιδιά να μπορούν παίζουν σε ένα πάρκο” (Συν. 9).

Αναγκαιότητα εκτίμησης αναγκών

Παράλληλα, ορισμένοι από τους φορείς αποτύπωσαν τις δικές τους προτάσεις σχετικά με το τρόπο που μπορούν να αντιμετωπιστούν τα συλλογικά προβλήματα της κοινότητας. Για την ακρίβεια μία συνεντευξιαζόμενη ανέφερε την αναγκαιότητα της πραγματοποίησης εκτίμησης αναγκών, ώστε να εντοπιστούν και να ακουστούν οι πραγματικές ανάγκες των μελών της κοινότητας. Χαρακτηριστικά παραθέτει “Πρέπει να γίνει μια εκτίμηση αναγκών Ναι, οι πραγματικές ανάγκες των κατοίκων που να μπορούν και οι ίδιοι όμως να τις κατανοούν. Να δούμε ότι πραγματικά ναι, αυτό υπάρχει. Μόνο έτσι θα μπορέσει να αναβαθμιστεί μια περιοχή όταν δούμε ποια είναι η πραγματική ανάγκη. Νομίζω ότι την πραγματική ανάγκη ούτε η τοπική αυτοδιοίκηση την έχει αντιληφθεί” (Συν. 4).

Κεφάλαιο 6^ο: Συζήτηση – Συμπεράσματα – Προτάσεις

6.1 Συζήτηση

Στην παρούσα ενότητα επιχειρείται η συζήτηση και η ερμηνεία του «λόγου» των φορέων και των κοινωνικών υπηρεσιών της Αγίας Τριάδας σε σχέση με το ζήτημα της αποστέρησης που αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι στην εν λόγω συνοικία. Η συζήτηση αυτή θα κινηθεί, βάσει των ερευνητικών ερωτημάτων της έρευνας.

Το πρώτο ερευνητικό ερώτημα σχετίζεται με την εκτίμηση των τοπικών φορέων, οργανώσεων και υπηρεσιών κοινωνικής πολιτικής που εδράζουν στην συνοικία της Αγίας Τριάδας **για τα ζητήματα αποστέρησης που αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι της περιοχής**. Αδιαμφισβήτητα όλοι οι φορείς τοποθετήθηκαν σχετικά με την οικιστική υποβάθμιση στην περιοχή, κάτι το οποίο φαίνεται να επηρεάζει άμεσα τις συνθήκες που επικρατούν στη συνοικία. Οι στεγαστικές συνθήκες σε μία κοινότητα φαίνεται να έχουν άμεση συσχέτιση με την κοινωνικοοικονομική κατάσταση των ατόμων, καθώς όπως έχει ειπωθεί, τα άτομα με χαμηλό εισόδημα αναζητούν σπίτια με χαμηλό ενοίκιο, ώστε να μπορούν να ανταπεξέλθουν, είτε τα σπίτια έχουν καλή στεγαστική υποδομή είτε όχι. Στην περίπτωση, λοιπόν, της Αγίας Τριάδας σπίτια με κακή στεγαστική υποδομή ενοικιάζονται κατά κύριο λόγο σε άτομα με χαμηλό οικονομικό επίπεδο, μετανάστες και τσιγγάνους, οι οποίοι φαίνεται να ζουν σε άθλιες συνθήκες, χωρίς αυτό να αναιρεί το γεγονός ότι και οι γηγενείς κάτοικοι της περιοχής διαβιώνουν σε ανάλογες στεγαστικές συνθήκες. Όπως διατυπώθηκε στο θεωρητικό μέρος της παρούσας πτυχιακής εργασίας τα εμπόδια στη στέγαση, αποτελούν δείκτη ο οποίος εκτιμά τη δυσκολία πρόσβασης στην ιδιοκατοίκηση και στην αγορά ενοικίασης (Understanding Herefordshire, χ.χ. στ).

Την ίδια εικόνα υποβάθμισης αντικατοπτρίζει και το φυσικό περιβάλλον της περιοχής, το οποίο ομόφωνα τονίστηκε από τους φορείς ως παραμελημένο, με ανύπαρκτους χώρους και σημεία επικοινωνίας και αναψυχής. Τη σημαντικότητα της ύπαρξης του φυσικού περιβάλλοντος σε μία περιοχή έρχεται να αναδείξει η βιβλιογραφία, καθώς σύμφωνα με την Αμερικάνικη Ομοσπονδία Ψυχολογίας (χ.χ.), η έλλειψη φυσικού περιβάλλοντος οδηγεί στον περιορισμό της πνευματικής και συμπεριφορικής ανάπτυξης και κατ' επέκταση των πνευματικών και εκπαιδευτικών διεργασιών.

Επιπροσθέτως, άλλη μία πτυχή της αποστέρησης, βάσει των αναφορών της πλειονότητας των συνεντευξιαζόμενων/ουσών, αποτελεί η εκροή του ενεργού πληθυσμού σε άλλες περιοχές. Σύμφωνα με το Ολοκληρωμένο Σχέδιο Δράσης του Ηρακλείου (χ.χ.), το φαινόμενο της εκροής του πληθυσμού σχετίζεται με τη χαμηλή οικονομική δραστηριότητα της περιοχής. Είναι εύλογο

ότι στην περίπτωση που ο πληθυσμός αυτός είχε την επιλογή να μείνει στην περιοχή, εάν οι συνθήκες ήταν περισσότερο πρόσφορες, τα ποσοστά του ενεργού πληθυσμού δεν θα ήταν τόσο μειωμένα.

Σε αυτό το σημείο θα ήταν αξιοσημείωτο να γίνει αναφορά στην, ενδεχομένως, σημαντικότερη διάσταση του φαινομένου της αποστέρησης, τη φτώχεια. Όπως αναφέρθηκε από τους συμμετέχοντες της έρευνας, η φτώχεια είναι ένα υπαρκτό ζήτημα στην υπό μελέτη περιοχή, το οποίο επιδρά σημαντικά στην ποιότητα ζωής των κατοίκων. Αναλυτικότερα βάσει όσων έχουν παρουσιαστεί στο θεωρητικό μέρος, οι επιπτώσεις του φαινομένου της αποστέρησης είναι πολυδιάστατες και επηρεάζουν ποικίλους τομείς στη διαβίωση των κατοίκων υποβαθμισμένων περιοχών. Αρχικά, το φαινόμενο της φτώχειας ενισχύει την κοινωνική παθογένεια, προξενώντας κοινωνικά προβλήματα, όπως το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, την ανεργία και την κοινωνική απομόνωση, καθώς επηρεάζει σημαντικά τη σωματική και ψυχική υγεία των ατόμων. Από την άλλη πλευρά, η αποστέρηση αποτελεί απόρροια της έλλειψης εισοδήματος και άλλων πόρων, κάτι το οποίο συνδέεται με τη διαβίωση σε συνθήκες φτώχειας (Nottingham Insight, χ.χ.). Χρειάζεται να συμπληρωθεί ότι με βάση τον Bloxham (2023) η φτώχεια αποτελεί έναν βαρυσήμαντο παράγοντα αποστέρησης και η ίδια, ακολουθώντας το μοτίβο του φαύλου κύκλου, δεν επιτρέπει στα άτομα να ξεφύγουν από την ίδια και πέραν αυτού αδυνατούν να ξεφύγουν και από την αποστέρηση.

Εν συνεχεία, απαντώντας στο επόμενο ερευνητικό ερώτημα, το οποίο αναφέρεται **στα κυριότερα προβλήματα που επηρεάζουν τη ζωή των κατοίκων**, διακρίνονται ποικίλες εκφάνσεις που χρειάζεται να συζητηθούν. Αναντίρρητα, όσον αφορά στην πολεοδομία, το στοιχείο που χαρακτηρίζει αυτή τη συνοικία, και της προσδίδει μία γραφικότητα ως κομμάτι της παλιάς πόλης του Ηρακλείου, είναι τα στενά σοκάκια και οι πετρόκτιστες μονοκατοικίες με τις αυλές σε μικρά οικόπεδα (Δήμος Ηρακλείου, χ.χ.). Ο τρόπος που έχει δομηθεί η Αγία Τριάδα, όμως, ταυτόχρονα αποτελεί και ένα σοβαρό εμπόδιο στην προσβασιμότητα στην περιοχή. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η πρόσβαση σε μία περιοχή με αυτά τα ιδιαίτερα πολεοδομικά χαρακτηριστικά καθίσταται δύσκολη, τόσο σε περιπτώσεις πυρκαγιάς ή οποιοσδήποτε συνθήκες επιτάσσουν την είσοδο κάποιου οχήματος μεγάλου όγκου, όπως ασθενοφόρου ή ακόμη και απορριμματοφόρου. Και φυσικά υπάρχει μεγάλο καθημερινό πρόβλημα με το πάρκινγκ των κατοίκων. Όπως αναφέρθηκε στις συνεντεύξεις, έχουν γίνει κάποιες ενέργειες για την επίλυση των θεμάτων αυτών, αλλά δεν φαίνεται να έχουν αντιμετωπιστεί επαρκώς, εφόσον οι κάτοικοι εκφράζουν ακόμη την αγωνία τους για τη δυσκολία πρόσβασης σε περίπτωση κάποιου ατυχήματος ή κάποιας πυρκαγιάς. Εκτός των

πολεοδομικών προβλημάτων, αντιμετωπίζονται και θέματα των Τεχνικών Υπηρεσιών, όπως το πρόβλημα του δικτύου ύδρευσης, του ηλεκτροφωτισμού και της αποχέτευσης. Η συζήτηση δεν βασίζεται σε θεωρητικά μόνο του Δ. Ηρακλείου, αλλά και σε πηγές που αναφέρουν τη σημαντικότητα των τεχνικών υποδομών κλπ για την ποιότητα ζωής.

Ένα άλλο βασικό πρόβλημα, με το οποίο έρχονται αντιμέτωποι οι κάτοικοι της περιοχής, είναι το φαινόμενο της παραβατικότητας. Ειδικότερα όπως αναφέρθηκε και στο ερευνητικό μέρος, παρατηρούνται συχνά περιστατικά κλοπών και έγινε αναφορά και στη η χρήση ουσιών. Τα περιστατικά των κλοπών και της ανασφάλειας φαίνεται να συνδέονται από πολλούς συνεντευξιαζόμενους με τον κακό φωτισμό στη περιοχή και με τους στενούς δρόμους, τα οποία με τη σειρά τους ενισχύουν το αίσθημα ανασφάλειας. Η κατάσταση που βιώνουν έχει ως αντίκτυπο το αίσθημα του φόβου και της ανασφάλειας στην περιοχή όχι μόνο στους ίδιους τους κατοίκους, αλλά και σε περαστικούς και επισκέπτες. Εξαιτίας αυτού, η περιοχή γίνεται λιγότερο προσιτή, καθώς στιγματίζεται η ίδια και οι κάτοικοί της και αποκτά και έναν χαρακτήρα “γκέτο” όπως αναφέρθηκε και στις συνεντεύξεις. Αυτό το χαρακτηριστικό αποτυπώνεται και στην υπάρχουσα βιβλιογραφία, καθώς το “χωρικό στίγμα” φαίνεται να συνδέεται άμεσα με τις αποστερημένες κοινότητες (Tran et all, 2021). Το χωρικό στίγμα όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, σχετίζεται με τον στιγματισμό των κατοίκων των αποστερημένων περιοχών. Τα άτομα αυτά χαρακτηρίζονται από τον περίγυρο μα βάση τον τόπο διαμονής τους, δηλαδή υπάρχει η προκατάληψη ότι οι συγκεκριμένοι κάτοικοι μπορεί να είναι επικίνδυνοι ή παραβατικοί επειδή μένουν σε μία περιοχή που παρατηρούνται παραβατικές συμπεριφορές και εγκληματικότητα. Ακολούθως, ένα θέμα που αξίζει να αναφερθεί στο κεφάλαιο της συζήτησης είναι οι σχέσεις των κατοίκων, για τις οποίες εκφράστηκαν διαφορούμενες απόψεις στην διαδικασία των συνεντεύξεων. Από τη μια μεριά παρουσιάστηκε η άποψη ότι υπάρχουν εντάξεις και προστριβές μεταξύ των γηγενών και των αλλοεθνών κατοίκων και ειδικότερα μεταξύ των ίδιων των αλλοεθνών. Από την άλλη μεριά τόνισαν την αλληλεγγύη και την υποδοχή από τους ντόπιους κατοίκους «του διαφορετικού», εφόσον, όπως υποστηρίζουν, η συνοικία ενσωματώνει και εντάσσει περισσότερο ομαλά τους μετανάστες, τους πρόσφυγες και τους Ρομά κατοίκους από κάθε άλλη περιοχή του Ηρακλείου.

Σχετικά με το τρίτο ερευνητικό ερώτημα, το οποίο αναφέρεται **στο ποιος είναι υπεύθυνος για την επίλυση των προβλημάτων**, η τοπική αυτοδιοίκηση θεωρείται από όλους τους φορείς αρμόδια για την επίλυση των προβλημάτων, που υπάρχουν στην συνοικία. Αξίζει να σημειωθεί ότι η πλειοψηφία των συμμετεχόντων της συνέντευξης, προβληματίζεται με την αδράνεια της τοπικής αυτοδιοίκησης στο να προωθήσει την ανάπλαση της Αγίας Τριάδας, κάτι το οποίο θα

μπορούσε να έχει υλοποιηθεί ήδη, μέσω του Ευρωπαϊκού Προγράμματος “Καιρός”. Διακρίθηκε, επίσης, απογοήτευση κάποιων ερωτώμενων για την αδράνεια της Πολιτείας στο να διαμορφωθεί η περιοχή αυτή, η οποία έχει δυνατότητες να αποτελέσει πόλο έλξης τουρισμού, λόγω της ιστορίας της και του πολιτισμικού της χαρακτήρα.

Παρότι η τοπική αυτοδιοίκηση βρίσκεται σε αδράνεια για την αντιμετώπιση των συλλογικών προβλημάτων - βάσει των λεγομένων των ερωτώμενων- οι κοινωνικές υπηρεσίες και οι τοπικοί φορείς δραστηριοποιούνται ενεργά για την επίλυσή τους. Κάτι το οποίο αναφέρεται στο τελευταίο ερευνητικό ερώτημα, για το **ποιες είναι οι δράσεις των φορέων**. Αρχικά ο Περιβαλλοντικός Σύλλογος ιδρύθηκε με σκοπό να συμβάλλει στην ανάπτυξη και την αναζωογόνηση της Αγίας Τριάδας. Ο ίδιος έχει μία καθαρά διεκδικητική σχέση με την δημοτική αρχή, όπως ειπώθηκε και σε μία από τις συνεντεύξεις, ασκεί πίεση για την επίλυση διάφορων ζητημάτων που αφορούν τεχνικά και πολεοδομικά θέματα. Αξίζει να διευκρινιστεί ότι τα προβλήματα που παρουσιάζονται στην υπό μελέτη συνοικία και οι προσπάθειες για την επίλυσή τους δεν αντλήθηκαν από κάποια είδους βιβλιογραφική πηγή, αλλά βασίζονται στις μαρτυρίες των εκπροσώπων. Ένας άλλος τοπικός φορέας που διαδραματίζει ενισχυτικό ρόλο είναι η εκκλησία, η οποία δραστηριοποιείται με διάφορους τρόπους, όπως η οργάνωση συσσιτίων, η πληρωμή λογαριασμών των κατοίκων κ.α. Εκτός από τους τυπικούς φορείς, εντοπίζονται και άτυπες ομάδες, που επιθυμούν να βοηθήσουν στη βελτίωση των συνθηκών της κοινότητας, όπως ένας κάτοικος ο οποίος έχει συσπειρώσει μία ομάδα ατόμων με σκοπό τον καλλωπισμό της συνοικίας. Αναφορικά με τη δραστηριοποίηση των κοινωνικών υπηρεσιών, εκτός από την παροχή προνοιακών επιδομάτων, το Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων και το Κέντρο Κοινωνικής Φροντίδας και Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων και το Κέντρο Κοινότητας παρέχουν σημαντικές υπηρεσίες για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών. Πάραυτα, αποτυπώνεται ολοφάνερα ότι η επιδοματική πολιτική δεν αρκεί για την ουσιαστική βελτίωση ζωής των ατόμων, κάτι που επαληθεύεται σε μεγάλο βαθμό από τους συμμετέχοντες στην έρευνα. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, υπάρχουν κάποια τμήματα του πληθυσμού, για τα οποία, ενδεχομένως, ένα επίδομα να συνεπάγεται στη βελτίωση των συνθηκών της ζωής τους. Όμως, για πολίτες, οι οποίοι μπορεί να είναι άνεργοι, να έχουν κάποια ασθένεια και να μην έχουν τη δυνατότητα να εργαστούν, να έχουν περιορισμένη σίτιση και να ζουν σε δυσμενείς στεγαστικές συνθήκες ή να είναι κοινωνικά αποκλεισμένοι, τα επιδόματα συνδέονται με την απλή επιβίωσή τους και τη διαίωσιση της κατάστασής τους και όχι στη βελτίωση των συνθηκών ζωής τους και στην απόκτηση μίας ποιοτικής ζωής (Αποστόλου, 2022). Βάσει όσων ειπώθηκαν σχετικά με την επιδοματική πολιτική χρειάζεται να τονιστεί ότι η επιδοματική πολιτική δεν φαίνεται να επιλύει το ζήτημα της αποστέρησης και

κατ' επέκταση της φτώχειας. Αντίθετα ενδεχομένως το παρατείνει, καθώς δεν αναζητούνται λύσεις για τις επιπτώσεις του φαινομένου τις ανεργίας και παράλληλα δεν ενισχύονται πολιτικές για την εύρεση εργασίας. Χρειάζεται να τονιστεί σε αυτό το σημείο η συσχέτιση των παραπάνω με τις πρακτικές της Ριζοσπαστικής Κοινωνικής Εργασίας, καθώς η ίδια αποβλέπει στην κοινωνική αλλαγή, στην άμβλυνση των ανισοτήτων και συνεπώς στοχεύει στην εφαρμογή δράσεων με σκοπό την προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης και την ανατροπή εκμεταλλευτικών μηχανισμών. Ταυτόχρονα η ίδια αναπτύσσει δράσεις με σκοπό τη συσπείρωση και τον συντονισμό των κοινωνικών λειτουργιών, των φοιτητών, των ακτιβιστών και των εξυπηρετούμενων (Ιωακειμίδης, 2012).

6.2 Συμπεράσματα

Το πολυδιάστατο φαινόμενο της αποστέρησης φαίνεται να απασχολεί μία μεγάλη μερίδα ανθρώπων. Εκτός από τις επιπτώσεις του φαινομένου που αναλύθηκαν εκτενώς στο θεωρητικό μέρος της μελέτης, το ίδιο φαίνεται να αποτελεί λόγο καταπάτησης κάποιων από τα ακόλουθα θεμελιώδη δικαιώματα. Για αρχή καταπατάται το δικαίωμα στην αξιοπρέπεια (Άρθρο 1): είναι πασιφανές, ότι τα άτομα που ζουν σε άθλιες στεγαστικές συνθήκες, με περιορισμένα υλικά αγαθά, που παράλληλα είναι πιθανό να βρίσκονται σε πλήρη εξάρτηση από τα επιδόματα δεν μπορούν να έχουν μία αξιοπρεπή ζωή. Έπειτα αναιρείται το δικαίωμα στην ελευθερία και στην ασφάλεια (Άρθρο 3), καθώς το αίσθημα της ανασφάλειας και του φόβου φαίνεται να επικρατεί στην Αγία Τριάδα, τόσο λόγω των ακατάλληλων στεγαστικών υποδομών όσο και εξαιτίας παραβατικών συμπεριφορών που αναφέρθηκαν. Επιπροσθέτως, είναι φανερό ότι τα υψηλά ποσοστά ανεργίας και η χαμηλή οικονομική δραστηριότητα στην περιοχή, δεν επιτρέπουν στα άτομα να έχουν πρόσβαση στον τομέα της εργασίας, κάτι το οποίο αναφέρεται στο δικαίωμα στην Ελευθερία του επαγγέλματος και δικαίωμα προς εργασία (Άρθρο 23). Εκτός αυτών, παρά το θεμελιωμένο δικαίωμα που εξασφαλίζει την απαγόρευση των διακρίσεων (Άρθρο 21), η παραμέληση και η υποβάθμιση της υπό μελέτη κοινότητας συνδέεται άμεσα με τη διάκριση κατά της περιοχής συγκριτικά με άλλες περιοχές του Ηρακλείου, στις οποίες παρατηρείται περισσότερη αναβάθμιση. Τέλος, σύμφωνα με το Άρθρο 25 “ο καθένας έχει δικαίωμα σε ένα βιοτικό επίπεδο ικανό να εξασφαλίσει στον ίδιο και στην οικογένεια του υγεία και ευημερία, και ειδικότερα τροφή, ρουχισμό, κατοικία, ιατρική περίθαλψη, όπως και τις απαραίτητες κοινωνικές υπηρεσίες. Έχει ακόμα δικαίωμα σε ασφάλιση για την ανεργία, την αρρώστια, την αναπηρία, τη χηρεία, τη γεροντική ηλικία, όπως και για όλες τις άλλες περιπτώσεις που στερείται τα μέσα της συντήρησής του, εξαιτίας περιστάσεων ανεξαρτήτων της θέλησής του”,

δικαιώματα που κατά βάση καταπατώνται στη συνοικία της Αγίας Τριάδας. Με βάση τα παραπάνω άρθρα, αναδεικνύεται ότι όσο το φαινόμενο της αποστέρησης εξακολουθεί να πλήττει οποιαδήποτε κοινότητα, καταπατώνται πολύ σημαντικά δικαιώματα των ανθρώπων, κάτι το οποίο χρήζει άμεσης αντιμετώπισης.

6.3 Προτάσεις

Τέλος, θα αποτελούσε παράλειψη σε αυτό το σημείο να μην αναφερθούν προτάσεις των ερευνητριών για το θέμα υπό διερεύνηση. Αναλυτικότερα, κρίνεται αναγκαία μία παρέμβαση ανθρωποκεντρικού χαρακτήρα. Βάσει της θεωρίας του Warf- μια κοινοτική παρέμβαση μπορεί να υλοποιείται με δύο τρόπους. Ο πρώτος τρόπος αποτελεί η πρόσκληση από την κοινότητα, όπως από κάποιο φορέα που δραστηριοποιείται στην περιοχή (στην προκειμένη περίπτωση ο Περιβαλλοντικός Σύλλογος). Ο δεύτερος τρόπος είναι να προσεγγίζουν τα κοινοτικά στελέχη την εκάστοτε κοινότητα, κατόπιν εντολής από την οργάνωση που εργάζονται και να την ενημερώσουν για τους λόγους και τα κίνητρα της παρέμβασης τους (Σταθόπουλος, 2017). Για την πραγματοποίηση των παρεμβάσεων, είναι απαραίτητο να συλλεχθούν οι ήδη υπάρχουσες πηγές που διαθέτει η κοινότητα και παράλληλα να αναζητηθούν νέες πηγές έξω από τα όρια της κοινότητας, όπως κάποια περιφερειακή χρηματοδότηση κτλ. Η συγκεκριμένη παρέμβαση θεωρείται ανθρωποκεντρικού χαρακτήρα, διότι οι κοινωνικοί λειτουργοί δουλεύουν μαζί με τα άτομα και όχι για άτομα, συγκεκριμένα προτείνεται ένα μοντέλο κοινοτικής ανάπτυξης. Βάσει του κοινοτικού μοντέλου της κοινοτικής ανάπτυξης, οι κοινωνικοί λειτουργοί καλούνται να φέρουν στην επιφάνεια τις πραγματικές ανάγκες των κατοίκων μίας κοινότητας και στην προκειμένη περίπτωση των κατοίκων της Αγίας Τριάδας. Εκτενέστερα, εφόσον οι επαγγελματίες έχουν βρει τα δυνατά σημεία της κοινότητας, όπως τους πόρους και το κοινωνικό κεφάλαιο που διαθέτει, καλούνται να αναπτύξουν τις δεξιότητες των κατοίκων, ώστε οι ίδιοι να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν και να μπορούν να επιλύσουν τα προβλήματα που τους απασχολούν. Να σημειωθεί ότι με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της εν λόγω συνοικίας, δηλαδή το μεγάλο ποσοστό κατοίκων που ανήκουν στην τρίτη και τέταρτη ηλικία και την εγκατάσταση αρκετών μεταναστών και Ρομά κατοίκων, κρίνεται αναγκαία η προώθηση της ενεργού γήρανσης, αλλά και πρακτικών που αντιστοιχούν στη διαπολιτισμική κοινωνική εργασία. Η "ενεργός γήρανση" ορίζεται ως η διαδικασία κατά την οποία οι δυνατότητες για υγεία, συμμετοχικότητα και ασφάλεια, βελτιώνονται με απώτερο σκοπό την ποιοτική διαβίωση των ατόμων (People behind, 2017). Η διαπολιτισμική κοινωνική εργασία αναφέρεται σε πρακτικές, οι οποίες δεν στοχεύουν στην αφομοίωση των ατόμων με διαφορετική καταγωγή

και κουλτούρα, αλλά στην αρμονική ένταξή τους με το υπόλοιπο σύνολο της κοινότητας, με σκοπό την άμβλυνση των διακρίσεων σε βάρος φτωχών μειονοτήτων. Τέλος θα αποτελούσε παράλειψη να μην αναφερθεί η αναγκαιότητα της συσπείρωσης ομάδων αυτοοργάνωσης, καθώς ως βασικό σκοπό έχουν αντιμετώπιση των συλλογικών προβλημάτων. Ένα βασικό χαρακτηριστικό της αυτοοργάνωσης αποτελεί η αμοιβαία υποστήριξη μεταξύ των ατόμων, οι σκοποί της αυτοοργάνωσης αναπροσαρμόζονται ανάλογα με τις ανάγκες, στην προκειμένη περίπτωση δηλαδή η καταπολέμηση του φαινομένου της αποστέρησης. Εξάλλου η αυτοοργάνωση συχνά χρησιμοποιείται ως μέσο για τη καταπολέμηση της φτώχειας και την ενδυνάμωση (Khasnabis et al, 2010).

Βιβλιογραφία

Ελληνική

Έντυπη

1. Γιάννου, Δ., Ferguson, I., Jones, C, Lavallete, M., Μπιθυμήτρης, Γ., Παπαδάκη, Ε., Πενταράκη, Μ., Penketh, L., Σιακαβέλλα, Ε., Σπανέας, Σ. & Τελώνη, Δ – Δ. (2012) *Κοινωνική Εργασία για την Κοινωνική Δικαιοσύνη* Ιωακειμίδης (επιμ). 251, 255 – 256. ΙΩΝ
2. Ζαϊμάκης Ι., (2012) *Κοινοτική εργασία και τοπικές κοινωνίες*. Αθήνα: Πλέθρον
3. Σταθόπουλος, Π – Α. *Κοινοτική Εργασία Στρατηγικές, Μέθοδοι, Τακτικές*. 129-130, 199. (2^η εκδ). Αθήνα: Παπαζήσης

Ηλεκτρονική

4. Arma. (2018). *Η ιστορική κιζιλ ή ζύλινη τάμπια του μεγάλου κάστρου, της Λιάνας Σταρίδα*. Ανακτήθηκε από: https://amak.gr/index.php/aporseis/1755-i-istoriki-kizil-i-ksylini-tampia-tou-megalou-kastrou-tis-lianas-starida?fbclid=IwAR12aEzmJNngoLIKpBRE3YkwX_JnhQ_uAU7L6vREXaU7v3wKhn5706947aU [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 25/9/2023]
5. Αράπογλου, Β., Μαλούτας, Θ., Σιατίτσα, Δ.& Σπυρέλλης, Σ. (χ.χ.). Χαρτογράφηση της πολλαπλής αποστέρησης στην Περιφέρεια Κρήτης. *Περιφερειακού Παρατηρητήριου Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Κρήτης*. Ανακτήθηκε από: https://socialobservatory.crete.gov.gr/gallery/Yliko_Ekdiloseon/19_11_21/Arxeia/arapoglu_u191121.pdf [Ημερομηνία Πρόσβασης: 15/11/2022]
6. Δήμος Ηρακλείου (χ.χ.) Ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης για την Αγία Τριάδα: «από την έρευνα στην πράξη. *Ευρωπαϊκά προγράμματα Δήμος Ηρακλείου*. Ανακτήθηκε από : <https://www.heraklion.gr/municipality/kairos/integratedactionplan.html> [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 25/9/2023]
7. ΔΙΚΤΥΟ ΚοινΣΕπ (2023) *Αντιμετωπίζοντας τη Φτώχεια και την Αποστέρηση. Πολιτικές Χωρικού Κοινωνικού Σχεδιασμού για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη*. Ανακτήθηκε από: <https://koinsep.org/%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BC%CE%B5%CF%84%CF%89%CF%80%CE%AF%CE%B6%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B1%CF%82-%CF%84%CE%B7-%CF%86%CF%84%CF%8E%CF%87%CE%B5%CE%B9%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%B7%CE%BD->

[%CE%B1/?fbclid=IwAR03CWOI9AeI1XBi8KH2YgaNgoiOJQEZQd6uNABZ3mnM30_Aq_g_Nn3dz9Jc](#) [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 25/8/2023]

8. Ελληνική Δημοκρατία (2011) Εφημερίς της Κυβερνήσεως (Αρ. Φύλλου 2122) ΕΝΟΤΗΤΑ Ε΄: ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ, ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ. Ανακτήθηκε από: https://www.heraklion.gr/files/items/2/2696/oey_dimoy_irakleioy.pdf?rnd=1350017508 [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 25/10/2023]
9. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ (2006) ΣΥΝΘΕΣΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡΙΘΜΟΣ: 561 (Απόσπασμα από το πρακτικό αριθμ. 16) Ανακτήθηκε από: <https://www.heraklion.gr/files/items/4/4441/2006syn16apofasi561.pdf?rnd=1207893773>
10. Ελληνική Στατιστική Αρχή (2021) *Υλική και Κοινωνική Στέρηση και Συνθήκες Διαβίωσης 2021*. Στατιστικές. Ανακτήθηκε από: <https://www.statistics.gr/infographic-living-conditions-2021?fbclid=IwAR0mFwsdLgp3McVZMTQ9GyWXzCyyrststpxb8W042uhW8SwUdwdULVn3Fro> [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 23/7/2023]
11. Ελληνική Στατιστική Αρχή (2022) *ΥΛΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΤΕΡΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ. Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών: Έτος 2021 (Περίοδος αναφοράς εισοδήματος: Έτος 2020)*. Ελληνική Στατιστική Αρχή. Ανακτήθηκε από: <https://www.statistics.gr/documents/20181/3aa9c91f-cf52-375b-dc0b-6310e09ce5c1>. [Ημερομηνία Πρόσβασης: 7/11/2022]
12. Ελληνική Στατιστική Αρχή. (2018). *ΥΛΙΚΗ ΣΤΕΡΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών: Έτος 2017 (Περίοδος αναφοράς εισοδήματος 2016)*. Ελληνική Στατιστική Αρχή. Ανακτήθηκε από: <https://www.statistics.gr/documents/20181/a08ebe8c-c675-4a06-a0db-397d180ef7f6> [Ημερομηνία Πρόσβασης: 8/11/2022]
13. Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο (2020) Κώδικας Δεοντολογίας και Καλής Πρακτικής Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου. *Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο* Σελ 13. Ανακτήθηκε από: <https://hmu.gr/sites/default/files/docs/KODIKAS%20DEONTOLOGIAS%20-%20ELMEPA%2020200504.pdf>. [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης: 10/12/2022]
14. Ζαϊμάκης, Γ., Ράτσικα, Ν. & Κοκκίνου, Χ. (2022). Εντοπισμός και Ανάλυση Θυλάκων Τοπικής Αποστέρησης & Φτώχειας Τοπική Εκτίμηση της Αποστέρησης: Πιλοτικές Έρευνες Πεδίου σε Επιλεγμένους Αγροτικούς Θύλακες. *Περιφεριακό Παρατηρητήριο Φτώχειας και*

- κοινωνικής ένταξης 12 – 13 (3ος Ερευνητικός άξονας) 10-17. Ανακτήθηκε από: <https://socialobservatory.crete.gov.gr/gallery/Researches/Deliverable%20P12-13.pdf?fbclid=IwAR3p6r41ZG6KvTiTE9JInRtSNjDNENDnGga3AFPJ36vnyW-GhH3WXA8gdg64>. [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 15/9/2023]
15. Ζαϊμάκης, Ι., Μισσός, Β., Παπαθεοδώρου, Χ. & Παπαναστασίου, Σ. (2021). Εισόδημα & Συνθήκες Διαβίωσης των Νοικοκυριών στην Κρήτη. Έκθεση Αποτύπωσης Υφιστάμενης Κατάστασης. Περιφερειακό Παρατηρητήριο κοινωνικής Ένταξης. *Περιφερειακό Παρατηρητήριο Φτώχειας και Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Κρήτης*. Σελ. 7-13 Ανάκτηση από: https://socialobservatory.crete.gov.gr/index.php?com=research&id=1&fbclid=IwAR0wQgQE3zoQE0fruPOBOiaGQx_hvfK0LLAYCuDwyxE3IRBZEK00alna7hY [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης: 8/11/2022]
16. Ίσαρη, Φ. & Πούρκος, Μ. (2015). Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας: Εφαρμογές στην Ψυχολογία και στην Εκπαίδευση. Κισσέογλου, Ν. & Μιχαλόπουλος, Α (Επιμ). *Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών*. Σελ. 92. Ανακτήθηκε από: [Kallipos: Εισαγωγή στην Ποιοτική Έρευνα](#) [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 25/11 /2022]
17. Μπιτσάκος, Ν. & Αμπατζόγλου Α., (2017) *Η μαθητική διαρροή στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Απόψεις διευθυντών του νομού Ηρακλείου Κρήτης: 3ο Πανελλήνιο Επιστημονικό Συνέδριο Ανθρωπιστικές Επιστήμες, Εκπαίδευση, Κοινωνία και Πολιτική Παιδεία. 5-7 Μαΐου 2017, Πρακτικά (σ. 636-644), Ηράκλειο: Ινστιτούτο Ανθρωπιστικών & Κοινωνικών Επιστημών (IAKE)*. Ανακτήθηκε από: https://www.researchgate.net/publication/330728335_E_mathetike_diarroe_sten_Protobathmia_kai_Deuterobathmia_Ekpaideuse_Apopseis_diethynton_tou_nomou_Erakleiou_Kretes [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης: 14/11/2022]
18. Ο Συνήγορος του Πολίτη (Χ.Χ). *Φτώχεια*. Ανακτήθηκε από: <https://www.synigoros-solidarity.gr/467/ftoxia> [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης: 5/11/2022]
19. Οικονομική & Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος (2020) *Στο 64% ο κίνδυνος φτώχειας σε νοικοκυριά πολύ χαμηλής έντασης εργασίας*. Ανακτήθηκε από: <https://www.oke.gr/el/sto-64-o-kindynos-ftoheias-se-noikokyria-poly-hamilis-entasis-ergasias> [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 28/8/2023]
20. Παπαθεοδώρου, Χ., Ζαϊμάκης Ι., Μισσός, Β. & Παπαναστασίου, Σ. (2021) Εισόδημα και Συνθήκες Διαβίωσης των Νοικοκυριών στην Κρήτη: Έκθεση Αποτύπωσης Υφιστάμενης Κατάστασης. *Εθνικό Παρατηρητήριο Φτώχειας και Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρεια Κρήτης. 1ος Ερευνητικός Άξονας, 7-13*. Ανακτήθηκε από:

<https://socialobservatory.crete.gov.gr/gallery/Researches/A%201%20D%201.pdf?fbclid=IwAR08Tc7vPLBuuXqGnuHgcWcbOMYrJKs8SFjCaPFX1uM7PrMPtDuwe1b7U2M>
[Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 28/8/2023]

21. Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης περιφέρειας Κρήτης (2020). *Στατιστικά με μια ματιά. Στατιστικά και χάρτες*. Ανακτήθηκε από: <https://socialobservatory.crete.gov.gr/index.php?com=qstats&id=40&fbclid=IwAR1UfN337lmQA3BbWI5PyP1H70su6h-p8sXhMHkSoWpP2yP1yQtq1gFV0EA> [Ημερομηνία Πρόσβασης: 19/11/2022]
22. Πλόες (2022, Απρίλιος) Αφιέρωμα στη σχολική διαρροή. *Εταιρία Ψυχοκοινωνικών Μελετών*, 6, 22-35. Ανακτήθηκε από: https://ploes.org.gr/wordpress/wp-content/uploads/2022/04/NL-ploes_Apr_22_web.pdf [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 25/8/2023]
23. Τσιώλης, Γ. (2017) ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΟΙΟΤΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ. *Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο*. Ανακτήθηκε από: http://www.amarkos.gr/material/Thematic_Analysis.pdf
24. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ (2023, Μάιος 8) ΥΛΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΤΕΡΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών: Έτος 2022 (Περίοδος αναφοράς εισοδήματος: Έτος 2021) *ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ*. Ανακτήθηκε από: <https://www.statistics.gr/documents/20181/c8d07407-ee29-d2c2-5a89-088d6fec64df>
[Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης: 15/8/2023]
25. Φιλίππακοπούλου Θ. - Π. (2020) *Η διαγενεακή μεταβίβαση της αποστέρησης ανάμεσα σε τρεις γενεές: Το παράδειγμα των Καλαβρύτων (Μεταπτυχιακή διατριβή, Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο) Πέργαμος*. Ανακτήθηκε από: <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2969953/file.pdf>. [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης: 20/9/2023]

Ξενόγλωσση

Έντυπη

26. Freyre, P. (1972) *Η αγωγή του Καταπιεζόμενου Κρητικός Γ.* (επιμ) Σταύρου Ά. (μετ.). σ. 11. Αθήνα: ΚΕΔΡΟΣ
27. Payne, M. (2022) *Σύγχρονη Θεωρία της Κοινωνικής Εργασίας*. Ράτσικα, Ν., Κούτρα, Κ, (επιμ). (Τσολάκη, Β. μετ.). σ 545, 636, 641 – 642. Αθήνα: Δίσιγμα

Μελέτη των χαρακτηριστικών της αποστέρησης στη συνοικία της Αγίας Τριάδας:
Η εκτίμηση των φορέων

28. Banks, S. (2015) *Ηθική και Αξίες στην Κοινωνική Εργασία*. Χατζηφωτίου, Μ (μετ.). Κουλεντιανού, Μ & Χατζηφωτίου, Σ (επιμ.). σ. 255 – 256, 265. Αθήνα: Gutenberg.

Ηλεκτρονική

29. Alqassim, A., & El-Setouhy, M. (2022) Impact of poverty on health. *Healthcare Access - New Threats, New Approaches*. Intech Open.: Ανακτήθηκε από: [Impact of Poverty on Health | IntechOpen](#) [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης: 17/12/2022]
30. Bird, K. (2019) Addressing Spatial Poverty Traps. *Chronic Poverty Advisory Network*. Ανακτήθηκε από: <https://www.un.org/development/desa/dspd/wp-content/uploads/sites/22/2019/03/Spatial-poverty-traps-policy-responses-2019.pdf>
31. Bloxham, L. (2023, Ιούνιος 19). *The vicious cycle of poverty explained*. Concern Worldwide. Ανακτήθηκε από: <https://www.concern.org.uk/news/vicious-cycle-poverty-explained> [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 25/9/2023]
32. Brunt, H., Barnes J., Jones S. J, Longhurst, J.W.S., Scally G. & Hayes E. (2016) Air pollution, deprivation and health: understanding relationships to add value to local air quality management policy and practice in Wales, UK, *Journal of Public Health* 39 (3), 485–497, Ανακτήθηκε από: <https://doi.org/10.1093/pubmed/fdw084> [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 12/9/2023]
33. Building Better Opportunities (χ,χ) *What is social inclusion?* Community Fund. Ανακτήθηκε από: <https://bbostaffs.org/knowledge-advice/what-is-social-inclusion/#:~:text=Some%20of%20which%20include%20factors,poor%20housing%2C%20and%20financial%20hardship> [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 13/9/2023]
34. Burdett, M (2021, Μάϊος 18) *Introduction to urban social deprivation* Geography Case Study. Com. Ανακτήθηκε από: <https://www.geographycasestudy.com/introduction-to-urban-social-deprivation/> [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης: 12/8/2023]
35. Cambridgeshire Insight (2020) *Economic Deprivation Index*. Ανακτήθηκε από : <https://www.data.gov.uk/dataset/3d2113bd-5a1d-4fcf-8ad0-988809943ebc/economic-deprivation-index> [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 25/9/2023]
36. Centre for the Use of Research and Evidence in Education (χ.χ) *The Evidence People Deprivation and education*. Ανακτήθηκε από: http://www.curee.co.uk/node/4835?fbclid=IwAR0U5QH8ICoaBO4s0vcl_LN4cj96j-0UQFZap1ZwcUH6ZMwWbdKP7n7CEVM#:~:text=Deprivation%20can%20leave%20young%20people,health%20and%20social%20well%2Dbeing

37. Centre. (2019, Σεπτέμβριος 24). *The 'knock-on effect' of local deprivation and social fragmentation on wellbeing*. What Works Wellbeing. Ανακτήθηκε από: https://whatworkswellbeing.org/blog/the-knock-on-effect-of-local-deprivation-and-social-fragmentation-on-individual-wellbeing/?fbclid=IwAR2YkBciDizuK4muvf37_yqoSFsANe4jcBNTNojasZilv6OGqSc5OruIvfU [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 2/9/2023]
38. Chandola, T., & Conibere, R. (2015). Social exclusion, social deprivation and health. J. D. Wright (Επιμ.), *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences* 2η έκδοση (285–290). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-097086-8.14087-5> [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 20/8/2023]
39. Chigangaidze, R. K., Mafa, I., Simango, T. G., & Mudehwe, E. (2023). Establishing the relevance of the ubuntu philosophy in social work practice: Inspired by the ubuntu world social work day, 2021 celebrations and the ifsw and iassw's (2014) global definition of social work. *International Social Work*, 66(1), 6–20. Ανακτήθηκε από: <https://doi.org/10.1177/00208728221078374> [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 25/8/2023]
40. Cookson, R., Doran, T., Asaria, M., Gupta, I. & Mujica, F. P. (2021) The inverse care law re-examined: a global perspective. *HEALTH POLICY*, 397 (10276), pp828-838. Ανακτήθηκε από : [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(21\)00243-9/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(21)00243-9/fulltext) [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης: 19/12/2022]
41. Cookson, R., Doran, T., Asaria, M., Gupta, I., & Mujica, F. P. (2021). The inverse care law re-examined: A global perspective. *The Lancet*, 397(10276), 828–838. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(21\)00243-9](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(21)00243-9) [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 2/7/2023]
42. DatAnalysis. (2022, Μάρτιος 4). Σκόπιμη ή κατά κρίση δειγματοληψία. *DatAnalysis*. <https://datanalysis.net/research-design/skopimi-i-kata-krisi-deigmatolipsia/>
43. Euro Health Net (2019) Ανισότητες στην υγεία στην Ευρώπη *Euro Health Net*. Ανακτήθηκε από : https://eurohealthnet.eu/wp-content/uploads/documents/2019/191023_Factsheet_HealthEquityEU_WebLayout_Greek.pdf. [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 25/9/2023]
44. European Association of School of Social Work (2021) Practicing Social Work in Deprived Communities: Competencies, Methods, and Techniques (Opačić, A. ed.). *Springer International Publishing*, 170-171, 181-182, 248. Ανακτήθηκε από:

<https://doi.org/10.1007/978-3-030-65987-5> [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 30/8/2023]

45. European Centre for the Development of Vocational Training. (χ.χ) *Early leaving from education and training*. Ανακτήθηκε από: [Early leaving from education and training | CEDEFOP \(europa.eu\)](#) [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης: 27/11/2022]
46. Fisher, R. (2020) Tackling the inverse care law. Analysis of policies to improve general practice in deprived areas since 1990. *The Health Foundation*. Ανακτήθηκε από: [Tackling the inverse care law - The Health Foundation](#) [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης: 15/12/2022]
47. Fisher, R., Allen, L. & Malhotra, A. - M. (2022) *Tackling the inverse care law Analysis of policies to improve general practice in deprived areas since 1990*. The Health Foundation. Ανακτήθηκε από: <https://www.health.org.uk/publications/reports/tackling-the-inverse-care-law> [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης: 2/8/2023]
48. Health inequalities portal (χ.χ) *Σχετικά με τις ανισότητες στην υγεία*. Ανακτήθηκε από: https://health-inequalities.eu/el/health-inequalities/?fbclid=IwAR1ZaiBc4AK_a59-DoBwQPWKj6wkWZcTFydJdozrqe80s-or--Cs_6eWQX4 [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης: 1/9/2023]
49. Health Organization for Economic Co-operation and Development (2012). *Equity and Quality in Education: Supporting Disadvantaged Students and Schools*. pp.16-23. Ανακτήθηκε από: [Equity and Quality in Education : Supporting Disadvantaged Students and Schools | OECD iLibrary \(oecd-ilibrary.org\)](#) [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης : 13/11/2022]
50. *International Federation of Social Workers (2010) POVERTY ERADICATION AND THE ROLE FOR SOCIAL WORKERS*. Ανακτήθηκε από: <https://www.ifsw.org/poverty-eradication-and-the-role-for-social-workers/> [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 27/7/2023]
51. *International Federation of Social Workers (2014) The Global Definition of Social Work*. Ανακτήθηκε από: <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/> [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 27/9/2023]
52. Ioakimidis V. (χ.χ) A guide to radical social work. (2016, Μάιος 24). *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/social-care-network/2016/may/24/radical-social-work-quick-guide-change-poverty-inequality> [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 28/7/2023]

53. Janse, B. (2023, Οκτώβριος 10). *Relative deprivation theory(Rdt)*. Toolshero. Ανακτήθηκε από: <https://www.toolshero.com/sociology/relative-deprivation-theory/> [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 25/8/2023]
54. Kapur, R. (2021) Understanding the Meaning and Significance of Educational Deprivation *Research Gate* [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 25/9/2023]
55. Kawachi, I., Kennedy, B. P., & Wilkinson, R. G. (1999). Crime: Social disorganization and relative deprivation. *Social Science & Medicine* (1982), 48(6), 719–731. [https://doi.org/10.1016/s0277-9536\(98\)00400-6](https://doi.org/10.1016/s0277-9536(98)00400-6) [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 27/7/2023]
56. Keene, D. E.& Padilla, M, B. (2014). Spatial stigma and health inequality. *Critical Public health*. 24 (4) P 393. Ανακτήθηκε από: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09581596.2013.873532> [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης: 10/11/2022]
57. Lloyd (2007) Overarching Strategy on Understanding ‘Harder to Reach’ Groups and Breaking the Cycle of Deprivation *Oxfordshire County Council* [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 27/7/2023]
58. Martinez, H. (2022) WHAT IS SOCIAL EMPOWERMENT? EMPOWERMENT DEFINITION & THEORY *UNITED WAY OF THE NATIONAL CAPITAL AREA* [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 27/7/2023]
59. McElroy, E., McIntyre, J. C., Bentall, R. P., Wilson, T., Holt, K., Kullu, C., Nathan, R., Kerr, A., Panagaki, K., McKeown, M., Saini, P., Gabbay, M., & Corcoran, R. (2019). Mental health, deprivation, and the neighborhood social environment: A network analysis. *Clinical Psychological Science*, 7(4), 719–734. <https://doi.org/10.1177/2167702619830640>. [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 26/7/2023]
60. Miller, A. (2022, Απρίλιος 19) *Social workers’ roles in helping the poor*. Chron. Ανακτήθηκε από: <https://work.chron.com/social-workers-roles-helping-poor-24938.html> [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 27/8/2023]
61. Momo, M. S. M., Cabus, S. J., & Groot, W. (2021). Household deprivation and the intergenerational correlation of education: An analysis of developing countries. *International Journal of Educational Research*, 109. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2021.101797> [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 26/8/2023]
62. National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine; Division of Behavioral and Social Sciences and Education; Committee on Population; Committee on Understanding the Well-Being of Sexual and Gender Diverse Populations. (2020). *Understanding the well-*

- being of lgbtqi+ populations* (J. White, M.-J. Sepúlveda, & C. J. Patterson, Επιμ.). National Academies Press (US). Ανακτήθηκε από: [10.17226/25877](https://doi.org/10.17226/25877) [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 23/7/2023]
63. Newburn, T. (2016). *Social disadvantage, crime, and punishment* (H. Dean & L. Platt, Επιμ.; σσ. 322–340). Ανακτήθηκε από: https://eprints.lse.ac.uk/68133/1/Newburn_Social%20Disadvantage%20and%20Crime.pdf [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 3/7/2023]
64. Northern Ireland Statistics and Research Agency (2021) *A Scoping Review of the Literature on Poverty in Northern Ireland* Department of Communities [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 23/7/2023]
65. Nottingham insight. (χ.χ.). *Deprivation and poverty*. Ανακτήθηκε από: <https://www.nottinghaminsight.org.uk/themes/deprivation-and-poverty/> [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 21/7/2023]
66. Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (2015) *The Correlation between Racism and Poverty: Income Inequality, Education and Access to Technology* Thirteen Session on the Intergovernmental Working Group on the Effective Implementation of the Durban Declaration and the Programme of Action. Ανακτήθηκε από: <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Racism/IWG/Session13/StatementJotakaEaddy.docx> [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 22/7/2023]
67. Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (1948, Δεκέμβριος 10) *ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ* Ανακτήθηκε από: <https://e4k4c4x9.rocketcdn.me/el/wp-content/uploads/sites/5/2019/05/grk.pdf> [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 19/7/2023]
68. Olltux. (2021, Μάρτιος 4). *Social work and community development* . Our Lady of the Lake University. Ανακτήθηκε από: <https://onlineprograms.ollusa.edu/resources/article/social-work-and-community-development/> [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 19/7/2023]
69. People Behind (2017) *Τι είναι η ενεργός Γήρανση*. Ανακτήθηκε από: <https://www.peoplebehind.gr/single-post/2017/09/05/%CE%A4%CE%B9-%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9-%CE%B7-%CE%B5%CE%BD%CE%B5%CF%81%CE%B3%CF%8C%CF%82-%CE%B3%CE%AE%CF%81%CE%B1%CE%BD%CF%83%CE%B7> [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 19/7/2023]

70. PRAXIS (χ.χ) ΠΟΙΟΙ ΕΙΜΑΣΤΕ. Ανακτήθηκε από: <https://praksis.gr/about/> [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης 19/7/2023]
71. Public Health Scotland (2021, Δεκέμβριος 24) *Communities* Public Health Scotland Ανακτήθηκε από: <https://www.healthscotland.scot/health-inequalities/impact-of-social-and-physical-environments/communities?fbclid=IwAR2pUoTllbteEJengMcCqHxfd5rscor12UAOisfS2GuN4U YO3UZcpbg0GM> [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης: 2/8/2023]
72. Public Health Scotland (χ.χ) *Impact of deprivation on Health*. Ανακτήθηκε από: <https://www.healthscotland.scot/health-inequalities/impact-of-ill-health/impact-of-deprivation-on-health?fbclid=IwAR000JSgYahUe3oLYykiuOly49klsmsVjJfMe5 JZ1pvAmZBrqBvh 3G6uA> [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης: 2/8/2023]
73. Social Work Education and Practice (2021). Understanding Deprived Communities at the Global Level: Semantic, Operative and Theoretical Dimensions of the Phenomenon. Opačić, A. (ed) *Practicing Social Work in Deprived Communities*. Springer. p. 37 & p. 194. Ανακτήθηκε από: [Understanding Deprived Communities at the Global Level: Semantic, Operative and Theoretical Dimensions of the Phenomenon | SpringerLink](https://www.springer.com/9789400764444/chapter/10.1007/9789400764444_10) [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης: 25/11/2022]
74. Tawny, L. (2021, Ιούνιος 1). Radical and critical social work: Response to human rights and contribution to the evolution of the Role of Social Work (UK) *Medium* . Ανακτήθηκε από: <https://louisatawny.medium.com/radical-and-critical-social-work-response-to-human-rights-and-contribution-to-the-evolution-of-683c64bd5778>
75. Thompson, K. (2023, Μάϊος 10) *The effect of cultural deprivation on education—* ReviseSociology. Ανακτήθηκε από: <https://revisesociology.com/2014/02/15/the-effect-of-cultural-deprivation-on-education/> [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης: 2/8/2023]
76. Thomson DR, Kuffer M, Boo G, Hati B, Grippa T, Elsey H, Linard C, Mahabir R, Kyobutungi C, Maviti J, Mwaniki D, Ndugwa R, Makau J, Sliuzas R, Cheruiyot S, Nyambuga K, Mboga N, Kimani NW, de Albuquerque JP, & Kabarria C. (2020) Need for an integrated deprived area "slum" mapping system (IDEAMAPS) in low-and middle-income countries (LMICS). *Social Sciences*, 9 (5). Ανακτήθηκε από: [Social Sciences | Free Full-Text | Need for an Integrated Deprived Area “Slum” Mapping System \(IDEAMAPS\) in Low- and Middle-Income Countries \(LMICs\) \(mdpi.com\)](https://www.mdpi.com/2076-0762/9/5/911). [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης: 5/1/2022]

77. Tran, E., Blankenship, K., Whittaker, S., Rosenberg, A., Schlesinger, P., Kershaw, T., & Keene, D. (2020). My neighborhood has a good reputation: Associations between spatial stigma and health. *Health & Place*, 64. Ανακτήθηκε από: <https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2020.102392> [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης: 10/12/2022]
78. Tran, E., Blankenship, K., Whittaker, S., Rosenberg, A., Schlesinger, P., Kershaw, T., & Keene, D. (2020). My neighborhood has a good reputation: Associations between spatial stigma and health. *Health & place*, 64, 102392. <https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2020.102392> [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης: 29/8/2023]
79. Tudor Hart, J. (1971). The inverse care law. *The Lancet*, 297(7696), 405–412. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(71\)92410-X](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(71)92410-X) [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης: 2/8/2023]
80. Understanding Herefordshire (χ.χ.α) *Index of Multiple Deprivation (IMD)* Ανακτήθηκε από: https://understanding.herefordshire.gov.uk/inequalities/index-of-multiple-deprivation-imd/?fbclid=IwAR0yImI9TjILqkyKQbk92d6swvE4rQ_n-6OXNknvMvUvFZR1nEcSOoc630Y [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης: 2/8/2023]
81. Understanding Herefordshire (χ.χ.β) *Crime deprivation*. Ανακτήθηκε από https://understanding.herefordshire.gov.uk/inequalities/index-of-multiple-deprivation-imd/crime-deprivation/?fbclid=IwAR2a_QiTA0Ok1u3jafIdDqCelzL2MayjM3taJAbZDPNjO1UJZ3w5pzlvN34 [Ημερομηνία πρόσβασης: 17/8/2023]
82. Understanding Herefordshire (χ.χ.γ) *Employment deprivation*. Ανακτήθηκε από: <https://understanding.herefordshire.gov.uk/inequalities/index-of-multiple-deprivation-imd/employment-deprivation/?fbclid=IwAR1Wc7fy3RJz5iU3kF-0flN1BOmoVm43IgnFY91ryX5cU7J28EOzSphU1ro> [Ημερομηνία πρόσβασης: 17/8/2023]
83. Understanding Herefordshire (χ.χ.δ) *Health deprivation*. Ανακτήθηκε από: <https://understanding.herefordshire.gov.uk/inequalities/index-of-multiple-deprivation-imd/health-deprivation?fbclid=IwARIfWe8d8uYtwQv-UziSuVUxk6-OZXS7o3OfVz-PO3H1YyzdhhbpmjaAd0Jg> [Ημερομηνία πρόσβασης: 17/8/2023]
84. Understanding Herefordshire (χ.χ.ε) *Education and skills deprivation - Children and young people sub-domain*. Ανακτήθηκε από: <https://understanding.herefordshire.gov.uk/inequalities/index-of-multiple-deprivation->

[imd/education-and-skills-deprivation-children-and-young-people-sub-domain/?fbclid=IwAR2P0DBrmvnmkRQ6s-dHQEcHkQ5GxYYSILigwkkgHOIOHJ55ZdRo5kQ6A](https://understanding.herefordshire.gov.uk/inequalities/index-of-multiple-deprivation-imd/education-and-skills-deprivation-children-and-young-people-sub-domain/?fbclid=IwAR2P0DBrmvnmkRQ6s-dHQEcHkQ5GxYYSILigwkkgHOIOHJ55ZdRo5kQ6A) [Ημερομηνία πρόσβασης: 17/8/2023]

85. Understanding Herefordshire (χ.χ.ζ) *Living environment deprivation - Indoor living environment sub-domain*. Ανακτήθηκε από: <https://understanding.herefordshire.gov.uk/inequalities/index-of-multiple-deprivation-imd/living-environment-deprivation-indoor-living-environment-sub-domain/?fbclid=IwAR0DrcMzl2qWCJU6yyyyeaWtYwsCwIAyg9hqnv1wKU9K8Zv6zzIFmzc98KfM> [Ημερομηνία πρόσβασης: 17/8/2023]
86. Understanding Herefordshire (χ.χ.στ) *Barriers to housing sub-domain*. Ανακτήθηκε από: <https://understanding.herefordshire.gov.uk/inequalities/index-of-multiple-deprivation-imd/barriers-to-housing-sub-domain/?fbclid=IwAR21V558Cs-xrZT9GtsUqNasGNVhNKHSHLAax-yrbuU6tBHtrVNiO2P5qwA> [Ημερομηνία πρόσβασης: 17/8/2023]
87. Walker, I., & Pettigrew, T. F. (1984). Relative deprivation theory: An overview and conceptual critique. *British Journal of Social Psychology*, 23(4), 301–310. Ανακτήθηκε από: <https://doi.org/10.1111/j.2044-8309.1984.tb00645.x> [Ημερομηνία πρόσβασης: 1/8/2023]
88. Wong, P.-H. (2020). Economic deprivation: Approaches, causes, and consequences for violent conflicts. W. Leal Filho, A. M. Azul, L. Brandli, A. Lange Salvia, P. G. Özuyar, & T. Wall (Επιμ.), *Peace, Justice and Strong Institutions* (1–11). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-71066-2_70-1 [Ημερομηνία πρόσβασης: 17/8/2023]
89. World Health Organization (2010) *-Based Rehabilitation: CBR Guidelines*. Ανακτήθηκε από: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK310972/> [Ημερομηνία Τελευταίας πρόσβασης: 17/8/2023]
90. World Health Organization (2021) *Urban health..* Ανακτήθηκε από : <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/urban-health> [Ημερομηνία Τελευταίας Πρόσβασης: 6/12/2022]

Παράρτημα Ι

ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ ΜΕ ΦΟΡΕΙΣ/ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΟΥ/ΗΣ

Όνοματεπώνυμο	
Επάγγελμα	
Θέση στο φορέα	
Μορφωτικό επίπεδο	Συνεντευξιαζόμενου/ης Πατέρα Μητέρας
Χρόνια απασχόλησης	

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΦΟΡΕΑ/ΥΠΗΡΕΣΙΑ

Όνομα	
Σκοπός	
Αριθμός απασχολούμενων και ειδικότητες	
Χρόνια δραστηριοποίησης στην περιοχή	
Σε ποιους χρήστες απευθύνεται	
Αριθμός ωφελομένων	

1. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΚΑΙ Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ

- Ποιες είναι οι κύριες υπηρεσίες που παρέχετε;
- Ποια είναι η απήχηση των υπηρεσιών στην τοπική κοινωνία /αποτελεσματικότητα
- Ποια είναι τα κύρια χαρακτηριστικά των ωφελούμενων στην περιοχή σας (ανεργία/ ΑΜΕΑ/μετανάστες);
- Ποια είναι τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ωφελούμενοι/ες;
- Σε ποιες περιοχές κατοικούν κυρίως οι ωφελούμενοί/ές σας; (για κεντρικές υπηρεσίες)
Υπάρχει υπερεκπροσώπηση κάποιων περιοχών (για κεντρικές υπηρεσίες);
- Πόσο πιστεύετε ότι βοηθούν οι υπηρεσίες/προγράμματα στη βελτίωση της ζωής των κατοίκων/ αποφυγή αποστέρησης;
- Τι άλλο θα μπορούσε να βοηθήσει προς αυτήν την κατεύθυνση;
- Αναφέρατε στις σημαντικότερες δυσκολίες που αντιμετωπίζετε ως φορέας για την επίτευξη του έργου σας
- Ποιες είναι οι προτάσεις σας για την επίλυση αυτών των δυσκολιών;
- Υπάρχει συνεργασία με τοπική αυτοδιοίκηση;
- Είναι επαρκείς οι υποδομές/ πόροι για το έργο του φορέα;

2. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΑΝΑΓΚΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

2.1 Προβλήματα και Ανάγκες της Κοινότητας (Στέγαση, Εισόδημα, Απασχόληση)

- Θεωρείτε ότι υπάρχουν ελλείψεις ή ανάγκες των κατοίκων που δεν καλύπτονται; Αν ναι ποιες είναι αυτές; (σε επίπεδο δομών εκπαίδευσης/υγείας/ έργων/ υποδομών/ πάρκων/ δρόμων κ.λπ.)
- Υπάρχουν κοινωνικά προβλήματα στην περιοχή (χρήση ουσιών, παραβατικότητα, φτώχεια, αποστέρηση, πορνεία κ.ά.);
- Πως αξιολογείτε τις συνθήκες στέγασης στην περιοχή;

2.2 Οικονομία, Απασχόληση, Κοινωνική Οικονομία

- Πώς είναι η οικονομική κατάσταση στην περιοχή/ Ποιες μορφές απασχόλησης υπάρχουν κυρίως; Υπάρχει ανεργία;
- Ποιες είναι οι προοπτικές οικονομικής ανάπτυξης της περιοχής; Τι είδους ανάπτυξη θα θέλατε στην περιοχή και τι αλλαγές ενδεχομένως θα προτεινάτε;
- Υπάρχουν εγχειρήματα Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας στην περιοχή; Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί, Αγροτικοί, Γυναικείοι;
- Συμμετέχουν οι κάτοικοι σε προγράμματα κοινωνικής ένταξης ή συνεταιριστικές πρωτοβουλίες; Αν όχι ποια είναι τα εμπόδια συμμετοχής των πολιτών στα κοινά;
- Με ποιους τρόπους μπορεί να αυξηθεί η συμμετοχή τους;

2.3 Κοινωνική Φροντίδα

- Υπάρχουν πολλοί ωφελούμενοι κοινωνικών προγραμμάτων στην περιοχή; Θεωρείτε ότι το επίπεδο των παροχών είναι ικανοποιητικό; Τι άλλο μπορεί να γίνει για την κοινωνική τους ένταξη;
- Υπάρχουν εθελοντικές δράσεις στην περιοχή που διοργανώνονται από άλλους φορείς ή από ομάδες κατοίκων (π.χ. Εκκλησία, Κοινωνική Κουζίνα);

2.4 Κοινωνικές Σχέσεις/ Διακρίσεις

- Ποιες οι σχέσεις μεταξύ των κατοίκων της περιοχής σήμερα, υπάρχει αλληλοβοήθεια/αλληλεγγύη;
- Έχετε εντοπίσει κάποια προβλήματα προστριβών, εντάσεων και διαμαχών μεταξύ των κατοίκων της περιοχής ή ανάμεσα σε ιδιαίτερες κοινωνικές ομάδες;
- Υπάρχουν κοινωνικοί αποκλεισμοί; Έχετε εντοπίσει την ύπαρξη διακρίσεων σε βάρος κατηγοριών πληθυσμού;
-

2.5 Κοινωνική Καθημερινότητα/Ποιότητα ζωής/Περιβάλλον

- Πώς θα περιγράφατε τη ζωή στην κοινότητα;

- Ποιοι σύλλογοι δραστηριοποιούνται στην περιοχή και πόσο ενεργοί είναι;
- Οι κάτοικοι συμμετέχουν στα κοινά; Αν όχι γιατί;
- Πώς θα χαρακτηρίζατε το ιδιαίτερο φυσικό περιβάλλον της περιοχής; Υπάρχει Πράσινο; Χώροι Αναψυχής στη Φύση; Φροντίζεται η περιοχή από πλευράς καθαριότητας;
- Πώς θα μπορούσε να συμβάλει το περιβάλλον στη βελτίωση της ζωής; Έχετε κάποιες προτάσεις πάνω σε αυτό το ζήτημα;
- Οι υποδομές της κοινότητας (δρόμοι, πλατείες, πάρκα κλπ.) καλύπτουν τις ανάγκες των πολιτών;

2.6 Τοπική αυτοδιοίκηση/Κράτος

- Ποιος ο ρόλος και η λειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης στην περιοχή;
- Τι θα θέλατε να κάνει η Τοπική Αυτοδιοίκηση σε σχέση με τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η περιοχή;
- Είστε ικανοποιημένος/η από τη λειτουργία του κεντρικού κράτους; Πιστεύετε πως θα μπορούσε να βοηθήσει στην αντιμετώπιση των προβλημάτων της περιοχής και αν ναι πως;

2.7 Κοινωνική αλλαγή και προσδοκίες για την κοινότητα

Έχει παρατηρήσει κάποιες αλλαγές την τελευταία δεκαετία στην περιοχή σας; Τι προκάλεσε αυτές τις αλλαγές;

- Έχετε κάποιες προτάσεις για τη αντιμετώπιση των αναγκών και των προβλημάτων της περιοχής;
- Έχετε κάποιες προτάσεις για τη βελτίωση των συνθηκών ζωής και της καθημερινότητας των πολιτών αναγκών στην κοινότητα σας;

ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ ΜΕ ΤΟΠΙΚΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΑΖΟΜΕΝΟΥ/ΗΣ

Όνοματεπώνυμο	
---------------	--

Επάγγελμα	
Μορφωτικό επίπεδο	
Θέση στο Σύλλογο	
Έτος δραστηριοποίησης στο σύλλογο	

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΣΥΛΛΟΓΟ/ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ κλπ.

Επωνυμία Συλλόγου/Οργάνωσης	
Έτος ίδρυσης	
Σκοπός	
Αριθμός Μελών	
Χρόνια δραστηριοποίησης στην περιοχή	
Σε ποιους χρήστες απευθύνεται	

1. Κίνητρα συμμετοχής στο Σύλλογο/Οργάνωση

2. Από πότε ζείτε στην περιοχή;
3. Τι σας ώθησε να ασχοληθείτε με το σύλλογο;
4. Είστε ικανοποιημένος από την εμπλοκή σας στις δραστηριότητες του Συλλόγου

2. Δραστηριότητες του Συλλόγου/ Συμμετοχή Μελών

- Ποιος είναι ο σκοπός του Συλλόγου και οι δράσεις για την επίτευξη τους;
- Υπάρχει διαφορά στα εγγεγραμμένα μέλη στο παρελθόν και σήμερα;
- Τι ποσοστό των μελών είναι ενεργό;
- Οι κάτοικοι της περιοχής συμμετέχουν στις δραστηριότητες του Συλλόγου; Έχουν ενεργή συμμετοχή;
- Ποιες οι σχέσεις μεταξύ των κατοίκων της περιοχής σήμερα, υπάρχει αλληλοβοήθεια/αλληλεγγύη;
- Γενικά υπάρχουν εθελοντικές δράσεις στην περιοχή που διοργανώνονται από άλλους φορείς ή από ομάδες κατοίκων;
- Πιστεύετε ότι τα μέλη της κοινότητας/συνοικίας/περιοχής συμμετέχουν στα κοινά;
- Με ποιους τρόπους μπορεί να αυξηθεί η συμμετοχή τους;
- Υπάρχουν μέλη σε αποστέρηση; Αν ναι σε τι ποσοστό του συνόλου;
- Υπάρχει διαφορά στη συμμετοχή των μελών ανάλογα με την οικονομική τους κατάσταση (αποστερημένοι και μη), την ηλικία και το φύλο;
- Υπάρχουν ζητήματα που δυσχεραίνουν τη δράση του συλλόγου;

3. Ο Ρόλος της Οργάνωσης στην Κοινωνική Καθημερινότητα των Πολιτών

- Συμβάλει ο Σύλλογος στην ανάπτυξη της περιοχής και στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των κατοίκων; Αν ναι με ποιους τρόπους;
- Συμβάλει στην Κοινωνική Συμμετοχή και την Κοινωνική Ένταξη των μελών του; Με ποιους τρόπους;
- Πως αξιολογείται τη δραστηριότητα του Συλλόγου/Οργάνωσης σας συγκριτικά με αντίστοιχους φορείς σε άλλες περιοχές;
- Υπάρχουν εγχειρήματα Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας στην περιοχή; Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί, Αγροτικοί, Γυναικείοι Συνεταιρισμοί; Υπάρχουν δίκτυα συνεργασίας ανάμεσα στην Οργάνωση σας και τέτοιους φορείς;

4. Ανάγκες και προβλήματα

- Θεωρείτε ότι υπάρχουν ελλείψεις ή ανάγκες των κατοίκων που δεν καλύπτονται; Αν ναι ποιες είναι αυτές; (σε επίπεδο δομών εκπαίδευσης/υγείας/ έργων/ υποδομών/ πάρκων/ δρόμων κ.λπ.)
- Υπάρχουν κοινωνικά προβλήματα στην περιοχή (χρήση ουσιών, παραβατικότητα, ανάπτυξη, φτώχεια και αποστέρηση, κλπ.);
- Έχετε κάποιες προτάσεις για τη αντιμετώπιση των αναγκών και των προβλημάτων της περιοχής;
- Έχετε εντοπίσει κάποια προβλήματα προστριβών, εντάσεων και διαμαχών μεταξύ των κατοίκων της περιοχής;
- Έχετε εντοπίσει την ύπαρξη διακρίσεων σε βάρος κατηγοριών πληθυσμού;
- Τι έχει αλλάξει τα τελευταία χρόνια/δεκαετίες στην περιοχή; Τι προκάλεσε αυτές τις αλλαγές;

5. Αντιλήψεις και προσδοκίες για την κοινοτική ανάπτυξη, την ποιότητα ζωής και το ρόλο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και του Κράτους

- Πώς θα περιγράφατε την ποιότητα ζωής και την κοινωνική καθημερινότητα της κοινότητάς σας ;

- Πώς θα χαρακτηρίζατε το ιδιαίτερο φυσικό περιβάλλον της περιοχής; Υπάρχει Πράσινο; Χώροι Αναψυχής στη Φύση; Φροντίζεται η περιοχή από πλευράς καθαριότητας;
- Ποιες είναι οι προοπτικές οικονομικής ανάπτυξης της περιοχής; Τι είδους ανάπτυξη θα θέλατε στην περιοχή και τι αλλαγές ενδεχομένως θα προτείνατε;
- Πώς θα μπορούσε να συμβάλει το περιβάλλον στη βελτίωση της ζωής; Έχετε κάποιες προτάσεις για αλλαγές στο φυσικό και το οικιστικό περιβάλλον στην κοινότητα σας;
- Ποιος ο ρόλος και η λειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης στην περιοχή και τι θέλατε να κάνει σε σχέση με τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η περιοχή;
- Είστε ικανοποιημένος/η από τη λειτουργία του κεντρικού κράτους; Πιστεύετε πως θα μπορούσε να βοηθήσει στην αντιμετώπιση των προβλημάτων της περιοχής και αν ναι πως;
- Τι θα προσδοκούσατε να αλλάξει στην κοινότητα σας την επόμενη δεκαετία; Έχετε κάποιες συγκεκριμένες προτάσεις;
- Πως θα μπορούσε να συμβάλει ο Σύλλογος σε αυτήν την προοπτική;



Παράρτημα Β

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΥΓΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Πληροφορίες: Κατερίνα Οικονόμου

Στοιχεία επικ: τηλ:

E-mail: katoik@hmu.gr

Έντυπο Πληροφόρησης Συμμετεχόντων

Τίτλος: «Μελέτη της αποστέρησης. Η εκτίμηση των φορέων της συνοικίας της Αγίας Τριάδας»

Ερευνήτριες: Χριστοπούλου Μαριάννα, φοιτήτρια τμήματος Κοινωνικής Εργασίας,

Δέδε Ελπίδα, φοιτήτρια τμήματος Κοινωνικής Εργασίας

Υπεύθυνη Πτυχιακής Εργασίας: Οικονόμου Κατερίνα

Ο σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση της λειτουργίας των φορέων, που δραστηριοποιούνται στην περιοχή της Αγίας Τριάδας, η οποία συγκαταλέγεται μεταξύ άλλων στις αποστερημένες περιοχές του Δήμου Ηρακλείου. Συγκεκριμένα πρόκειται να εξεταστούν τα επιμέρους χαρακτηριστικά των φορέων της συνοικίας και παράλληλα ποιες είναι οι παρεχόμενες υπηρεσίες, καθώς και ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζουν οι φορείς.

Εάν συμφωνείτε να συμμετάσχετε σε αυτή την έρευνα, θα σας ζητηθεί να υπογράψετε την δήλωση Ενημέρωσης Συγκατάθεσης που ακολουθεί. Στην έρευνα αυτή προβλέπεται να συμμετέχουν εργαζόμενοι και εργαζόμενες των Κοινωνικών Υπηρεσιών της συνοικίας της Αγίας Τριάδας (άνδρες και γυναίκες). Στην έρευνα θα απαντήσετε σε ερωτήματα που θα σας θέσει η ερευνητική ομάδα για την εμπειρία και την γνώμη σας για τις ανάγκες, τα προβλήματα σε σχέση με την τοπική αποστέρηση και τη φτώχεια. Ο εκτιμώμενος χρόνος της κάθε συνέντευξης είναι από 20 έως 30 λεπτά και η έρευνα μπορεί να γίνει σε χώρο που θα επιλέξει ο/η συνεντευξιαζόμενος/η.

Η συμμετοχή σας στην έρευνα είναι απολύτως εθελοντική. Μπορείτε να αρνηθείτε να συμμετάσχετε χωρίς καμία αιτιολογία ή δικαιολογία. Ακόμη και αφού δεχτείτε να συμμετάσχετε μπορείτε να αλλάξετε γνώμη ανά πάσα στιγμή και να αποχωρήσετε από την έρευνα χωρίς καμία συνέπεια για σας. Σε αυτή την περίπτωση μπορείτε να ζητήσετε να

Μελέτη των χαρακτηριστικών της αποστέρησης στη συνοικία της Αγίας Τριάδας:
Η εκτίμηση των φορέων

διαγραφούν τα δεδομένα και οι πληροφορίες που έχουμε συλλέξει για σας. Η παρούσα έρευνα δεν χρηματοδοτείται.

ΕΝΤΥΠΟ ΕΝΗΜΕΡΗΣ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗΣ

Τίτλος: “Μελέτη της αποστέρησης. Η εκτίμηση των φορέων της συνοικίας της Αγίας Τριάδας”

Ερευνήτριες: Δέδε Ελπίδα, Χριστοπούλου Μαριάννα

Υπεύθυνη Πτυχιακής Εργασίας: Οικονόμου Κατερίνα,

Έχω ενημερωθεί σχετικά με τον σκοπό και το περιεχόμενο της έρευνας στα πλαίσια της πτυχιακής εργασίας των φοιτητριών Δέδε Ελπίδας, Χριστοπούλου Μαριάννας και της υπεύθυνης καθηγήτριας Οικονόμου Κατερίνας στο τμήμα Κοινωνικής Εργασίας του ΕΛΜΕΠΑ, με θέμα: «Μελέτη της αποστέρησης. Η εκτίμηση των φορέων της συνοικίας της Αγίας Τριάδας» και, γνωρίζοντας ότι θα τηρηθεί η τήρηση απορρήτου των προσωπικών μου δεδομένων, συμφωνώ οικειοθελώς να συμμετάσχω σε αυτή την έρευνα και να ηχογραφηθεί η συνέντευξη.

Όνοματεπώνυμο συμμετέχοντος/ουσας:	
Υπογραφή	Ημερομηνία
Όνοματεπώνυμο ερευνήτριας:	
Υπογραφή	Ημερομηνία